

Waar een wil is...

Evaluatie van de
Utrechtse
Jongereenteams
Maart 2004

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3	4.2.3 Value for money onderzoek: kostenbesparing	36
1 Inleiding.....	9	4.3 Logboek terugkoppeling: JT hard in verandering	37
2 De Utrechtse Jongerenteams	10	5 Conclusies en aanbevelingen	39
2.1 De historie van de Jongerenteams	10	5.1 Procesevaluatie.....	40
2.2 Doelstelling Jongerenteam	10	5.2 Productevaluatie	45
2.3 Instroom	11	5.3 Doelstellingen uit het convenant.	46
2.4 Methodiek van het Jongerenteam.....	11	5.3 Andere effecten.....	47
2.5 De samenwerkingspartners	12	5.4 Overige aanbevelingen.	47
2.6 Randvoorwaarden.....	12	Literatuur en bronnen	49
3 Opzet van het onderzoek.....	14	Bijlagen:	50
3.1 Onderzoeksvraag.....	14	Bijlage 1: Het Transparent Box model	
3.2 Onderzoeksdesign	14	Bijlage 2: Methodologische verantwoording	
4 Resultaten.....	16	Bijlage 4: Vragenlijst Mentoren	
4.1 Procesevaluatie.....	16	Bijlage 5: Selfreport Jongerenteams.....	
4.1.1 Instroom/doorstroom/uitstroom.....	16		
4.1.2 Kenmerken van de deelnemers.....	17		
4.1.3 Interventies	19		
4.1.4 Dossiervorming en doelgerichte begeleiding.....	19		
4.1.5 Het functioneren van de teams.....	20		
4.1.6 Ontwikkeling van de JT's	23		
4.1.7 De samenwerkingspartners	26		
4.1.7 Uitstroom van jongeren.....	28		
4.2 Productevaluatie	28		
4.2.1 Omgevingseffecten van het toezichhouden.	28		
4.2.2 Effecten op de deelnemers in het Jongerenteam.....	30		

Samenvatting

In 2003 is een tweede onderzoek gedaan naar het functioneren van het Utrechtse Jongerenteam.

Nadat in het onderzoek van 1998 het toenmalige Marco Poloteam betrekkelijk succesvol uit de bus kwam was er behoefte om de uitbreiding naar drie teams verdeeld over de stad nogmaals te evalueren. Ook nu zijn alle betrokkenen enthousiast over het concept van het jongerenteam, maar worden er nog een aantal hindernissen gezien wat betreft de organisatie en de vormgeving van het project.

In het onderzoek is gekeken naar de vormgeving van het jongerenteam en naar de voorlopige effecten er van. Als onderzoeksstijl is gekozen voor een actieonderzoek waarbij gegevens gedurende het onderzoek aan de projectleiding werden teruggekoppeld zodat men met die informatie aan het werk kon. De globale doelstelling van het Jongerenteam is:

Jongeren uit het criminele circuit halen en houden.

De kernactiviteiten van het Jongerenteam zijn het twee keer per week toezichthouden van jongeren in samenwerking met begeleidende agenten, het houden van wekelijkse thema bijeenkomsten waarbij gesproken wordt over thema's die voor de jongeren van belang zijn en het organiseren van sportactiviteiten. Al deze inzet is een middel om de leefstijl van de jongeren positief te beïnvloeden. In het Jongerenteam werken de politie en het wijkwelzijnswerk intensief samen. Op de achtergrond staan de gemeente en Bureau Jeugdzorg de teams bij.

Wat betreft de resultaten komt uit het onderzoek naar voren:

Procesevaluatie.

- a. Vormgeving van de teams.
 - Bij de start van het onderzoek bleek dat twee van de drie teams niet goed functioneerden. Het goed functionerende

team was als eerste gestart. Hier was een duidelijke hiërarchie en de sfeer binnen het team was loyaal en positief. Bij de andere teams waren er onder andere vanwege het ontbreken van goede intakecriteria jongeren ingestroomd die vanwege hun karaktereigenschappen niet konden functioneren in de teams of die na korte tijd weer het team verlieten. Er was weinig structuur in de themabijeenkomsten, er bleek te weinig aandacht en visie te zijn op het handhaven van een hiërarchie, er was veel uitval bij de starters in het team, er waren veel incidenten die weer de nodige aandacht vroegen om af te handelen en de organisatie in individuele begeleiding liet te wensen over. Over het algemeen kan gezegd worden dat het heeft ontbroken aan voldoende deskundigheid bij de begeleiders om structuur te geven aan groepsprocessen en de agogisch-didactische inhoud van het programma. In de tweede helft van 2003 is hierin veel verbeterd.

- In algemene zin is op te merken dat het Jongerenteam in het jaar 2003 een sterke positieve verandering heeft ondergaan. Waar begin 2003 allerlei processen niet goed verliepen en er in zeker opzicht soms ook geen resultaat behaald kon worden is er eind 2003 veel verbeterd in de begeleidingsstijl en methodiek van de themabijeenkomst en individuele begeleiding. De effecten daarvan op de betrokken jongeren ijlen altijd enigszins na, dus deze konden eind 2003 nog niet optimaal zijn. Er staat echter aan het eind van 2003 een heel ander en professioneler Jongerenteam dan aan het begin van 2003. Er is in het najaar een trainingstraject ingezet dat loopt tot zomer 2004 met trainingen voor het personeel. Gevolg is dat de bijeenkomsten over het algemeen veel plezieriger en ordelijker verlopen dan voorheen. Hierbij speelt ook een rol dat nieuw instromende jongeren nu zonder uitzondering een introductiecursus volgen (basispakket). Hierdoor weten ze beter wat er van hen verlangd wordt.
- Het volvoeren van de toezichttaak is het hele jaar door goed gegaan, al zou er nog eens kritisch gekeken kunnen worden naar de toezichtgebieden. Niet alle gebieden lenen zich even

- goed voor toezicht wanneer dit als instrument bedoeld is voor verandering van de jongeren zelf.
- In de teams is de functie van een jongere als voorzitter die een aantal huishoudelijke zaken coördineert beter vormgegeven en vastgelegd.
 - Hetzelfde geldt voor het vormgeven van de individuele begeleiding. Dit gebeurde te weinig structureel en systematisch. Ook hiervoor is in een deskundigheidstraject veel aandacht geweest. Effect daarvan is in ieder geval dat het beleid met betrekking tot dossiervorming beter is omschreven en het wordt structureler nageleefd. Ook worden door iedere jongere en hun ouders doelen beschreven en nagestreefd.
 - Uit het voorgaande blijkt dat ouders en familie meer betrokken worden bij het Jongerenteam. Voorheen waren er zo nu en dan en niet bij iedereen gesprekken met ouders. Nu gebeurt dit structureel. Niet alleen bepalen ze mede de doelen, ze worden ook uitdrukkelijk uitgenodigd op een aantal rituele “vier” momenten (o.a. bij het behalen van het certificaat basispakket)
 - Verandering is er ook wat betreft de themabesprekingen. Deze moesten meer gestructureerd te worden. Er is in het najaar van 2003 een aanzet gegeven tot de ontwikkeling van een jaarprogramma van themabijeenkomsten waaruit de begeleiders hun inspiratie kunnen putten. Voor de nabije toekomst geldt dat hierbij methodische ondersteuning zal kunnen komen van uit de provinciaal gefinancierde Jeugdzorg.
 - In een aantal gevallen stond in de eerste helft van 2003 de autoriteit van de begeleiders niet steeds buiten kijf. Ook de hiërarchie onder de jongeren was niet steeds helder. Dit zijn voorwaarden voor het goed functioneren van het gezag. Hierin is in de tweede helft van 2003 veel verbeterd. Er is meer visie op de (handhaving van) hiërarchie in de teams en dit wordt consequenter doorgevoerd. Hierdoor wordt minder verstorend gedrag getolereerd en positief gedrag wordt meer beloond. Het heeft een sterk positief effect op de sfeer.
- Hieraan gekoppeld is het punt dat meer dan nu het geval is rekening gehouden kan worden met aspecten zoals die naar voren komen in de theorie van Kohlberg over de ontwikkeling van het morele denken. Hij stelt dat er een universele hiërarchie is in de ontwikkeling van waardenoriëntatie. Voor het jongerenteam is van belang dat men afhankelijk van de ontwikkeling van de betrokken jongeren bij interventies aankoerst op aansprekend leiderschap, later op de groepsbelangen, vervolgens op groepsregels en pas in laatste instantie op abstracte normen en waarden. De theorie geeft richtlijnen voor het instellen en het onderhoud aan de hiërarchie en eventueel te stellen groepsdoelen binnen het Jongerenteam. Ook zijn er richtlijnen voor intakecriteria aan te ontlenen.
 - Bij de instroom van jongeren dient rekening gehouden te worden met de persoonskenmerken van jongeren, vooral het groepsbeïnvloedbaar zijn speelt hier een rol. Op die manier kan rekening gehouden worden met de draagkracht/draaglast binnen de teams. In de tweede helft van 2003 zijn hiervoor duidelijker richtlijnen opgesteld.
- b. Organisatorische aspecten.
- De overlegstructuur van de teams is ingrijpend veranderd. Om de geïsoleerde ontwikkeling van ieder team apart te doorbreken is er maandelijks onderling overleg georganiseerd tussen de teams. Op die manier kan er meer gebruik gemaakt worden van de ervaringsdeskundigheid die er inmiddels is opgebouwd.
 - Omdat er weinig feedback was voor de coördinator van de JT's is er tot de zomer van 2004 organisatorische ondersteuning georganiseerd. Hiermee is de doordenking van beleids- en organisatorische thema's verbeterd en verbreed wat tot uiting is gekomen in tal van beslissingen.
 - Er is onder de jongeren binnen het Jongerenteam sprake van complexe problematiek. De begeleiding van deze jongeren is meer omvattend dan strikt genomen onder de taakstelling van de gemeentelijke overheid valt. Ook hier zou de

- Gedurende het onderzoek heeft er urenuitbreiding plaatsgevonden van het aantal uren politie begeleiding (tot 1 FTE per team). Om tegemoet te komen aan de lacune wat betreft de welzijnsinzet is er door de gemeente een uitbreiding van het aantal uren van Welzijn toegewezen. Het gaat om een tijdelijke verhoging van 26 uur voor de gezamenlijke teams.
- In 2003 waren er plannen voor één groot Jongerenteam in Utrecht Noord. In de feedback is aangegeven dat het controleren van groepsprocessen extra inspanning zal veroorzaken die mogelijk contraproductief uit zal werken. Lopende het jaar is de visie van het ene grote team verlaten.
- Niet alle teams beschikten bij het sluiten van het onderzoek over een geschikte ruimte voor bijeenkomsten.

Productevaluatie.

- Niet alle concrete doelstellingen die het Jongerenteam zich in het convenant heeft gesteld zijn behaald. In de politieregistratie vinden we weliswaar een forse afname wat betreft het aantal vermeldingen als verdachte in de politieregistratie en ook de jongeren zelf geven aan dat zij zich veel minder bezig houden met veel voorkomende overtredingen. De resultaten zijn echter vanuit wetenschappelijk oogpunt net niet significant verbeterd in vergelijking met een controlegroep. Voor een project dat nog niet volledig “op stoom” is, is dat toch geen onaardig resultaat. De verklaring voor het net niet significant zijn lijkt voor een deel te liggen in het feit dat het Jongerenteam nog niet de tijd heeft gehad om zich te bewijzen en dat de vormgeving van het JT aanvankelijk veel te wensen over liet. Niettemin stemmen de signalen met betrekking tot afname van recidive en verbetering van gedragsmatige problematiek hoopvol. De verwachting is dan ook dat wanneer de vormgeving op dit niveau blijft of verder verbeterd de resultaten wel significant beter zullen zijn.

- Kwalitatief is gevraagd naar de beleving van de begeleiders en de jongeren. Zij geven allen aan dat men veel verandering ziet bij de jongeren.
- In een speciaal deelonderzoek is gevraagd naar de effecten zoals ouders en docenten die waarnemen. Ook hier wordt de hoop op goede resultaten ondersteund doordat nu al positief zijn over de beleefde effecten van het Jongerenteam. Overigens geven docenten aan niet tevreden te zijn over de mate van contacten met de Jongerenteambegeleiders.
- Onder ondernemers en publiek blijkt dat het Jongerenteam te onbekend is om hen uitspraken te laten doen. Een gericht PR zou de goodwill onder hen doen toenemen.
- Er blijkt in de toezichtgebieden geen teruggang van overlastmeldingen te zijn. Ook komt uit de politieregistratie niet naar voren dat de effecten die in de overlastafname geboekt worden, zijn toe te schrijven aan het Jongerenteam.
- Na berekening van allerlei kosten zijn er goede indicaties dat de kostenbesparing die het Jongerenteam de maatschappij oplevert aanzienlijk is. Per jongere zou het neer kunnen komen op meer dan 50.000 Euro per jaar.

Actie onderzoek.

Er zijn lopende het onderzoek een aantal terugkoppelingsmomenten geweest en de leiding binnen de Jongerenteams heeft onder andere naar aanleiding van deze teruggekoppelde gegevens met grote voortvarendheid veranderingen heeft doorgevoerd.

Samenvatting aanbevelingen

Tabel 1: Aanbevelingen op een rij.

Aanbeveling (nummers corresponderen met hoofdstuk 5)	Doel	Inmiddels gepleegde actie	Nog te realiseren	Vervolgaanbeveling	Randvoorwaarden
1 Varieer toezichtgebieden en activiteiten die als team worden gedaan.	Er zijn meerdere (attractiever) podia waar de jongeren kunnen optreden. Zij kunnen er hun JT identiteit consolideren en met nieuwe rollen oefenen.	Team Tolsteeg houdt inmiddels toezicht in het zwembad Kromme Rijn. Er is met de jongeren van het team Utrecht Noord een zeer geslaagd "kids-weekend" gehouden.	De JT's Utrecht Noord en Marco Polo blijven vooral in één winkelcentrum. JT's zouden vaker ingezet kunnen worden bij activiteiten voor jongere kinderen.	Varieer de toezichtgebieden en eventuele andere activiteiten om met andersoortige rollen te kunnen oefenen.	Niet van toepassing
Uit tussenrapportage: Gebruik de themabijeenkomsten niet voor incidentbesprekingen.	Themabijeenkomsten zijn voor uitvoering van een systematisch curriculum. Incidentbespreking doorkruist dit.	Incidenten worden tegenwoordig alleen besproken voor en na het toezichthouden.		De aanbeveling is geïmplementeerd.	Niet van toepassing
2 Langdurige methodische ondersteuning voor begeleiders m.b.t. themabijeenkomsten.	Begeleiders krijgen meer vaardigheden in het houden en voorbereiden van TB's.	Er is een goed deskundigheidsbevorderingsprogramma ingesteld tot de zomer 2004. De coördinator doet inmiddels "coaching on the job".	Deskundigheidsbevordering voor de komende jaren.	De aanbeveling blijft staan.	Extra middelen en expertise
3 Opstellen van een digitaal bestand van geslaagde TB's.	Uit een dergelijk bestand kunnen begeleiders voorbeelden halen van goed werkende didactieken.	Er is een jaarprogramma voor TB's in ontwikkeling. Dit zou de basis kunnen vormen van het genoemde bestand.	Nadere uitwerking van het databestand.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet meer van toepassing
4 Voorzitter zijn in level 3. vrijwilligerswerk in level 4.	Een meer op de ontwikkeling van de jongeren toegesneden programma.	Jongeren zijn soms al eerder dan level 4 voorzitter. Vrijwilligerswerk is voor sommigen in level 4 geregeld.	Een en ander is nog niet in beleid / uitvoering omgezet.	Geef per hoger level een meer toegespitste taak	Niet van toepassing
5 Kom tot heldere uniforme afspraken over de instroomcriteria.	In het JT komen vooral jongeren die qua ontwikkeling en capaciteiten toe zijn aan de taken die het JT stelt.	De procedure met betrekking tot instroom is beter geregeld. Er is een basis(trainings)pakket ingesteld dat ook een selectiefunctie heeft.	Er is nog niet voldoende duidelijk geformuleerd op welke doelgroep het JT zich richt	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd. Een betere beschrijving van de doelgroep in relatie tot draagkracht / draaglast zou verhelderend werken	Niet van toepassing
6 Evenwicht in de aandacht die gaat naar dossiervorming.	Dossiervorming is goed voor de kwaliteitscontrole en –borging binnen het project. Onevenredige aandacht voor het dossier gaat weer ten	Er is nu voor ieder jongere een redelijk bijgewerkt dossier met daarin doelen en voortgangsrapportage.	Dossiervorming is in ontwikkeling	De aanbeveling blijft staan	Niet van toepassing

	koste van de kwaliteit van de interventies.				
7 Organiseer een plenair overleg met begeleiders.	Onderlinge uitwisseling en ideebevruchting. Men kan veel van elkaar leren.	Er is inmiddels een maandelijks stedelijk overleg ingevoerd. Ook met leidinggevendenden van welzijn is er een gezamenlijk overleg.		De aanbeveling is geïmplementeerd.	Niet van toepassing
8 Eigen huisvesting lijkt voorlopig niet nodig wel een vaste ruimte met eigen kastruimte.	Jongeren hebben een vaste plek nodig, waar spullen opgeslagen kunnen worden en waar de eigen attributen aan de wand gehangen kunnen worden.	Utrecht Noord en Marco Polo hebben een vaste ruimte die behoorlijk geschikt is. De ruimte van Tolsteeg laat te wensen over.	Een vaste en geschikte ruimte voor het team Tolsteeg.	De aanbeveling blijft staan.	Geschikte ruimte
9 Inzet van Welzijn in de zelfde mate als die van de politie.	Jongeren krijgen voldoende begeleiding.	In gesprekken met de overheid is de intentie uitgesproken om hierin enigszins te voorzien.	De resultaten van de onderhandelingen zijn nog geëffectueerd.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Extra middelen voor inzet medewerkers welzijn
10 Meer positieve publiciteit richting (in-) direct betrokkenen	Meer publiciteit zou de betrokkenheid en goodwill kunnen versterken bij o.a. winkeliers en andere samenwerkingspartners.	Geen of niet bekend		De aanbeveling blijft staan.	Middelen om dit te kunnen realiseren
11 Een klankbordgroep voor de coördinator.	Door ondersteuning van de coördinator kunnen ideeën en werkwijze kritisch getoetst worden	De coördinator heeft tot de zomer van 2004 ondersteuning vanuit bureau Bolt.	Er zijn verder geen signalen van inrichting van inrichting van een klankbordgroep.	De aanbeveling blijft staan.	Inzet van betrokken deskundigen op basis van vrijwilligheid
12 Geen groepen groter dan 12 jongeren.	Jongeren blijven als individu tot hun recht komen en de teams blijven beheersbaar en overzichtelijk.	Er is inmiddels afgezien van het doel om heel grote teams te formeren. Er komt wat betreft het aantal jongeren meer spreiding over de stad	De plannen zijn nog niet gerealiseerd	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing
13 Het gezag binnen het JT moet buiten kijf staan. Er moeten richtlijnen komen voor begeleiders en voorzitters.	Jongeren hebben de neiging om zich te conformeren aan de sterkste leider van het moment. Die leider moet een "positieve" leider zijn.	Het aspect van het gezag is meerder malen besproken en begeleiders zijn hierop geïnstrueerd. De sfeer in de teams is hierdoor sterk verbeterd.	Er is nog te weinig omschreven hoe begeleider en voorzitters zich dienen te gedragen.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing
14 De jongerenteamcultuur wordt meer in normen beschreven.	Door expliciete normen aan te geven, wordt helderder welk gedrag van jongeren in het JT verwacht wordt.	De Jongerenteamcultuur is inmiddels omschreven. Er wordt in de bijeenkomsten nadruk op gelegd.	Nog onvoldoende is in termen van de jongeren omschreven welk concreet gedrag van hen verwacht wordt.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing
15 Binnen het team zouden de uitwerkingen van de theorie van	De theorie geeft aan hoe jongeren effectief gestimuleerd en	Op onderdelen is er veel winst geboekt. Er zijn meer rituelen ingevoerd. Er is meer nadruk op	De samenhang tussen de diverse consequenties worden pas helder als de theorie	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing

Kohlberg kunnen worden geïmplementeerd.	aangesproken kunnen worden wat betreft moreel gedrag.	het aanpassen aan de teamcultuur.	expliciet aan de orde komt en dat is nog niet gebeurd.		
16 Ouders meer betrekken bij het JT.	Ouders/familie zullen altijd de belangrijke personen blijven in iemands leven. Een samenhang in aanpak zal de positieve effecten van het JT bestendigen.	Ouders worden meer betrokken ze zijn onder meer aanwezig bij de bijeenkomst bij het einde basispakket en de uitstroom uit het JT.	Dit onderdeel staat nog in de kinderschoenen. Hierop is nadere visieontwikkeling noodzakelijk.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing
17 Het JT meer betrekken op de schoolgang. Docenten betrekken bij het JT.	Startkwalificaties zijn belangrijk voor de toekomst van de jongeren. Het JT kan daar een positieve rol in spelen door gedrag van de jongeren op school aan de orde te stellen.	Het heeft meer de aandacht van de begeleiders.	Docenten zien nog winst die behaald kan worden door meer contacten en overleg.	De aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.	Niet van toepassing
18 Bij uitstroom bespreking in het netwerk 12+ hoe hulp evt. gecontinueerd kan worden.	Jongeren met wie het niet al te goed gaat komen niet in een zorgvacuüm na het Jongerenteam.	Geen of niet bekend	Dit is voor zover bekend nog niet in bespreking aan de orde geweest.		Niet van toepassing
19 Het instellen van een monitor.	Via een monitor kan de ontwikkeling van jongeren en het JT gevolgd worden.	Via de dossiervorming is al een zekere basis gelegd voor een monitor.	Dit is voor zover bekend nog niet in bespreking aan de orde geweest.	De aanbeveling blijft staan.	Nadere aandacht en middelen om dit te ontwikkelen
20 Aandacht voor ontwikkeling van een integraal jeugdbeleid	Problemen met jeugd zijn effectiever aan te pakken als er integraal op geïntervenieerd wordt		Dit is voor zover bekend nog niet in bespreking aan de orde geweest.		
21. De JT-formule als een integrale preventie-methodiek zou in meer wijken kunnen worden toegepast	Inhoud geven aan wijkgericht werken, veiligheid en leefbaarheid		Dit is voor zover bekend nog niet in bespreking aan de orde geweest.		

Waar een wil is

Evaluatie van de Utrechtse Jongerenteams.

1 Inleiding.

Het Jongerenteam in Utrecht is een tot de verbeelding sprekend project. Eén van de redenen lijkt te zijn dat het paradoxale spreekwoord "met dieven vang je dieven" waarheid wordt. Daarnaast loopt het project ook in de kijker doordat Jongeren uit het Jongerenteam niet met z'n allen in een achteraf lokaaltje hun ding zitten te doen, maar ze lopen herkenbaar met groene kleding door het winkelcentrum of worden met een vrolijk uitzierende omgebouwde ME-bus rondgereden waardoor ze voor veel mensen uit het publiek herkenbaar zijn. Ook voor betrokkenen bij het Jongerenteam is het concept uitdagend paradoxaal. Waar raken de uiterste wetshandhavers en wetsovertreders elkaar zo intensief zonder elkaar (hard) te bijten? Het lijkt te vreemd om waar te zijn en daarom wordt het Jongerenteam met argusogen bekeken. Door omstanders en ook door het onderzoeksteam dat in het afgelopen jaar aan het werk is geweest om de onderste steen boven te krijgen, de ins en outs te beschrijven en te toetsen. Daarvan hier het resultaat op papier.

Hierbij zij opgemerkt dat de kernbezigheid van de Jongerenteams is het toezichthouden van jongeren in samenwerking met een agent. Het kerndoel van het Jongerenteam is echter om daarmee een agogisch proces in gang te zetten waarbij een ommekeer komt in de, tot dan toe, minder gunstige carrière van de jongeren. Het toezichthouden is dus een middel en geen doel.

Het belangrijkste deel van het onderzoek is uitgevoerd voor de zomer van 2003. Hierna is in juli 2003 een tussentijdse rapportage met aanbevelingen aan de opdrachtgevers

gepresenteerd. De tussenrapportage en het proces van actie onderzoek daaraan voorafgaand leverden feedback op het reilen en zeilen van de Jongerenteams en is gebruikt bij de beleidsinnovatie die in de tweede helft van 2003 is gestart. Een tweede meting onder deelnemers uit het Jongerenteam, controlegroep, begeleiders en leidinggevenden heeft plaatsgevonden in de herfst en winter van 2003. Ook is in die tijd een onderzoek uitgevoerd onder de ouders en docenten van de jongeren.

Het rapport bevat:

- Allereerst een samenvatting.
- Hoofdstuk 2 wordt een weerslag gegeven van de historie en het beleid van de jongerenteams.
- In hoofdstuk 3 vindt u de opzet van het onderzoek.
- In hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het onderzoek.
- Hoofdstuk 5 bevat de conclusies en aanbevelingen.

Door de tekst heen zijn licht oranje tekstkaders weergegeven met onder andere illustraties uit de observaties.

In de bijlagen vindt u nadere verantwoording en informatie over de achtergronden van de gebruikte methoden van het onderzoek.

Zeist, maart 2004.

Bob Horjus, Jeroen de Groot, Femke Muilwijk, Joanneke Niels, Saskia Durville.

2 De Utrechtse Jongerenteams.

2.1 De historie van de Jongerenteams.

Van 1996 tot 2000 opereerde in de wijk Kanaleneiland de voorloper van de huidige Jongerenteams, het “Marco Polo team”. Het Marco Polo team is in 1998 onderzocht op de effecten die het had op de deelnemers en op de wijk (Horjus, 1998b). De effecten bleken positief te zijn. De deelnemende jongeren ervoeren deelname aan het team als een begaanbare weg om tot een andere levensstijl te komen. Er werd geconstateerd dat bij de meeste jongeren de verschillende problemen in belangrijke mate afnamen. Ook nagenoeg alle jongeren zelf gaven aan in positieve zin veranderd te zijn door deelname aan het Marco Polo team. Daaraan voegden ze toe dat de belangrijkste factor van hun verandering naar hun overtuiging in hen zelf gelegen was, namelijk de vergroting van inzicht in de consequenties van crimineel gedrag. Crimineel gedrag bij de jongeren nam met 80% af. Ook in het surveillancegebied was men positief over het team. Men zag een afname van overlast in het winkelcentrum en men meende dat er een sterk preventieve werking uitging van de surveillance van het team. Hoewel er naar aanleiding van de evaluatie plannen waren voor een uitbreiding van het Marco Polo team naar andere wijken, kwam er door een vrij abrupte ziekenhuisopname van de projectleider eind 1999 een eind aan de verdere ontwikkeling hiervan. Er was geen vervanging voorhanden, de jongeren zijn hun eigen weg gegaan en het project leek daardoor een zachte dood te sterven. Pas eind 2000 kwam er groen licht voor een stedelijke opzet van de Jongerenteams waarbij naast de politie ook jongerenhulpverleners van het wijkwelzijnswerk zouden worden ingeschakeld. In 2003 was er bij de gemeente behoefte het project te evalueren ondanks het feit dat werd aangegeven dat de Jongerenteams nog in ontwikkeling waren.

2.2 Doelstelling Jongerenteam.

Sinds vorig jaar kent de stad Utrecht drie Jongerenteams (JT), te weten Utrecht Noord (sinds februari 2002), Tolsteeg en Marco Polo (beide sinds september 2002). De doelstelling van het huidige JT luidt:

Jongeren uit het criminele circuit halen en houden.

Naast deze doelstelling is het de bedoeling om deze jongeren te laten instromen in buurtvrijwilligerswerk. Net als bij het toezicht houden kunnen jongeren fungeren als positief voorbeeld voor andere jongeren tussen acht en veertien jaar.

Concreet wordt er gestreefd naar het volgende:

- 50% van de jongeren pleegt na deelname geen delicten meer.
- Bij 80% van de jongeren vindt een positieve gedragsverandering plaats.
- 80% van de jongeren doet na deelname vrijwilligerswerk.
- Elke jongere krijgt na deelname een vorm van nazorg.
- Bewoners en ondernemers van de betreffende wijken zijn positief over de inzet van het Jongerenteam (Convenant Jongerenteams stad Utrecht, 2002-2003).

Het JT is een preventietraject voor jongeren die in het criminele circuit zijn geraakt of dreigen te raken. Men streeft ernaar om dit traject te integreren in het gehele welzijnswerk in de stad Utrecht. Zo is het de bedoeling om deze jongeren te laten instromen in buurtvrijwilligerswerk en de jongeren te laten participeren in preventieprojecten voor jongere kinderen. Deelname aan het JT is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Dit betekent dat de jongeren zelf de keuze moeten maken of ze willen deelnemen aan het team. Daarmee verplichten zij zichzelf om bij alle activiteiten aanwezig te zijn. Door middel van deze activiteiten wordt de jongeren ‘bagage’ meegegeven waardoor ze zélf tot bepaalde inzichten en perspectief voor de toekomst kunnen komen. Deelname aan het JT biedt jongeren een

realiseerbaar traject om tot een positieve identiteitsverandering te komen.

2.3 Instroom.

Jongeren die willen participeren in het JT moeten voldoen aan de volgende criteria;

- Leeftijd moet tussen de 14 en 20 jaar liggen
- Er moet sprake zijn van meervoudig politiecontact
- De jongere mag niet verslaafd zijn aan harddrugs
- De jongere moet over voldoende verbale capaciteiten beschikken
- Zowel jongens als meisjes kunnen deelnemen aan het team

Jongeren melden zich zelf aan of komen via Netwerk 12+, reclassering, een welzijnsmedewerker of vrienden in aanraking met het JT. Na aanmelding volgen er intake gesprekken met de jongere en wordt toestemming gevraagd aan de ouders. In principe neemt de jongere één jaar deel aan het team.

2.4 Methodiek van het Jongerenteam.

Groepsprocessen spelen een belangrijke rol in het JT. De jongeren leren in groepsverband (sociale)vaardigheden die voor hun functioneren in de maatschappij van belang zijn. Uit ervaringen in het verleden is gebleken dat het functioneren in teamverband en de hiermee verbonden groepsvorming een belangrijke preventieve werking heeft.

Het JT is destijds vanuit de praktijk gestart, ongeveer analoog aan het "Beware Watch Out" project in Amsterdam. Aan de hand van de praktijkervaringen uit de eerste periode is een aantal aspecten verwerkt tot het handboek waaruit een zekere benadering of methodiek spreekt. Deze is als volgt opgebouwd:

a. Toezicht houden.

Op donderdagen van 17.00 uur tot 21.00 uur en op zaterdag van 12.00 uur tot 18.00 uur houden de jongeren toezicht in winkelcentra. Af en toe wordt er ook bij andere gelegenheden toezicht gehouden. De jongeren maken gebruik van portofoons en mogen ook aanhoudingen verrichten. Door de jongeren

verantwoordelijk te stellen voor toezichthoudende taken bouwen zij zelfrespect en zelfvertrouwen op. Bovendien worden zij gestimuleerd moreel te handelen en voorbeeldgedrag te tonen naar hun vrienden en kennissen. Ook vergroten en versterken zij hun sociale vaardigheden (Convenant Jongerenteams stad Utrecht, 2002-2003).

Bij het toezicht houden is altijd een agent en een hulpverlener van welzijn aanwezig. De hulpverlener participeert niet in het toezicht houden, maar is aanwezig om het teamgedrag van de jongeren en de groepsprocessen te observeren en om eventueel in te grijpen. Ook houden de welzijnsmedewerkers tijdens het toezicht houden individuele gesprekken. De jongeren gaan na een voorbespreking met het busje van het JT naar de locatie. Mochten er zich incidenten voordoen tijdens het toezicht houden dan kunnen deze achteraf worden besproken, eventueel door het toezicht houden eerder te beëindigen.

b. Themabijeenkomsten.

Op dinsdagen van 17.00 uur tot 19.00 uur vinden de themabijeenkomsten plaats. De bijeenkomsten zijn plenair en bedoeld om uiteenlopende onderwerpen en thema's te bespreken. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het eerder genoemde handboek met maatschappelijke onderwerpen en casuïstieken. Hoewel de jongeren veel inbreng hebben in invulling van de bijeenkomst en het team ook zelf beslissingen mag nemen, ligt de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de bijeenkomsten bij de hulpverlener van welzijn. Deze is ook verantwoordelijk voor individuele hulp en ondersteuning. De rode draad in de themabijeenkomsten is het bewustwordingsproces van de jongeren bij de keuzes die ze maken.

c. Levels.

Gedurende de deelname aan het team kan de jongere vier levels doorlopen. In elk level staan andere leerdoelen centraal. De jongere krijgt bij toetreding tot een level een bijbehorend boekje met aanwijzingen en de criteria. Er bestaat een financiële vergoeding voor de surveillance waarvan de hoogte afhangt van het level waarin de jongere functioneert.

Levels zien er als volgt uit:

- Level 0; is ingevoerd na de zomer van 2003 om aan te geven dat een jongere “aspirant-JT-er” is en het basispakket (introductie cursus) volgt. Wanneer het basispakket met goed gevolg is afgesloten volgt level 1.
- Level 1; De jongere leert om te gaan met structuur, het houden aan afspraken. Ook praktische zaken rond het toezicht houden zoals de omgang met portofoons komen aan de orde.
- Level 2; In dit level staat met name het toezicht houden zelf centraal.
- Level 3; In dit level ligt de nadruk op vrijwilligerswerk. Jongeren zijn dan qua vaardigheden in staat om op bepaalde werkplekken assistentie te verlenen, bijvoorbeeld in een buurthuis.
- Level 4; In dit hoogste level mag de jongere zich ‘master’ noemen. Deze status brengt enkele privileges en verantwoordelijkheden met zich mee. Zo mag de ‘master’ meedoen met het overleg tussen de teambegeleiders.

De jongeren bepalen zelf in de themabijeenkomsten wanneer een teamgenoot van het ene naar het andere level overgaat of eventueel wordt teruggeplaatst. Voor elk level staat in principe een periode van drie maanden.

d. Nazorg en preventie.

Na een jaar lang meegedraaid te hebben in het team, komen de jongeren niet meer in aanmerking voor het toezichthouden. Wel mogen ze de themabijeenkomsten blijven bijwonen. Dit kan gezien worden als een vorm van nazorg.

In het kader van preventieprojecten met jongere kinderen bestaan er plannen om de jongeren uit de JT's deel te laten nemen aan een soort ‘maatjesproject’ waarbij zij gekoppeld worden aan twee kinderen in de basisschoolleeftijd die al tot een risicogroep behoren. In het kader hiervan is er in oktober 2003 een zeer geslaagd ‘pilot-weekend’ geweest.

2.5 De samenwerkingspartners.

Bij de organisatie van de JT's zijn veel partners betrokken. Deze partners hebben zich voor de projectuitvoering door middel van een convenant verenigd.

De volgende partners zijn bij de uitvoering van de JT's betrokken:

- Gemeente Utrecht, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, opdrachtgever
- Welzijnsinstellingen Utrecht (Portes, st. Welzijn Utrecht Zuid-West)
- Politie Regio Utrecht
- Bureau Jeugdzorg afdeling reclassering

Voor een nadere specificatie van dit samenwerkingsverband willen wij verwijzen naar het Convenant Jongerenteams stad Utrecht 2003.

Naast deze partners wordt er samengewerkt met de netwerken 12+, winkeliers in surveillancegebieden en enkele scholen. De drie wekelijkse bijeenkomsten van de teams staan onder begeleiding van de Politie Utrecht en genoemde wijk-welzijnsinstellingen. De politie levert (voorlopig) 1 FTE per team (is recent opgehoogd van 0,5 naar 1 FTE) en Welzijn levert begeleiding van ca. 0,5 FTE per team. Er is recent besloten tot een voorlopige uitbreiding met 26 hulpverlening van Welzijn.

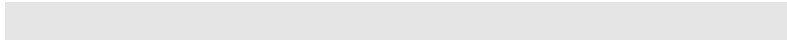
2.6 Randvoorwaarden.

Er zijn enkele faciliteiten beschikbaar om het werken in en met de JT's mogelijk te maken:

- Kleding: de jongeren maken gebruik van eenduidige groene kleding met het JT-logo erop; afhankelijk van het weer kunnen ze kiezen tussen windjacks of pull-overs.
- Huisvesting: JT's maken in principe gebruik van een eigen ruimte, maar dit is nog niet in alle gevallen gerealiseerd: JT-Utrecht Noord maakt gebruik van een ruimte van Portes, en verblijft tijdens pauzes in het kantoor van de beveiligingsdienst in Winkelcentrum Overvecht. JT-Marco Polo maakt gebruik van een ruimte van de stichting Ondersteuning Marokkaanse gezinnen dat pal naast het

politiebureau ligt en vlakbij Winkelcentrum Kanaleneiland. Bij de surveillance is de post van de beveiliging in het winkelcentrum de uitvalsbasis. JT-Tolsteeg maakt gebruik van een ruimte van Forza (buitenschoolse opvang). Tijdens de surveillance is de JT-bus de uitvalsbasis.

- Vervoer: elk team beschikt over een eigen bus met het JT-logo.
- Vergoeding surveillance: per gewerkt uur verdient een teamlid 1,15 euro in level 1 tot 3,40 euro in level 4; daarnaast wordt per gewerkt uur 1,15 euro op een spaarrekening gezet die na afloop bij een positieve uitstroom van de projectperiode aan de jongere wordt uitgekeerd.

3 Opzet van het onderzoek.

3.1 Onderzoeksvraag.

De centrale vraag in het onderzoek is:

Hoe functioneren de Utrechtse Jongerenteams en wat zijn de effecten van de werkwijze op de jongeren zelf, hun leefsituatie en de omgeving?

De vormgeving van deze evaluatie bestaat uit verschillende onderdelen en worden besproken in het onderzoeksdesign.

3.2 Onderzoeksdesign.

3.2.1 Procesevaluatie van inhoudelijke vormgeving.

Door observatie, dossieronderzoek en interviews wordt nagegaan en beschreven hoe de methodiek is vormgegeven en of het beleid ook wordt uitgevoerd.

Deelvragen zijn:

- a) Hoe verloopt de instroom/doorstroom/uitstroom?
- b) Wat zijn kenmerken van de doelgroep?
- c) Per team wordt beantwoord:
 - Hoe de werkwijze is (t.a.v. de vastgestelde werkwijze in handboek en convenant JT's)
 - Wat de functie en inhoud van het dossier is
 - Hoe de begeleiding wordt vormgegeven
 - Hoe de facilitering van de teams verloopt (kleding, attributen, vervoer, communicatiemiddelen huisvesting)
- d) Hoe zijn de actoren gemeente (centraal en wijkbureau), politie, welzijn en jeugdzorg georganiseerd in het project en hoe verloopt de samenwerking (taakverdeling, communicatie)?

3.2.2 Productevaluatie.

De vragen behorende bij dit onderdeel zijn:

- a) Worden de doelstellingen van het Jongerenteam gehaald?

- b) Wat is het effect van het toezicht op veiligheidsgevoelens van bewoners, bezoekers en ondernemers in de wijk?
- c) Wat zijn eventuele neveneffecten bij de jongeren en hun omgeving?
- d) Kosten-Baten analyse; wat kosten de JT's en wat levert het op?

Deelonderzoeken in de productevaluatie zijn:

Omgevingsonderzoek in de gebieden waar toezicht gehouden wordt.

Door observatie en interviews wordt nagegaan en beschreven wat het effect is van de JT's op veiligheidsgevoelens van winkelend publiek en ondernemers in het gebied.

Doelrealisatiemeting op individueel niveau.

Aan de hand van de dossiers zal nagegaan worden wat de doelen waren die er voor individuele jongeren gesteld zijn en of het behalen van die doelen toegeschreven kan worden aan het ingezette beleid.

Doelrealisatiemeting van het Jongerenteam.

Tevens wordt nagegaan of de beschreven algemene doelen van het project behaald zijn. Aangezien gegevens uit meerdere onderdelen van het onderzoek komen worden de resultaten in de conclusie vermeld.

Dossiervorming en doelgerichte begeleiding.

Er wordt nagegaan of het beleid wat betreft het (digitale) dossier ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Om dit dossier te analyseren is het voorbeelddossier dat in het handboek wordt beschreven gehanteerd. Aan de hand hiervan zijn een aantal criteria opgesteld volgens welke de uitvoering van het bijhouden van het dossier wordt beoordeeld.

Deze criteria zijn:

- Analyse van de situatie waarin de jongere zich bevindt
- Zijn er doelen gesteld?
- Welke methoden worden toegepast om de doelen te bereiken?

- Bestaat er een periodieke evaluatie?
- Zijn de resultaten besproken met ouders en overige betrokken hulpverleners?
- Is er contact met school (en hoe vaak)?
- Bestaat er periodiek oudercontact?
- Voortgang en incidenten.
- Is de checklist ingevuld (is al aanwezig in het dossier)?
- Is het contract met de jongere bijgevoegd?
- Zijn de vier evaluatieformulieren uit het handboek ingevuld?
- Exitgesprek (indien van toepassing).
- Overdracht na uitstroom (positief en negatief) uit het JT.

Value for Money onderzoek.

Door dossieronderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de kosten van de JT's en de kosten die gemaakt zouden moeten worden wanneer er geen sprake was geweest van het Jongerenteam als interventie.

We beschrijven de financiële kosten en baten van het JT.

Effectevaluatie betreffende recidive (via HKS en BPS)

In een voor- en nameting wordt bij de onderzoeksgroep en de controlegroep gekeken naar het aantal vermeldingen in de politieregistratiesystemen (HKS en BPS).

Transparent box; beleidsonderzoek en praktijkanalyse.

Middels dit onderzoeksmodel wordt gekeken naar het verband tussen de interventies en de al dan niet ontstane effecten wat betreft de leefwereld van de jongeren. De beschrijving van dit model vindt u onder de resultaten.

In deze rapportage staan de resultaten van het deskundigenpanel met betrekking tot het verwachte effect van de interventies van de JT's, evenals de praktijkanalyse die geïntegreerd is in de procesanalyse. We maken hierbij gebruik van een controlegroep die we op cruciale kenmerken kunnen vergelijken met de jongeren uit het Jongerenteam

3.2.3 Actieonderzoek en advisering.

Gedurende het onderzoeksproces en in de eindverslaglegging werden aanbevelingen gedaan die gericht zijn op kwaliteitsverbetering. Wanneer sprake is van terugkoppeling gedurende het onderzoeksproces wordt het onderzoek wel actieonderzoek genoemd. Dit houdt in dat bevindingen die in het onderzoek naar voren komen niet pas aan het eind van de onderzoeksperiode beschikbaar komen voor de onderzochte partij, maar al gedurende de onderzoeksperiode weer worden teruggegeven zodat deze op zo kort mogelijke termijn aan het werk kan om opgedane kennis ten nutte te laten komen aan de organisatie.

De methode die gevolgd werd was de volgende: wanneer tijdens de dataverzameling gegevens naar voren kwamen waarvan het voor de organisatie van belang kon zijn om daar op korte termijn actie op te ondernemen besprak het onderzoeksteam deze zaken allereerst onderling. Het onderwerp werd uitvoerig behandeld zodat er sprake was van consensus of intersubjectiviteit met betrekking tot de visie op het onderwerp. Vervolgens werd besproken op welke manier de gegevens terug werden gegeven aan de instantie. Opmerkingen, terugkoppeling naar het Jongerenteam en de acties die de coördinator van het Jongerenteam ondernam naar aanleiding van deze terugkoppelingen werden bijgehouden in een logboek.

4 Resultaten.

4.1 Procesevaluatie.

4.1.1 Instroom/doorstroom/uitstroom.

In de praktijk blijkt de instroom langs allerlei kanalen te zijn geregeld. Er zijn jongeren via het netwerk 12+ binnengekomen, maar ook via de reclassering, ofwel doordat de politieagenten / welzijnswerkers hen kenden van de straat. In alle teams zijn er klachten geweest over de intakeprocedure. De begeleiding meent dat de intake in het verleden te gemakkelijk is verlopen; er is te weinig naar de criteria gekeken. Bovendien waren de criteria niet goed omschreven en daardoor onhelder. Vriendjes zijn meerdere malen ingepast, maar uiteindelijk bleken deze jongeren niet altijd voldoen aan de intakecriteria en waren ze logischerwijs niet geschikt zijn voor het Jongerenteam. Naar aanleiding van terugkoppelingen zijn er nieuwe regels ontworpen. Zo mag een potentieel lid na een eerste gesprek met de jongerenwerker een keer mee om de sfeer te proeven alvorens er een tweede gesprek over motivatie en dergelijke wordt gehouden. In de teams Utrecht Noord en Tolsteeg wordt nieuwe instroom bij binnenkomst gekoppeld aan een ouder lid van het JT die als mentor optreedt. Zo kan een snellere inwerkperiode worden gerealiseerd. Ook worden enkele teamleden bij de intakeprocedure betrokken. Na de zomer van 2003 heeft de coördinator een eenduidige regeling m.b.t. de instroom ontworpen en ingevoerd. Na een intakegesprek moeten potentiële leden eerst een trainingspakket (het zogenaamde basispakket) doorlopen om te worden toegelaten tot het JT. Dat is mede bedoeld om het instapniveau enigszins gelijk te schakelen zodat nieuwe instroom niet storend werkt bij oudere leden.

Het JT is geen statisch geheel. Er stromen met regelmaat jongeren in en uit. Hierdoor is er ook geen constante onderzoeksgroep. Er is besloten alle jongeren die van 1 maart tot 31 mei 2003 in het team zaten of toen zijn ingestroomd, in het onderzoek mee te nemen. Bij de start van het onderzoek zaten er

23 jongeren in de teams. In de onderzoeksperiode hebben 11 jongeren de teams verlaten. Zeven vanwege ontoelaatbaar gedrag (zoals een geweldsdelict, een verkrachting en een overval) en vier jongeren vonden andere zaken belangrijker dan het Jongerenteam. In de onderzoeksperiode zijn er negen jongeren ingestroomd die we mee namen in het onderzoek. Op het moment van de tweede meting, eind van 2003, zitten er 21 jongeren van de experimentele groep in de drie teams. Van de negatieve uitstromers hebben we toch nog twee jongeren meegenomen omdat ze al langer in het JT zaten. Zodoende zijn er 23 jongeren in de onderzoeksgroep.

Uitstroom: regulier.

Twee jongeren zijn regulier uitgestroomd, aan hen wordt nazorg verleend in de vorm van de mogelijkheid om de themabijeenkomsten bij te wonen. Bij exitgesprekken wordt dit altijd aangeboden. Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat alle betrokken instanties op de hoogte worden gesteld van de uitstroom. Indien nodig wordt een ander begeleidingstraject aangeboden, een en ander vindt in overleg met betrokken instanties plaats.

Er zijn ideeën in ontwikkeling om de nazorg ook in de vorm van vrijwilligerswerk in te vullen. Dat zou kunnen door dit vrijwilligerswerk ook na de officiële uitstroom te laten voortduren, bijvoorbeeld doordat een JT-jongere mentor wordt van een kind in het kader van preventieactiviteiten. De vertrokken jongeren worden vaak nog gevolgd door politie en jongerenwerker.

Uitstroom: voortijdig vertrek van jongeren.

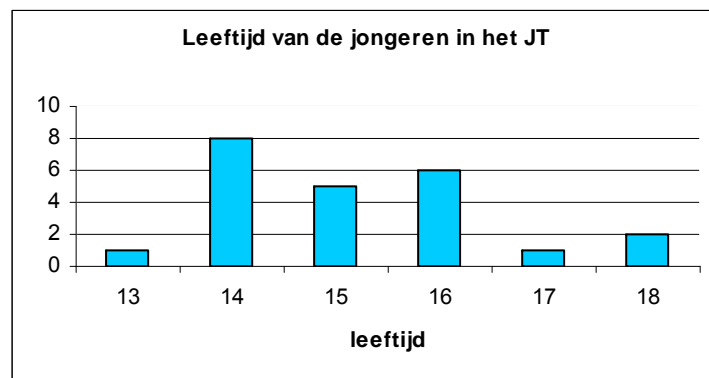
Er zijn enkele jongeren voortijdig uitgestroomd die niet in het JT waren te handhaven. Deze zijn na vertrek vaak door de hulpverlener gevolgd of op een ander hulptraject ingesluit. Tijdens de observatieperiode hebben enkele incidenten geleid tot verwijdering van jongeren: zo heeft de begeleiding besloten twee jongens uit het JT Utrecht Noord te zetten na diefstal met heling en één jongen is enkele maanden geschorst geweest vanwege herhaaldelijk lastig gedrag. Daarnaast zijn drie jongeren vertrokken omdat zij hun vrije tijd

anders wilden besteden. Bij JT Tolsteeg zijn twee jongeren voortijdig uitgestroomd vanwege diverse problemen naast negatieve politiecontacten. Van deze uitstroom is bekend dat ze niet meer voorkomen in de politie registratie. Vaak blijven ze zichtbaar in de wijk en ze komen nog wel eens langs bij het JT.

4.1.2 Kenmerken van de deelnemers.

De leeftijdsverdeling is per juni 2003 als volgt.

Figuur 1: Leeftijdsopbouw binnen de Jongerenteams

De gemiddelde leeftijd van de jongeren is 15,2 jaar. De leeftijden wijken iets af van wat het beleid voorschrijft voor deelname aan het team, er doet namelijk ook één jongere van 13 jaar dienst in het team. In het in 1998 onderzochte Marco Polo team was dit gemiddelde beduidend hoger, namelijk 16,5 jaar. Wat betreft de sekse is op te merken dat er in totaal 2 meisjes deelnemen aan de JT's. Van de jongeren gaan er 22 naar school en 1 werkt er (als we het jongerenteam zelf niet als werk rekenen). Veel van de jongeren die in het JT zitten of zaten hebben een hulpverleningsachtergrond. Uit de registratie blijkt dat van de 23 jongeren er 8 jongeren op een VSO/ZMOK school zitten of op een voorziening uit het circuit van de lichtverstandelijk gehandicaptenzorg. Van 6 jongeren is bekend dat ze voor kortere

of langere tijd psychiatrische hulp ontvingen en 2 jongeren hebben te kampen met een ADHD problematiek. Van de 11 jongeren die voortijdig uit het Jongerenteam zijn vertrokken is bekeken waarom deze jongeren vroegtijdig het team hebben verlaten. Onder de uitvallers zijn veel jongeren met een zware problematiek (vijf van de 11 uitvallers). Achteraf vonden de medewerkers dat ze eigenlijk niet in het Jongerenteam opgenomen hadden mogen worden en naar aanleiding van deze uitstroom zijn de intakecriteria aangescherpt. Zo bleek de problematiek bij een aantal van hen toch te zwaar te zijn voor het JT; hierbij kan gedacht worden aan psychiatrische problematiek of een hevig delinquent verleden.

Informatie over de jongeren komt ook van docenten van de jongeren. Met de TRF (*Teacher's Report Form*) is gezocht naar gedrag dat vergeleken kunnen worden met een normgroep, zodat onderscheiden kan worden of jongeren zich meer dan gemiddeld afwijkend gedragen. Scoring levert drie T-scores op, één score voor internaliserende problematiek (teruggetrokken gedrag, lichamelijke klachten en angst/depressie), één voor externaliserende problematiek (delinquent gedrag en agressief gedrag) en een totaalscore van de jongere. De totale probleemscore bestaat uit voorgaande syndromen evenals aandachtsproblemen, sociale problemen, denkproblemen en overige problemen. (Verhulst et al., 1997) Hierbij is het *klinisch grensgebied* indicatie voor aanzienlijke gedragsproblemen. Wanneer een jongere scoort in dit gebied kan van een afwijking gesproken kan worden. (Kievit et al., 1998). De T-scores van de jongerenteamleden kunt u aflezen in onderstaande tabel.

Tabel 2: T-scores Teachers Report Form (n=13).

T-scores van jongeren	Onder grensgebied	In klinisch grensgebied	In klinisch gebied
Internaliserend	6	3	4
Externaliserend	3	1	9
T-score totaal	2	4	7
Totaal	11	8	20

Wat uit de tabel duidelijk naar voren komt, is dat de scores voor het overgrote deel in het klinisch grensgebied vallen of in het klinische gebied zelf. Wat betreft externaliserende problematiek is deze score zelfs opvallend hoog. Slechts een klein gedeelte van de jongeren bevindt zich in het gebied van het normaal functioneren en het overgrote gedeelte heeft te maken met internaliserende, dan wel externaliserende problematiek. Begeleiders hebben van 23 jongeren verteld hoe de gezinssituatie eruit ziet (in het geval van de overige jongeren was nog te weinig informatie beschikbaar). Van 13 jongeren schatten de begeleiders in dat hun gezinssituatie laag tot gemiddeld scoort op stabiliteit. Van 10 jongeren is de stabiliteit in het gezin redelijk tot goed. Van deze gezinnen is er in 19 gevallen sprake van een overwegende of sterke afkeuring van criminaliteit en bij vier gezinnen is de afkeuring in het gezin niet consistent. We moeten hierbij denken aan ouders die het niet onder alle omstandigheden vervelend vinden dat hun kinderen door heling goedkoop aan dure spullen komen.

Met betrekking tot de vermeldingen in de politieregistratie (bedrijfsprocessysteem (BPS))¹ konden we gegevens nagaan van de 23 jongeren van de experimentele groep. De uitkomsten zijn als volgt:

Tabel 3: Voorgeschiedenis in het BPS 6 maanden voor aanvang van het JT (n=23).

Aantal keren als verdachte vermeld	Bij x jongeren het geval
0	8
1	4
2	4
3	2
4	1
10	1
13	1

¹ In de BPS worden gegevens opgeslagen van allerlei aard. Dit kan zijn verdenking, maar ook aangifte of betrokkenheid bij een ongeluk..

Het blijkt dat ongeveer 50% gedurende de onderzoeksperiode nul of één vermelding heeft. Eén jongere komt tot 13 vermeldingen. Kijken we naar de jongeren die al langer meeliepen in het JT (voor 2003) dan komen we tot de volgende vergelijking

Tabel 4: Voorgeschiedenis in de BPS (n=23).

Jongeren lang of kort betrokken bij het JT	Gemiddeld aantal vermeldingen als verdachte in de totale periode voor het JT	Gemiddeld aantal vermeldingen verdachte 6 maanden voorafgaand aan het JT
> 6 mnd	3,8 (max 14, min 0)	2,5 (max 13 min 0)
< 6 mnd	3,7 (max 10, min 1)	0,3 (max 1 min 0)

We zien dat jongeren die recenter betrokken zijn bij het JT aanzienlijk minder vermeldingen hebben in de zes maanden voorafgaand aan het JT dan de jongeren die al langer dan zes maanden betrokken waren bij het JT. Dit geeft dus aan dat men bij de intake selectiever te werk gaat dan voorheen. Nu wordt er meer gekeken naar voor wie het JT echt een uitkomst zou kunnen bieden.

Er is gevraagd wat jongeren en begeleiders als belangrijkste risico/beschermende factoren zien. Hierbij geven de jongeren aan dat ze 'slechte vrienden' als de belangrijkste risicofactor ervaren (10 van de 21 keer genoemd). De begeleiders zien veeleer diverse persoonlijke factoren als bedreigend (12 van de 21 keer genoemd). 'slechte vrienden' komen op de 2^e plaats (8 keer genoemd). De belangrijkste beschermende factoren zijn volgens de jongeren de school, het JT en vrienden (allen 6 keer genoemd) de familie is ook belangrijk (4 keer genoemd)

Wat betreft de etnische achtergrond zien we dat er veelal Marokkaanse en Turkse jongeren instromen in het JT.

Tabel 5: Etnische achtergrond (n=23).

Etniciteit	Marokkaans	Turks	Nederlands	Anders
Aantal	8	8	4	3

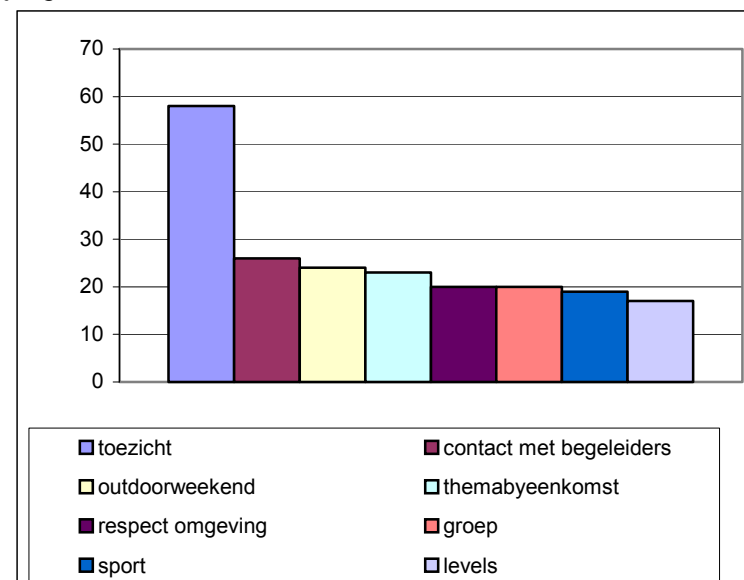
4.1.3 Interventies.

In het JT worden een aantal interventies uitgevoerd. Tijdens het onderzoek is meer gedetailleerde informatie verzameld over de vormgeving en uitvoering van deze interventies.

Hierbij is er een kwaliteitsbeoordeling gedaan waarbij de vier betrokken onderzoekers de vormgeving en uitvoering van de aangeboden interventies beoordeelden. Dit werd uitgedrukt in een vijfpuntsschaal waarbij score 1 staat voor *slecht*, 2 voor *niet goed*, 3 voor *neutraal*, 4 voor *redelijk* en 5 voor *goed*. In de beoordeling werd unanimitie bereikt, wat resulteerde in het volgende: het aanbod bij JT Utrecht Noord werd beoordeeld met een 4,1 bij JT Tolsteeg was dat een 3 en bij JT Marco Polo was dat een 3,1. Bij de laatste twee teams scoorden vooral de vormgeving van de sociale vaardigheidstraining, het groepsproces, de groei in hiërarchie, de themabijeenkomst en de voor- en nabespreking van de themabijeenkomsten laag. Bij alle teams scoorden de ondersteuning van de schoolgang, het respect oogsten van belangrijke anderen, de frequente gesprekken met de jongeren en de gehouden oudergesprekken hoog.

Er is bij de jongeren nagegaan welke onderdelen zij het meest waardeerden of waardevol voor hen vonden. Daaruit bleek het volgende:

Figuur 2: De top 8 meest gewaardeerde interventies volgens de jongeren.

Uit de figuur 2 blijkt hoe belangrijk de jongeren zelf het toezichthouden vinden.

4.1.4 Dossiervorming en doelgerichte begeleiding.

Uit ons onderzoek blijkt dat dit dossier aanwezig is, maar alleen bij de politie kan worden ingezien. Hulpverleners kunnen onder begeleiding het dossier inzien en aanpassen. Na bestudering van de dossiers aan de hand van de opgestelde criteria (zie 3.2.2.) kwam het volgende naar voren:

Utrecht Noord.

Voor de zomer van 2003 werd er over de analyse van de situatie weinig gerapporteerd. Over het algemeen bestaat er een volledige periodieke evaluatie met betrekking tot de jongere. In geval van incidenten wordt kort aangegeven wat met de ouders is

besproken. Ook de voortgang en incidenten worden duidelijk en helder beschreven in het dossier. Aan de overige criteria wordt niet voldaan.

Vanaf de zomer is op speciaal ontwikkelde standaardformulieren elke week gerapporteerd en ingevoerd. Dat geeft aanzienlijk meer registratiewerk, maar levert een beter zicht op de ontwikkeling van de jongeren. Ook zijn er meer gesprekken met ouders gevoerd, en de aldus verkregen informatie in het dossier verwerkt.

Marco Polo.

Voor de zomer 2003 waren er van de jongeren uit dit JT wel digitale dossiers aanwezig, maar er stond nauwelijks iets in. Zeker van de huidige deelnemers werd er de laatste maanden voor de zomervakantie niets aangevuld.

Na de zomer is op de voorgeschreven wijze op een standaardformulier de ontwikkeling per jongere bijgehouden.

Tolsteeg.

Voor de zomer van 2003 werd het dossier van de jongeren in Tolsteeg deels incorrect ingevuld. Het formulier voor *afwijzing* werd bij alle leden van het team ingevuld en is verward met het formulier voor *aanmelding*. Daarnaast werd er over het algemeen een magere analyse gegeven over de situatie van de jongere. Af en toe werden resultaten met de ouders besproken, met name wanneer er zich problemen voordeden met de jongere. De voortgang werd niet beschreven, alleen de incidenten. De checklist in het begin van het dossier werd wel structureel ingevuld. Aan de overige criteria werd niet voldaan. Hoewel er intussen een standaardformulier wordt gehanteerd, is er nog geen frequent gebruik van gemaakt. Ook de invoer levert wat technische problemen op waardoor de ontwikkeling van de jongeren niet up-to-date in beeld kan worden gebracht.

Overigens hielden alle hulpverleners in de teams voor de zomer van 2003 individueel een schriftelijk dossier bij van iedere jongere, maar er bestond geen onderlinge overeenstemming

tussen deze dossiers. Na de zomer is hier verandering in opgetreden door de invoering van de standaardformulieren.

Tijdens de procesevaluatie is geconstateerd dat, op een enkele uitzondering na, voor de zomer geen gebruik gemaakt werd van de zogenaamde 'zakboekjes'. Het handboek omschrijft het zakboekje als een middel om de ontwikkeling van de jongere bij te houden. In het boekje staat kort beschreven wat het level waarin de jongere zit inhoudt en welke vaardigheden de jongeren onder de knie moeten hebben om door te kunnen stromen naar het volgende level. Het is op een heldere en duidelijke manier beschreven zodat de jongere één en ander nog eens na kan lezen. De begeleiders houden in het zakboekje bij hoe de ontwikkeling van de jongere verloopt en of de jongere voldoet aan de eisen die gesteld worden aan het bewuste level. Bij promotie naar een hoger level krijgt de jongere een nieuw zakboekje, behorend bij het nieuwe level en begint de begeleider opnieuw met het evalueren van de ontwikkeling van de jongere. Tevens is het de bedoeling dat de begeleider de jongere via het boekje feedback geeft op zijn/ haar gedrag en ontwikkeling. Na de zomer is hier in het algemeen beter op gelet door elke nieuwe ontwikkeling weer te geven en te bespreken met de jongere.

4.1.5 Het functioneren van de teams.

Algemeen.

Over de teams zijn vele gegevens verzameld, vooral uit de interviews met de jongeren, de begeleiders en de coördinator. Daarnaast hebben wij in de periode van maart 2003 tot februari 2004 enkele themabijeenkomsten, sportmomenten en het toezichthouden geobserveerd.

Vlak vóór de zomer is door de coördinator een aantal zaken rond de teams strakker aangehaald met de bedoeling een meer eenduidige aanpak te realiseren. Zo zijn de volgende zaken aangescherpt dan wel aangevuld:

- De frequentie van individuele gesprekken met de jongeren wordt opgevoerd tot éénmaal per week.
- Voor elke jongere wordt een weekdoelenplan opgesteld volgens een vast patroon.
- Deze informatie over de jongeren wordt wekelijks tussen de begeleiders besproken.
- Aan het eind van elke dienst wordt deze geëvalueerd.
- Wekelijks worden de zakboekjes ingevuld.
- Er komt een consequente voorbereiding van de Themabijeenkomsten.
- De dossiers worden wekelijks bijgehouden.
- Er komt een introductietraining (basispakket) voor iedereen aan het begin bij de instroom.
- Er komt een jaarschema van thema's voor de bijeenkomsten.
- Bij iedereen wordt een exitgesprek gevoerd bij uitstroom.
- Er komt deskundigheidsbevordering 1 x per 3 weken met alle begeleiders.

Beeld van de teams.

a. Bijeenkomsten: structuur en verloop.
Tijdens themabijeenkomsten (TB) nemen de jongerenwerkers het voortouw. Er wordt dan een thema of incident besproken. Dit wordt voorbereid als een gestructureerde les. Er worden zowel

Illustratie

Toezichthouden.

De maaltijd in de ruimte van de beveiliging in Winkelcentrum Overvecht. Op een donderdagavond zitten alle jongeren van het JT Utrecht Noord en de begeleiders tussen het toezicht houden door te eten. Op een gegeven moment wordt er door een portofoon de melding gegeven van een fietsendiefstal. Binnen drie seconden zijn zowat alle jongeren opgesprongen en gaan er, met hun jas half aan en de portofoons mee, vandoor. Slechts twee jongens blijven achter. Die willen zoals ze zelf zeggen liever hun brood opeten.

Als de jongens later terugkomen komen de stoere verhalen los; "wij hadden hem bijna te pakken", "hij rende daar en daarheen en wij bleven hem volgen" etcetera, etcetera.

Later die avond beginnen de jongens te klagen dat er, behalve vandaag, nooit meer iets spannends gebeurt. Dat ze dát juist leuk vinden, een beetje actie en 'boeven vangen'.

Op de reactie van de coördinator dat het zo rustig is in het winkelcentrum omdat zij er juist voor zorgen dat de zogenaamde boeven geen kans meer krijgen, volgen een paar knikken en "oh, ja's". Ze leken op zich wel overtuigd, toch vinden ze het jammer dat er niet zo veel spannends meer gebeurt.

De jongens vinden het toezicht houden echt spannend. Het aanhouden of betrappen van een winkeldief geeft ze een bepaalde kick. Eén van de jongeren heeft ook een keer de uitspraak gedaan "eerst had je zelf de spanning van het stelen, nu heb je de spanning van iemand aanhouden".

positieve als negatieve incidenten besproken. Na de zomer zijn incidenten alleen nog besproken voorafgaande aan - of na de surveillance. Hiermee kwam de tijd voor TB's geheel ten goede aan de bespreking van onderwerpen.

Bij de gewone surveillancebijeenkomsten nemen de politiemensen de leiding, ze gaan steeds meer structureel te werk maar laten ook tijdig het touw vieren. Als er iets vervelends is gebeurd dan wordt dat eerst uitgepraat. Dat is ook bedoeld als leerproces, in die zin dat de teamleden de grenzen van hun basale functioneren helder krijgen; je laat iemand uitpraten, je geeft je mening in eenvoudige bewoordingen weer zonder te schelden, je leert een voorstel formuleren, je leert mensen aanspreken bij een aanhouding, etc. Maar vooraleer is men tot het inzicht gekomen dat het tijdens een bijeenkomst rustig moet zijn zodat bovengenoemde zaken gerealiseerd kunnen worden. In de loop van het jaar is dat geleidelijk aan ook gerealiseerd.

b. Regels, afspraken en procedures.

Binnen het team bestaan enkele regels voor de goede orde, zo mogelijk gecontroleerd door de voorzitter; een lid van het JT. Deze regelt tijdens een bijeenkomst zaken als de taakverdeling, koppels samenstellen, portofoons uitdelen, centrale post aanwijzen, pauze plannen, eten halen, gezamenlijk eten en drinken, opruimen, e.d.

De begeleiders treden vaak op als degenen die de mobiele telefoons verzamelen voorafgaande aan bijeenkomsten, ook reguleren ze dat iedereen aan het woord komt e.d.

Overigens heeft niet ieder team een voorzitter in functie. In deze teams bepalen begeleiders de gang van zaken en doen zij hun gezag over de jongeren gelden.

c. Coördinatie Jongerenteam.

Sinds de oprichting van het Marco Polo team in 1995 is de voormalige begeleider daarvan de richtinggevende figuur bij de ontwikkeling van de JT's. Hij is dan ook vanzelfsprekend coördinator geworden toen eenmaal het fiat voor de stedelijke opzet afkwam. Elke week heeft hij contact met de begeleiders, geeft hij feedback en neemt soms deel aan themabijeenkomsten en de voorbereidingen hiervan.

Op zoek naar nieuwe ideeën en impulsen vraagt hij regelmatig advies over onderdelen van het traject zoals:

- Het organiseren van een meerdaagse voor alle JT's
- Het organiseren van een meerdaagse voor het JT Utrecht Noord, waarbij de teamleden één of twee risicokinderen in de leeftijd van 8-12 jaar zullen begeleiden
- Het structureel opzetten van een sportprogramma
- Teambuilding en coaching van begeleiders
- Methodische ondersteuning
- Stedelijk overleg met alle begeleiders en partners.

d. Begeleidingsdossiers en doelgerichte begeleiding.

Uit ons onderzoek blijkt dat er dossiers aanwezig zijn, maar alleen bij de politie kunnen worden ingezien. Hulpverleners kunnen alleen onder begeleiding dossiers inzien en aanpassen. Na bestudering van de dossiers aan de hand van de opgestelde criteria (zie 3.2.2.) kwam het volgende naar voren:

Team Utrecht Noord.

Voor de zomer van 2003 werd er over de analyse van de situatie weinig gerapporteerd. Over het algemeen bestaat er een volledige periodieke evaluatie met betrekking tot de jongere. In geval van incidenten wordt kort aangegeven wat met de ouders is besproken. Ook de voortgang en incidenten worden duidelijk en helder beschreven in het dossier. Aan de overige criteria wordt niet voldaan.

Vanaf de zomer is op speciaal ontwikkelde standaardformulieren elke week gerapporteerd en ingevoerd. Dat geeft aanzienlijk meer registratiewerk, maar levert een beter zicht op de ontwikkeling van de jongeren. Ook zijn er meer gesprekken met ouders gevoerd, en de aldus verkregen informatie in het dossier verwerkt.

Team Marco Polo.

Voor de zomer 2003 waren er van de jongeren uit dit JT wel digitale dossiers aanwezig, maar er stond nauwelijks iets in. Zeker van de huidige deelnemers werd er de laatste maanden voor de zomervakantie niets aangevuld.

Na de zomer is op de voorgeschreven wijze op een standaardformulier de ontwikkeling per jongere bijgehouden.

Team Tolsteeg.

Voor de zomer van 2003 werd het dossier van de jongeren in Tolsteeg deels incorrect ingevuld. Het formulier voor *afwijzing* werd bij alle leden van het team ingevuld en is verward met het formulier voor *aanmelding*. Daarnaast werd er over het algemeen een magere analyse gegeven over de situatie van de jongere. Af en toe werden resultaten met de ouders besproken, met name wanneer er zich problemen voordeden met de jongere. De voortgang werd niet beschreven, alleen de incidenten. De checklist in het begin van het dossier werd wel structureel ingevuld. Aan de overige criteria werd niet voldaan. Hoewel er intussen een standaardformulier wordt gehanteerd, is er nog geen frequent gebruik van gemaakt. Ook de invoer levert wat technische problemen op waardoor de ontwikkeling van de jongeren niet up-to-date in beeld kan worden gebracht.

Illustratie
*Deelnemer JT:
 "Ze laten zien door middel van toezichthouden en het aanhouden van mensen dat het eigenlijk veel leuker is aan de andere kant, in plaats van zelf te gaan stelen. Ook bij de themadagen in het begin kregen we allemaal dingen zoals sociale vaardigheden enzo. Dat vond ik erg leuk."*

Overigens hielden alle hulpverleners in de teams voor de zomer van 2003 individueel een schriftelijk dossier bij van iedere jongere, maar er bestond geen onderlinge overeenstemming tussen deze dossiers. Na de zomer is hier

verandering in opgetreden door de invoering van de standaardformulieren.

Er is geconstateerd dat, op een enkele uitzondering na, voor de zomer geen gebruik gemaakt werd van de zogenaamde 'zakboekjes'. Het handboek omschrijft het zakboekje als een middel om de ontwikkeling van de jongere bij te houden en of de jongere voldoet aan de eisen die gesteld worden aan het bewuste level. In het boekje staat kort beschreven wat het level waarin de jongere zit inhoudt en welke vaardigheden de jongeren onder de knie moeten hebben om door te kunnen stromen naar het volgende level. Het is op een heldere en duidelijke manier beschreven zodat de jongere één en ander nog eens na kan lezen. Hiermee krijgt de jongere via het boekje feedback op zijn/haar gedrag en ontwikkeling. Bij promotie naar een hoger level krijgt de jongere een nieuw zakboekje, behorend bij het nieuwe level en begint de begeleider opnieuw met het evalueren van de ontwikkeling van de jongere. Na de zomer is hier in het algemeen beter op gelet door elke nieuwe ontwikkeling weer te geven en te bespreken met de jongere.

4.1.6 Ontwikkeling in de JT's.

Jongerenteam Utrecht Noord.

Start: Het team is gestart in de zomer van 2001 met het vrijmaken van een politiefunctaris die na een aanhouding bij een auto-inbraak een viertal jongeren heeft gepolst voor deelname aan het "Jongerenteam". Vanaf februari 2002 werd het JT operationeel. Eerst traden wat oude bekenden toe tot het JT, later jongeren uit min of meer dezelfde straatgroepen.

Themabijeenkomsten: Ze beginnen op tijd, worden gaandeweg rommelig, er is herrie tijdens inschenken van koffie/thee, er wordt vaak door elkaar geroepen als er iemand aan het woord is, de voorzitter regelt veel, maar kan niet altijd orde houden. Dit wordt gecorrigeerd door de politiemensen. In het begin is er - volgens de politiebegeleiders - vrijwel uitsluitend aandacht geschonken aan de vaardigheden die nodig zijn voor het toezichthouden,

onder meer door simulatie. Pas daarna is men "de straat op gegaan".

De jongerenwerker spreekt regelmatig met die jongeren die problemen hebben, hij kent ze vrij goed uit de wijk.

Na de zomer is één en ander veel gestructureerder verlopen: TB's werden voorbereid, discussieregels aangescherpt. De begeleiding meent dat er nu resultaat is te zien na een TB. Overigens is de registratie structureel aangepakt en mede daardoor is een beter zicht op de ontwikkeling van de jongeren verkregen. Incidenten worden nu meer voorafgaande aan het toezichthouden besproken.

Toezichthouden: De jongeren verzamelen zich in de ruimte van de bewakingsdienst in het Groot Winkelcentrum

Overvecht. Van daaruit lopen ze in koppels hun rondes langs de winkels en op de parkeerplaats. Dat doen ze in de regel correct en met plezier. Tijdens pauzes horen we nogal eens Arabisch praten. Dit wordt door de begeleiders verboden, want de afspraak is dat alles rond het JT openlijk moet gebeuren. Ze worden regelmatig herinnerd aan een soort handelingschema dat hen van het criminele pad af moet houden. Er bestaat behoorlijk veel motivatie voor het team. Ondanks de vakantie willen de jongeren

Illustratie

Jan heeft een telefoon "meegenomen" tijdens een excursie en dat incident wordt in het JT besproken. Begeleider Erwin laat iedereen een mening geven over de vragen:

- *Mag Jan in het team blijven ja of nee*
- *Wat is zijn straf*
- *Wat moet hij doen om te compenseren*

Op drie na vinden alle 13 jongeren dat hij kan blijven. Sommigen komen met creatieve ideeën:

- *Huiswerk maken i.p.v. toezicht houden (1x)*
- *Eigenaar telefoon uitnodigen en simkaart kopen (5x)*
- *1 maand afwassen (1x)*
- *Persoonlijk excuus aanbieden (1x)*
- *Laatste waarschuwing (1 x)*
- *Binnen zitten en het keuzeschema doornemen (1x)*
- *1 week niet uitbetaald krijgen (1x)*
- *Verslag maken over wat er gebeurde en daar een presentatie over geven (1x)*
- *Excuses aanbieden aan andere teams die er bij waren*

altijd weer toezichthouden en ook de tijdelijke betalingsproblemen hebben hen niet zichtbaar ontmoedigd. De jongens gaan graag met het team naar “uitjes” als Duinrell en de musical Aïda. In de loop van het jaar is de motivatie voor het surveilleren allen maar toegenomen.

Faciliteiten: de huisvesting in een ruimte van Portes bevalt goed. De bus staat voor de deur, dus kan het team in een mum van tijd gaan surveilleren. De regels tijdens de pauzes in het Winkelcentrum Overvecht moeten wel eens in herinnering worden gebracht, maar verder loopt de samenwerking met de bewakingsdienst naar wens.

Jongerenteam Marco Polo.

Start: Er zijn vooral jongeren rond Winkelcentrum Kanaleneiland geworven. De eerste bijeenkomst vond plaats ná de zomer van 2002. Aanvankelijk waren de deelnemers jongens van ca. 17-18 jaar, die uiteindelijk afvielen als gevolg van storend gedrag en negatieve politiecontacten. Vanaf januari is het team geheel nieuw en veel jonger, de jongeren zijn tussen de 13 en 15 jaar en volgens de begeleiding beter beïnvloedbaar.

Themabijeenkomsten: De binnenkomst van de jongeren is opgetogen en lawaaierig. Het duurt even voordat er begonnen kan worden: er wordt veel gekletst, er zit een jongere met een harde schreeuwerige stem bij die vaak overal overheen walst. Alles wat op tafel ligt wordt wel aangegrepen om mee te spelen. Niet altijd worden de mobiele telefoons ingenomen, enkele jongens vallen elkaar regelmatig in de rede. Er is geen echte voorzitter, de begeleiders werpen meestal een onderwerp op. Er heerst meestal een jolige stemming, vaak leidt dit teveel af van het gespreksonderwerp. Regelmatig is er gemopper te horen over betalingen die uitblijven.

Er is in april-mei toch geprobeerd om met een voorzitter te werken, maar dat verliep verre van vlekkeloos. De vraag is of de betreffende persoon wel wist wat er van hem werd gevraagd, het leek meer op een statuskwestie.

Na de zomer zijn de TB's veel rustiger verlopen. De jongerenwerkers hadden steeds de TB's voorbereid, hadden ieder teamlid een inbreng gegeven en hadden soms gastsprekers gevraagd waar veel interesse uit voortkwam. De jongerenwerker neemt regelmatig de individuele teamleden apart voor een gesprek en houdt daarvan een dossier bij. Hij woont in de wijk en heeft daardoor veel ingangen en informatie. Hij spreekt regelmatig met ouders van de jongeren.

Toezichthouden: De jongeren doen dit serieus en gemotiveerd. Na het verzamelen in het gebouwtje van de stichting Ondersteuning Marokkaanse Gezinnen dat pal naast het politiebureau ligt, moeten vaak incidenten worden besproken en duurt het vrij lang voordat het rustig is en er afspraken voor het werk worden gemaakt. Deze tijd gaat ten koste van de tijd voor het toezichthouden. De jongens lopen keurig hun rondjes door het WCK en melden zich regelmatig als er iets gaande is. Ook voorafgaande aan het betreden van een nieuwe plek, bijv. de parkeergarage of parkeerplaats, melden ze zich en vragen om toestemming. Opvallend is dat enkele malen na afloop een nieuwe jongen meekomt die graag lid van het JT wil worden. De begeleiding merkt dat de alertheid afneemt naarmate de jongeren langer op pad zijn, vooral op de zaterdagmiddag. Dat horen ze aan de berichten via de portofoon, die later op de middag steeds meer op loltrappen en voor-de-gek-houderij begint te lijken.

Overigens is hier gaandeweg verbetering in opgetreden.

Faciliteiten: de huisvesting in het gebouw van de stichting Ondersteuning Marokkaanse gezinnen bevalt prima. De loopafstand tot het winkelcentrum is goed te doen.

Jongerenteam Tolsteeg

Start: De daadwerkelijke start van het JT vond plaats in oktober 2002 nadat de begeleiding is gecompleteerd met een jongerenwerker vanuit *P.ortes*. Werving van leden heeft met name via het netwerk 12+ in Zuidoost plaatsgevonden.

Themabijeenkomsten: Er is voor de zomer niet veel structuur, de begeleiding moet voortdurend grappenmakers en jongens die vooral op elkaar reageren corrigeren. Dit kost veel tijd en leidt af van het besproken onderwerp. Men neemt het niet zo nauw met de tijd, er is alleen formeel een voorzitter, die in elk geval niet de rest oproept om aan te schuiven en te beginnen. Er is veel gesputter bij de start, er is geen agenda, er wordt nogal eens door elkaar gepraat, enkele jongens maken geintjes met elkaar en willen daarmee scoren waardoor anderen dat ook gaan doen en regelmatig komt er weerstand tegen niet-tijdige uitbetaling van het loon. Enkele keren wordt er een duidelijk afgebakend onderwerp op tafel gelegd door één van de begeleiders. Opvallend is dat de meeste jongeren staan te trappelen om te gaan toezichthouden.

Na de zomer is de jongerenwerker niet teruggekeerd, zodat het team enkele maanden met minder begeleiding moest doen. Dat is vooral ten koste gegaan van de themabijeenkomsten. Nu er weer een jongerenwerker aan het team is toegevoegd, lopen de TB's in alle opzichten veel beter.

Toezichthouden: De begeleiding brengt nogal eens incidenten en loltrapperij tussen enkele jongens ter sprake. Ze benaderen dat vaak door te wijzen op ordehandhaving en het oproepen om te vertrekken, met verwijzing naar de vrijwillige deelname. Ze geven weinig alternatieven aan en laten nogal eens de teugels vieren waardoor in feite enkele jongeren de voortgang bepalen. In het begin van de onderzoeksperiode hebben de achterstallige betalingen de bijeenkomsten tamelijk overheerst: het heeft behoorlijk wat impact gehad dat bij voortduring geen uitsluitel kon worden gegeven over deze betalingen. Jongeren grijpen dit telkens weer aan in gesprekken en discussies. Daarmee worden andere moeilijke gespreksonderwerpen gemedend. Het team houdt geregeld toezicht op winkelcentrum Lunetten. Er bestaan bezwaren tegen het toezichtgebied dat tamelijk rustig is. Er is de laatste tijd gezocht naar alternatieve gebieden waar toezicht gehouden kan worden. Eén hiervan is het bos in Amelisweerd, maar dat vinden de jongeren niet geweldig

ondanks de soms spannende opdrachten. In de zomermaanden is toezicht gehouden in zwembad *Kromme Rijn*. Dat is tamelijk succesvol verlopen.

Faciliteiten: de huisvesting in het voormalige schoolgebouw bevat wel, maar er moet nog een halfuur worden gewacht nadat van het verzamelpunt met de bus naar genoemd gebouw is gereden. Daarvoor zou men een oplossing willen zien.

Gezamenlijke sportmomenten.

Mede als voorbereiding op de survivaldagen in de Ardennen zijn er enkele sportmomenten ingelast om aan de motorische vaardigheden te werken. Daarnaast wordt benadrukt dat ook het groepsproces van belang is en dat samenwerking dus van groot belang is. We hebben hier nogmaals gezien dat een enkeling in staat is om het proces enigszins te traineren door te blijven kletsen en lollig te doen. Overigens hebben we gezien dat de meeste jongeren het heerlijk vinden om zich op deze manier uit te leven. De sportmomenten werden uitstekend vormgegeven door politieszportinstructeurs in politieszportzalen en de marinierskazerne in Doorn. Deze evenementen waren een voorbereiding op de zeer geslaagde survival tweedaagse in juni 2003.

Een maal zijn de JT's meegeweest naar een oefendag van de ME, ze mochten daar als relschopper uittesten hoe de ME tegen hen zou optreden

Kids weekend.

In oktober 2003 is er met 10 kinderen van 10-12 jaar als try-out een outdoor weekend gehouden, waarbij de jongeren uit het Jongerenteam Utrecht Noord veel verantwoording kregen voor de begeleiding van de "kids" en het verzorgen van de faciliteiten rond het weekend. Doel hiervan was om te zien of het haalbaar en nuttig is om hier een vervolg aan te geven. Twee dagen lang werden er allerhande sport en spelactiviteiten gedaan met als klap op de vuurpijl het bouwen van een boot met behulp van touw, oude brancards en dekzeilen. Het weekend is zeer geslaagd verlopen. Zowel de "kids" als de jongeren van het JT

hebben van het weekend genoten. Wat betreft het vervolg is besloten aansluiting te zoeken bij activiteiten van de wijkwelzijnsorganisaties waarbij de Jongerenteams zich aanbieden als begeleiders. De jongeren leveren op die manier een bijdrage aan het welzijn in de wijk.

4.1.7 De samenwerkingspartners.

De inventarisatie van de samenwerking met de verschillende partners heeft het volgende beeld opgeleverd:

a. Welzijnswerk - politie: het heeft de afgelopen jaren veel tijd en energie gekost voordat elk team over voldoende verschillende politiemensen (ruim 1 FTE per team) en hulpverleners (0,5 FTE per team) kon beschikken. Er zijn besprekingen die er toe moeten leiden dat de FTE's vanuit welzijn met een kwart worden verhoogd. Deze formatie wordt als een voorwaarde gezien, immers van de hulpverlener wordt verwacht dat hij de contacten met school, gezin en ondersteunende instellingen onderhoudt. In de praktijk werden tweewekelijks gesprekken gevoerd met de jongeren. Contacten met ouders verlopen moeizamer, ze zijn niet altijd bereikbaar en de verwachting is vaak dat het JT "alles wel oplost".

In het algemeen kunnen de begeleiders van politie en welzijn goed met elkaar overweg. De wederzijdse taakverwachtingen worden grotendeels waargemaakt, maar soms lijken de begeleiders op elkaars terrein te opereren. Daarnaast hebben de politiebegeleiders van oudsher de initiatiefrol zodat bijeenkomsten vaak op ordehandhaving lijken. De onderlinge communicatie over de invulling van de bijeenkomsten is meer dan noodzakelijk voor deze doelgroep. Volgens de leidinggevendenden is dat een kwestie van tijd. Zij vinden ook dat de begeleiders niet zonder elkaar kunnen om dit concept, waarin men zeer overtuigd gelooft, waar te maken.

Tegen het eind van het jaar is vooral de taakopvatting van de hulpverleners sterk verbeterd, in die zin dat de TB's over het algemeen gestructureerd zijn verlopen. Dat is een gevolg van de scholingen en de consequente voorbereiding van de TB's.

b. Beveiliging: er wordt toezicht gehouden op twee grote winkelcentra waar al een beveiligingsdienst werkzaam is. Daarmee worden afspraken gemaakt. Dat gaat meestal over de inzetbaarheid van JT-koppels als er meerdere incidenten tegelijk worden gemeld. Eén JT houdt toezicht in een kleiner winkelcentrum dat veel minder publiek trekt. Dit team gaat ook wel eens op andere locaties toezichthouden.

c. Winkeliersverenigingen: meestal zijn zij bij de start van de JT's op de hoogte gesteld. Er bestaan geen structurele contacten, soms wordt er in een eigen medium aandacht aan de JT's geschonken.

d. Bureau Jeugdzorg: met name de leidinggevendenden van de hulpverleners hebben aangegeven weinig te merken van de inzet van Bureau Jeugdzorg. Dat komt door het feit dat de wekelijkse contacten met de jongeren al in het JT plaatsvinden waardoor extra contact niet nodig lijkt. Men meent dat die extra inzet niet wordt gepleegd vanwege de wachtlijstproblematiek bij Bureau Jeugdzorg. Overigens worden door de afdeling Reclassering wel jongeren aangeleverd.

e. Netwerken 12+: in elke wijk komen de belangrijkste actoren voor de jeugd bijeen in het netwerk 12+; daar worden onder meer jongeren gerekruteerd voor het JT. Alle jongeren zijn bekend en worden besproken.

Illustratie

Deelnemer JT:

"Ik ben nu betrouwbaar. Ik had gisteren een tas gevonden met een portemonnee erin en daar zat zestig euro in. In eerste instantie had ik het geld in m'n zak gedaan en had ik die tas in mijn eigen tas gedaan. Toen wilde ik hem weggooien en had ik het geld in mijn zak en toen dacht ik: "Nee!". Ik heb toen mijn vader gebeld en heb de tas aan die vrouw terug gegeven. Met al het geld er nog in! Toen wilde ze een bosje bloemen voor me kopen!"

Illustratie

Een themabijeenkomst.

De sfeer is betrekkelijk geladen. Er is een telefoon gestolen van een bezoeker van het pand. Alleen Hamid of Jan kunnen het gedaan hebben omdat alleen zij op dat moment aanwezig waren. Begeleider Mehmet geeft aan: vóór donderdag telefoon terug of het geld voor een andere telefoon aanwezig of Jan en Hamid worden uit het team verwijderd. De begeleiders vragen zich met veel ophef af of het JT wel zin heeft. Alle jongens geven aan dat het JT zin heeft. Jan vindt dat geen van de aanwezigen het zal redden zonder het JT. Dit wordt door alle jongeren onderschreven. De begeleiders geven ruim lucht aan hun frustratie. De vraag of er wel doorgedaan moet worden met het JT wordt meerdere keren gesteld. Er gaan de laatste tijd geen twee maanden voorbij zonder incidenten.

Sommige uitspraken van de begeleiders komen niet aan, maar de begeleiders hebben veel krediet en zo te zien tast het hun positie niet aan.

De druk op Jan en Hamid neemt toe. De jongeren hangen quasi onverschillig onderuit en worden vervolgens min of meer bevolen om rechtop te zitten. Er begint wat gemor. Begeleider Mehmet vraagt of het team stilgelegd moet worden en er twee weken bezinning ingelast moet worden. Daar zijn de jongeren niet enthousiast over. (bezinning houdt in dat er betrekkelijk theoretisch en schematisch naar het werk gekeken wordt). Hamid moet het schema wat blijkbaar aan iedereen bekend is op het bord tekenen. Hij is zenuwachtig, brouwt er niets van. "Meneer, ik weet het niet". Jan mag hem helpen, maar Hamid geeft paniekerig het stokje helemaal aan Jan over. Jan zet het schema op het bord. Verder wordt er stilgestaan bij signaalgedrag en leeftijdsadequaate experimenteergedrag.

Het ontstaat een patstelling. Er komt maar geen doorbraak. Vooral Jan en Hamid zijn het object van de morele druk, maar Jan geeft weinig thuis. Hamid wordt wel steeds beweeglijker. Handen gaan op en neer en hij draait op zijn stoel, maar houdt zich dom. Begeleider (in uniform) Mehmet (rolvast en steeds de recht-door-zee politieagent) dreigt: "Wie er uit vliegt mist een hoop en komt uiteindelijk in de bak terecht. Later zal je dankbaar zijn dat je bij het JT hebt gezeten".

De ingelaste pauze duurt vrij lang; er blijken allerlei ontwikkelingen te zijn. Deelnemer Salim (natuurlijke leider), Hamid en Jan blijven weg. Later horen we dat Jan naar Salim was gekomen met de boodschap dat Hamid de telefoon had gestolen. Jan wil het team niet uit en heeft besloten met het verhaal naar voren te komen. Na enige tijd wordt er een "mededeling" aangekondigd. Jan neemt het woord: "We gaan bekennen". Hamid zit er naast en doet alsof het hem niet zo aangaat. Hij laat Jan het woord doen. Jan vertelt dat Hamid de telefoon heeft gestolen en dat hij er vanaf wist. Hamid zei dat hij de telefoon in zijn jas had gedaan en begeleider Gerrit volgens hem zijn jas had overgeslagen bij het fouilleren. Gerrit beweert van niet. Nadat wat druk is gezet op Hamid zegt hij dat hij de telefoon in de bosjes heeft gelegd, terug is gekomen, is gefouilleerd en later de telefoon t.w.v. €149 heeft opgehaald en voor €60 verkocht.

Begeleider Mehmet vraagt Hamid waarom hij bekent over de diefstal en over een detail liegt. Hamid komt er niet uit. Hij weet het niet. Hamid draait en ziet rood en zijn onderlip trilt. Toch breekt hij niet door in emoties en de omstanders laten hem zijn façade houden. Hij mompelt keer op keer: "Ik weet het niet" en kijkt onrustig steun zoekend in het rond.

Dan is het tijd voor een beoordeling van het gedrag. Begeleider Abdi stelt voor dat er een rechtszaak wordt gespeeld. Begeleider Abdi is advocaat, Begeleider Mehmet is officier van Justitie en de jongeren in het JT zijn rechter. Mehmet begint: "Hamid heeft gestolen, alleen onder druk bekend hij, hij liegt over een detail als hij al heeft bekend over het feit zelf. Conclusie is: Hij is dus niet te vertrouwen. Hij moet het team uit". Begeleider Abdi (advocaat) neemt het over: "Hij heeft uiteindelijk bekend, als hij terugbetaalt en zijn excuses aanbiedt mag hij blijven". De rechters spreken zich uit. De voorzitter en nog een jongen zijn als enigen vóór Hamid's vertrek uit het JT. De rest (5) wil hem laten blijven. Ook Gerrit vindt het laatste. Het oordeel is dus dat hij mag blijven. Later wordt bekend dat hij mag blijven omdat hij (14 jaar) anders absoluut in de goot terecht zal komen. Er is geen andere voorziening die hem kan helpen. Hamid reageert niet zichtbaar op zijn "verlossing". Hij belooft beterschap en maakt afspraken met Gerrit om excuses aan te bieden en een telefoon terug te geven/te betalen. Jan, die Hamid niet heeft aangesproken terwijl hij dezelfde avond al wist dat de telefoon gestolen was, blijft deze avond verder buiten schot.

4.1.8 Uitstroom van jongeren.

Tijdens de observatieperiode hebben enkele incidenten geleid tot verwijdering van jongeren: zo heeft de begeleiding besloten twee jongens uit het JT Utrecht Noord te zetten na diefstal met heling en één jongen is enkele maanden geschorst geweest vanwege herhaaldelijk lastig gedrag. Daarnaast zijn drie jongeren vertrokken omdat zij hun vrije tijd anders wilden besteden. Bij JT Tolsteeg zijn twee jongeren voortijdig uitgestroomd vanwege diverse problemen naast negatieve politiecontacten.

Nazorg.

Twee jongeren zijn regulier uitgestroomd, aan hen wordt nazorg verleend in de vorm van de mogelijkheid om de themabijeenkomsten bij te wonen. Bij exitgesprekken wordt dit altijd aangeboden. Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat alle betrokken instanties op de hoogte worden gesteld van de uitstroom. Indien nodig wordt een ander begeleidingstraject aangeboden, een en ander vindt in overleg met betrokken instanties plaats. Dat dit niet altijd tot resultaten leidt blijkt uit het feit dat het met twee jongeren die uitgestroomd zijn eind 2003 niet echt goed gaat en ze geen verdere hulp wensen. Er zijn enkele jongeren die niet in het JT waren te handhaven. Deze zijn vaak door de hulpverlener gevolgd of op een ander traject ingesluisd.

Daarnaast zijn er enkele jongeren die het team uit eigen beweging hebben verlaten en vaak tijdgebrek opgaven als reden. Van deze uitstroom is bekend dat ze niet meer voorkomen in de registratie van meldingen. Vaak blijven ze zichtbaar in de wijk en komen nog wel eens langs bij hun oorspronkelijke JT.

Er zijn ideeën in ontwikkeling om de nazorg ook in de vorm van vrijwilligerswerk in te vullen. Dat zou kunnen door dit vrijwilligerswerk ook na de officiële uitstroom te laten voortduren, bijvoorbeeld doordat een JT-jongere mentor wordt van een kind in het kader van preventieactiviteiten. De

vertrokken jongeren worden vaak nog gevolgd door politie en jongerenwerker.

4.2 Productevaluatie.

4.2.1 Omgevingseffecten van het toezichthouden.

Geen directe effecten op vermindering overlast

Door middel van het bedrijfsprocessysteem (BPS) van de politie is gezocht naar mogelijke effecten van het toezichthouden in de drie vaste gebieden waar toezicht gehouden wordt door de JT's, namelijk in Winkelcentrum Overvecht, Winkelcentrum Kanaleneiland en Winkelcentrum Lunetten. Hiervoor zijn de eerste kwartalen van 2002 en 2003 met elkaar vergeleken.

Het Groot Winkelcentrum Overvecht.

In 2002 waren er 468 meldingen in het BPS van incidenten in het gebied op en rond het winkelcentrum Overvecht (straten: Esmoreitdreef, Gloriantdreef, Roelantdreef, Seinedreef, Zamenhofdreef). Hiervan werden 154 meldingen gedaan op donderdag en de zaterdag (32,9%). In 2003 zijn er in hetzelfde gebied 397 meldingen waarvan 133 op donderdag en zaterdag.

Tabel 6: Groot Winkelcentrum Overvecht. Vermeldingen BPS in het eerste kwartaal van 2002-2003.

Groot winkelcentrum Overvecht	Totaal meldingen in het 1 ^e kwartaal	Donderdag en zaterdag (dagen waarop teams toezicht houden)
2002	468	154 (32,9%)
2003	397	133 (33,5%)

We zien hier een teruggang van 71 meldingen (15,1%), maar deze verlaging komt niet voor rekening van donderdagen en zaterdagen; de dagen dat het JT toezicht houdt. Het zou

natuurlijk kunnen zijn dat er juist op donderdag en zaterdag meer meldingen zijn omdat het JT daar toezicht houdt en er dus meer onregelmatigheden gemeld worden. Hierop is gecontroleerd maar in het BPS kan niet terug worden gevonden dat de meldingen gekoppeld zijn aan het toezichthouden van het JT. Uit de logboeken van de begeleiders blijkt dat de bijdrage van het JT aan het aantal BPS-vermeldingen in de periode 1^e kwartaal 2003 ongeveer vier kan zijn.

Winkelcentrum Kanaleneiland

In het gebied winkelcentrum Kanaleneiland (straten: Churchillaan, Hamarskjöldhof, Trumanlaan, van Starckenborghof) zien we een terugloop van 71 meldingen over dezelfde tijd van het jaar. Ook hier constateren we geen relatie met de donderdagen de zaterdagen.

Tabel 7: Winkelcentrum Kanaleneiland Vermeldingen BPS in het eerste kwartaal van 2002-2003.

Groot winkelcentrum Kanaleneiland	Totaal meldingen in het 1 ^e kwartaal	Donderdag en zaterdag (dagen waarop teams toezicht houden)
2002	434	124 (28,6%)
2003	363	104 (28,3%)

Winkelcentrum Lunetten

In de onderstaande tabel zijn de cijfers weergegeven van het winkelcentrum Lunetten. Hieruit blijkt dat er een teruggang is van het aantal meldingen in het BPS van 139. Als we kijken naar het aandeel van de donderdag en zaterdag samen dan is dat opgelopen van ongeveer 18% naar 35%. Navraag bij de wijkagenten leerde dat het niet waarschijnlijk is dat de daling van het totaal aantal meldingen noch de verhoging van het relatieve aantal meldingen op de zaterdag en donderdag toe te schrijven is aan de activiteiten van het JT in de wijk.

Tabel 8: Winkelcentrum Lunetten. Vermeldingen BPS in het eerste kwartaal van 2002-2003.

Winkelcentrum Lunetten	Totaal meldingen in het 1 ^e kwartaal	Donderdag en zaterdag (dagen waarop teams toezicht houden)
2002	230	41 (17,8%)
2003	91	32 (35,1%)

Uit het bovenstaande kan men concluderen dat uit de politieregistratie niet blijkt dat het toezichthouden door het JT effect heeft op de gebieden waar toezicht gehouden wordt.

Andere omgevingseffecten

Om de bekendheid en invloed van de JT's op locatie te achterhalen hebben we in de gebieden waar toezicht gehouden wordt winkeliers en publiek geënquêteerd. Over het algemeen kennen de meeste winkeliers het JT en weten ze dat er gesurveilleerd wordt. De meerderheid van de winkeliers kan niet precies zeggen wanneer er gesurveilleerd wordt, maar meestal worden wel de donderdag en zaterdag genoemd. Ruim veertig procent van de winkeliers heeft de vraag naar de invloed van de JT's beantwoord en daarvan zegt 20 % dat ze invloed hebben. Desondanks vindt bijna iedereen dat het de moeite waard is dat hiermee wordt doorgegaan.

Van het publiek weet ruim de helft af van het bestaan van JT's, hoewel lang niet iedereen kan aangeven wanneer er toezicht wordt gehouden. Verreweg de meeste mensen die het JT kennen menen dat het toezichthouden een preventieve invloed heeft. En die groep vindt dan ook dat het zeker de moeite waard is om ermee door te gaan.

Op de vraag of er wat veranderd is wat betreft veiligheid antwoordt het merendeel van het publiek dat er weinig veranderd is. Wanneer we de antwoorden van het publiek uit de drie wijken vergelijken dan blijkt dat de respondenten uit Utrecht Noord de meeste verandering ervaren in veiligheid. Ook de bekendheid van het JT is bij de respondenten in Utrecht Noord het grootst. De meerderheid van de

ondervraagden weet wanneer het JT toezicht houdt. Daarvan meent de meerderheid van de respondenten ook dat het JT van invloed is op de veiligheid in het gebied en dat het JT dus door moet gaan.

De winkeliers hebben wat meer verdeelde opvattingen over de JT's. In Utrecht Noord kent het overgrote deel van de winkeliers het JT en weet wanneer ze opereren. In Lunetten is het JT bij minder dan de helft bekend en op Kanaleneiland bij ruim de helft. Over het algemeen is men van mening dat er geen invloed van het JT uitgaat wat betreft de veiligheid. Men vindt het echter wel de moeite waard om door te gaan met de JT's omwille van de jongeren.

4.2.2 Effecten op de deelnemers in het Jongerenteam.

Politieregistratie geeft positieve verandering aan.

Voor de data in dit deel van het onderzoek gaan we uit van gegevens uit het bedrijfsprocessysteem (BPS) dat actueel is omdat mutaties vrij direct door agenten worden ingevoerd. Bij de jongeren die deel uitmaakten van het JT bij start van ons onderzoek, is uit de onderstaande tabel 5 op te maken dat er een behoorlijke teruggang is van het aantal verdenkingen na de start van de deelname; namelijk van 1,9 naar 0,4.

Tabel 9: Vermeldingen "verdachte" in BPS (n=23).

BPS	< 6 maanden voor start in het JT	< 6 maanden na start in het JT
	Vermelding verdachte	Vermelding verdachte
Aantal	50	10
Gemiddelde	1,9	0,4

De bovenstaande gegevens zijn vergeleken met de controlegroep. Hieruit bleek dat de jongeren uit het Jongerenteam meer veranderd zijn dan de jongeren uit de controlegroep die geen interventie ondergingen. De gemiddelde afname van meldingen bij jongeren uit het JT was 1,5 en bij de controlegroep was deze 0,3. Dit is een

effectgrootte van 0,54 (Cohen's *d*) wat een gemiddeld positief effect te noemen is (Becker, 1999). Getoetst met de T2# toets bleek dit een net niet significant verschil ($t = 1,8$, $df = 36,9,2$ $p = 0,07$). Dit betekent dus dat de gemiddelde afname van meldingen bij de experimentele groep ook hier net niet significant verschilt van die bij de controlegroep. Aangezien de meestal gehanteerde grens ligt bij de 0,05 ofwel 5%² zien we dat verbeteringen hiermee net niet van wetenschappelijke betekenis zijn.

Selfreports.

De jongeren werden ook bevraagd via een selfreportmeting waarin ze konden aangeven of zij in de 6 maanden voorafgaand aan de meting wetsovertredingen hadden begaan. Hierbij gaat het om lichtere vergrijpen omdat er vanuit wordt gegaan dat zwaardere vergrijpen waarschijnlijk niet via een selfreport gemeld zullen worden (zie Rovers, 1996). Dit zijn ook de veel voorkomende overtredingen.

Tabel 10: Vermeldingen in de Selfreport (n=23).

Selfreport meldingen	< 6 maanden voor start in het JT	< 6 maanden na start in het JT
Totaal aantal	361	78
Gemiddeld p.p.	15,7	3,4

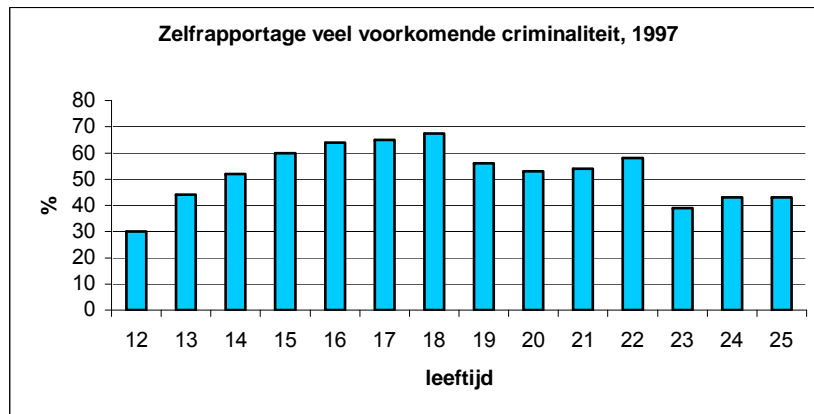
Uit de bovenstaande tabel blijkt dat er een sterke afname van de meldingen van wetsovertredingen bij de JT-jongeren. Ook bij de controlegroep was er een afname van het aantal meldingen van overtredingen, maar niet zo sterk als bij de experimentele groep. Bij hen was er namelijk een afname van gemiddeld 10 naar gemiddeld 5,9 meldingen. Dit is een effectgrootte van (Cohens *d*) 0,716 wat een gemiddeld positief effect is. De vooruitgangverschillen tussen de jongeren uit het jongerenteam en de controlegroep zijn echter

² Standaard om te mogen spreken over significantie is dat de kans dat de uitslag berust op toeval minder is dan 1:20, ofwel minder dan 5%, ofwel < 0,05.

net niet significant. ($t = 2$, $df = 46$, $p = 0,0505$). Ook hier zien we dat in wetenschappelijke zin dus net niet van effect kunnen spreken (zie voetnoot 2).

We willen we twee zaken noemen die de cijfers kunnen beïnvloeden. Ten eerste ziet het er naar uit dat de laatste jaren de criminaliteit onder de jeugd in Utrecht terugloopt. Uit cijfers van het CBS komt het volgende naar voren (bron: afdeling Onderzoek en Analyse van het Dienst Nationale Recherche Informatie): Eén en ander kan een verklaring zijn voor het feit dat de controlegroep in de tweede meting gunstiger scoorde dan in de eerste meting.

Figuur 2: Jeugdcriminaliteit naar leeftijd (Amse en Gras, 1999).

Een andere factor is het “aging-effect”. Dat wil zeggen dat met het ouder worden ook de problematiek afneemt. Uit figuur 2 komt naar voren dat de piek van het aantal zelfreport meldingen ‘veel voorkomende criminaliteit’ in 1997 lag bij 18 jaar. Ook Horjus (1998) komt voor de Utrechtse situatie in de jaren 1993 tot 1997 tot soortgelijke conclusies. Als we figuur 3 naast de leeftijden van de jongeren uit het JT leggen (zie figuur 1; pagina 17) dan zien we dat 4/5 deel van de jongeren uit het JT 16 jaar en jonger is. Voor hen zou volgens het

aging-effect de piek van zelfreportmeldingen van criminaliteit nog moeten komen. Het aging effect zou juist voor minder gunstige cijfers zorgen. De jongeren uit de controlegroep blijken voor 7/10 deel 16 jaar en jonger te zijn. Bij een groot aantal van hen moet dus de piek van meldingen van criminaliteit ook nog komen. Bij de controlegroep is het aging-effect ook geen verklaring voor de afname van vermeldingen van criminele activiteiten.

Alle respondenten zien positieve veranderingen in problematiek.

Mening van begeleiders en jongeren.

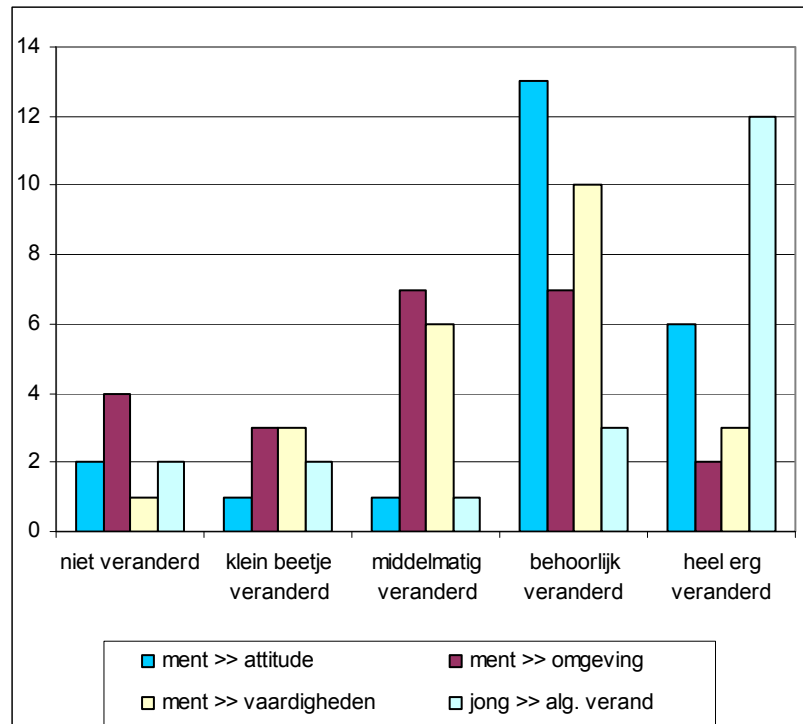
De begeleiders van de teams zijn gevraagd of zij veranderingen in het gedrag van de jongeren constateerden wat betreft attitude, sociale omgeving en vaardigheden. Met attitude wordt bedoeld op de houding van de jongere ten opzichte van sociaal gedrag. Sociale omgeving omvat de factoren in de directe omgeving die de jongere steun kunnen bieden of juist kunnen belemmeren in zijn/haar ontwikkeling. In dit geval was de vraagstelling gericht op laatstgenoemde negatieve factoren in de naaste omgeving die de jongere weer in het criminele circuit kunnen ‘trekken’ (bijvoorbeeld de

Illustratie

Zowel bij de experimentele groep als binnen de controlegroep kwam het in contact staan met “verkeerde vrienden” als belangrijke risicofactor naar voren. Een aantal jongens die echt verandering in hun leven hadden gebracht moesten daarvoor de behoorlijk ingrijpende beslissing nemen om niet meer op straat te komen in de vrije tijd. Ze brachten hun vrije tijd binnenshuis door met computeren en TV kijken. Kennelijk is de maatschappij niet in staat om jongeren in bepaalde buurten veilige recreatiemogelijkheid in de openbare ruimte te bieden.

zogenaamde ‘slechte vrienden’, het veel op straat rondhangen of het hebben van een slechte thuissituatie). Wat de vaardigheden betreft gaat het hier voornamelijk om sociale vaardigheden. De begeleiders hebben de veranderingen op deze gebieden aangegeven op een vijfpuntsschaal waarbij de score 1 staat voor onveranderd en score 5 voor heel erg veranderd.

Figuur 3: Mening over veranderingen (n=23)

Opvallend in figuur 3 is dat zowel de begeleiders als de jongeren vinden dat er behoorlijke positieve veranderingen hebben plaatsgevonden. Bij de begeleiders scoren vooral de veranderingen in attitude en vaardigheden hoog. De begeleiders gaven bijna alle jongeren scores van middelmatig veranderd tot heel erg veranderd. Slechts twee jongeren vertoonden volgens de begeleiders geen veranderingen in hun attitude en één jongere boekte volgens de begeleider geen vooruitgang in vaardigheden. De jongeren zien zichzelf in algemene zin als heel erg veranderd (12). Opvallend is dat de sociale omgeving van de jongeren het minst is veranderd. De verandering die werd

gerapporteerd was vaak dat men nu bij het Jongerenteam zit en dus minder tijd heeft voor een oude kameradengroep. Het Jongerenteam is verder niet gericht op veranderingen in het thuismilieu of de directe buurt.

Van de deelnemers geven slechts vier het gevoel aan dat ze niet of weinig veranderd zijn, 16 jongeren daarentegen ervaren duidelijk veranderingen in hun algehele situatie. We hebben de jongeren gevraagd in welke mate ze momenteel deelnemen aan de straat- en jongerenteamcultuur. Deze verschillende culturen zijn besproken in de themabijeenkomsten en staan feitelijk voor oud gedrag en nieuw gedrag. Voordat de jongeren bij het JT kwamen zaten zij voor 100% in de straatcultuur (die gekenmerkt wordt door helen, (zinloos)geweld met of zonder wapens, bedreiging, intimidatie/hanengedrag, drugs(handel), blowen, het geven van een slecht voorbeeld of het volgen hiervan).

In het JT wordt gewerkt aan verschillende aspecten die ervoor zorgen dat zij terecht komen in de zogenaamde jongerenteamcultuur. Bij deze cultuur horen onder andere de volgende termen: de wil om te veranderen, accepteren, respect, positieve (maatschappelijk gezien) normen en waarden, de waarheid, samenwerken, luisteren en eerlijkheid. Geen enkele jongere ziet zichzelf voor meer dan 50% in de straatcultuur; meer dan de helft meent zelfs dat men zich voor 10% of minder in de straatcultuur bevindt. Dit is zeer weinig in vergelijking met hoe de situatie was vóór deelname aan het JT. Overigens geven de antwoorden van de jongeren soms ook meer het “Sollen” dan het “Sein” weer. Het geeft een indicatie van de perceptie van de jongeren op dit gebied.

Ouders zijn blij met het Jongerenteam.

De ouders van de jongeren uit het JT zijn bevroegd over de veranderingen die ze bij hun kinderen waarnamen. Meer dan de helft van de ouders is van mening dat het contact met de begeleiders van het jongerenteam goed is. Slechts drie ouders vinden dit contact onvoldoende. Zeventien ouders zeggen dat het gedrag van hun kind verbeterd is; het gedrag

van zeven van hen is volgens de ouders véél verbeterd, van tien jongeren is hun gedrag een beetje verbeterd. Van drie jongeren is het hetzelfde gebleven, bij één jongere is het gedrag zelfs slechter geworden.

Bij de schoolresultaten geeft de helft van de ouders aan dat deze een beetje tot veel verbeterd zijn. Zeven ouders vinden dat ze hetzelfde zijn gebleven.

De houding van het kind ten opzichte van de ouders is volgens de helft van hen een beetje verbeterd. Vijf van de éénentwintig ouders vindt dat dit veel verbeterd is. Bij slechts zes jongeren is de houding hetzelfde gebleven.

Op één ouder na vinden alle ouders dat de deelname van hun zoon/dochter aan het jongerenteam een positief effect heeft op het gedrag. Vijf ouders vinden dat het zeer veel effect heeft.

De overige vijftien ouders zijn van mening dat het positieve effect aanzienlijk is. In tabel 8 vindt u de uitkomsten van de vraag naar veranderingen van 13 soorten probleemgedrag.

Tabel 11: *Ontwikkeling bij vier vormen van probleemgedrag volgens ouders. (n=21).*

Probleemgedrag	Aantal keer geantwoord
Minder geworden	132
Evenveel gebleven	59
Meer geworden	8
Niet van toepassing	72

Uit de tabel blijkt dat de meerderheid van de ouders bij elke vraag aangeeft dat het probleemgedrag is afgenomen. Opvallend is dat op de vraag of de jongere liegt of bedriegt, acht ouders geantwoord hebben dat hun zoon/dochter dit sinds deelname aan het jongerenteam minder doet. Zes jongeren zouden dit evenveel doen als voorheen en zeven ouders vonden de vraag niet van toepassing. Een verklaring voor het hoge aantal keer dat er met 'niet van toepassing' geantwoord is zou kunnen liggen in het feit dat de ouders van mening zijn dat hun kind dit nog nooit heeft gedaan en er dus ook geen minder, evenveel of meer beantwoord kan worden. Ook op de vraag of de jongere steelt hebben veertien ouders

geen antwoord kunnen geven (niet van toepassing). Vaak gaven ze aan dat hun zoon/dochter dit nog nooit heeft gedaan en de vraag dus niet van toepassing was. Twee ouders hebben de vraag helemaal niet beantwoord en in vijf gevallen stal de jongere minder dan voorheen.

Op de vraag of de jongere koppig, stuurs of prikkelbaar was, werd iets minder eenduidig geantwoord dan op de overige vragen. Acht ouders dachten dat hun zoon/dochter minder koppig, stuurs en/of prikkelbaar was. Zeven van hen waren van mening dat dit gedrag hetzelfde is gebleven sinds deelname aan het jongerenteam en dit zou in grote mate te maken kunnen hebben met de leeftijdsfase waarin de deelnemers aan het jongerenteam zitten. De jongeren zitten in de adolescentiefase die zich kenmerkt door het afzetten tegen de ouders en de samenleving en het zoeken van een eigen identiteit (Steinberg, 1999).

Jongeren willen zich los maken van het milieu en gaan grenzen aftasten en verkennen. Hierbij gaan ze wel eens te ver en vertonen dan gedrag dat eigenlijk niet door de beugel kan. Uit cijfers van het Ministerie van Justitie blijkt dan ook dat de meeste geweldsdelicten gepleegd worden door jongens tussen de 12 en 17 jaar. (Pinedo, 2000). Hierbij ligt de piek tussen de 15 en 17 jaar. Na hun zeventiende jaar, wanneer de binding met de samenleving is toegenomen door een baan of relatie, neemt delinquent gedrag af. (Luijpers, 2000)

Het feit dat de ouders overwegend positief hebben geantwoord op de vragen naar de diverse gedragingen van hun kind kan verschillende dingen betekenen. De ouders geven aan dat ze over het algemeen een positieve ontwikkeling in het gedrag van hun kind zien sinds deze deelneemt aan het jongerenteam. Veel van de genoemde probleemgedragingen werden door de ouders op het moment van afname van de vragenlijst bij hun zoon/dochter minder waargenomen dan voorheen. Dit kan betekenen dat de deelname van de jongere aan het jongerenteam hierop in positieve zin van invloed is geweest.

Ook op de overige vragen hebben de ouders overwegend positief geantwoord. Uit tabel 9 blijkt dat de ouders vaak zeer veel effect of aanzienlijk effect hebben ervaren in het gedrag van hun kind sinds deze bij het jongerenteam zit.

Tabel 12: Effectiviteit jongerenteam volgens ouders. (n=21).

Waardering	Aantal keer geantwoord
Zeer veel effect	5
Aanzienlijk effect	15
Weinig effect	1
Geen effect	0

Docenten van de scholen gematigd positief

Dertien docenten hebben de *Teacher's Report Form* beantwoord, een gedragsvragenlijst voor leerlingen van 6-18 jaar. De TRF is een gestandaardiseerde vragenlijst waarvan de uitkomsten een beeld geven van de leerling en zijn/haar gedrag zoals de docent dit dagelijks meemaakt. Het gaat hierbij om het gedrag van de individuele leerling ten opzichte van de gemiddelde leerling van eenzelfde leeftijd. De antwoorden op de vraag naar de schoolresultaten van de jongere, varieerden van 'bijna voldoende' tot 'goed/zeer goed'.

Tabel 13. Schoolresultaten volgens docenten (n=13).

Waardering	Aantal keren geantwoord
Onvoldoende	0
Bijna voldoende	2
Voldoende	3
Ruim voldoende	2
Goed/Zeer goed	1

Ook is gevraagd naar het gedrag van de jongere. Hieruit kwam naar voren dat de docenten het gedrag van de jongeren, ten opzichte van gemiddelde leerlingen die een eenzelfde leeftijd hebben, over het algemeen als gemiddeld ervaren. Op de vraag hoe hard de jongere werkt, geven docenten een wat lagere score aan.

In tabel 14 vindt u de beoordeling van de docenten over verschillende aspecten rondom de jongeren. Belangrijk hierbij zijn de gemiddelden die kunnen variëren van een 1, een sterk negatieve beoordeling, tot een 5, een sterk positieve beoordeling. Wanneer we naar de gemiddelden kijken valt op dat het label 'Contact begeleiders' laag is (2.31) in vergelijking met de overige gemiddelden. Een lagere score houdt in dat de docenten het contact met de begeleiders van het Jongerenteam over het algemeen als onvoldoende ervaren. Over de gedragsveranderingen van de jongeren zeggen de docenten over het algemeen dat ze een kleine positieve verandering zagen sinds deelname aan het Jongerenteam.

Tabel 14. Veranderingen volgens docenten (n=13.)

	Frequentie	Gemiddelde
Verandering schoolresultaten	12	3.50
Verandering vaardigheden	2	3.50
Houding	2	3.50
Verandering houding normen	12	3.42
Verandering begrip	11	3.18
Verandering houding anderen	12	3.17
Verandering sociale omgeving	10	3.10
Contact tussen de school en de JT begeleiders	13	2.31

Op de vraag of het jongerenteam een positief effect heeft op het gedrag van de jongere heeft het merendeel geantwoord dat ze van mening is dat het jongerenteam dan wel veel effect, een beetje effect, of weinig effect zal hebben op de jongere. Één docent is van mening dat het jongerenteam geen effect zal hebben.

Tabel 15: Effectiviteit Jongerenteam volgens docenten. (n=13).

	Aantal keer geantwoord
Zeer veel effect	3
Aanzienlijk effect	4
Weinig effect	3

Geen effect	1
-------------	---

Er is met vragen gebaseerd op de TRF gevraagd naar gedragsveranderingen. Van de 24 verschillende (probleem-) gedragingen konden de docenten aangeven of ze in desbetreffend gedrag van de jongere géén verandering, een verandering in positieve zin of een verandering in negatieve zin zagen (driepuntsschaal). In tabel 13 geven we aan hoe vaak de dertien docenten voor deze vier antwoordcategorieën gekozen hebben.

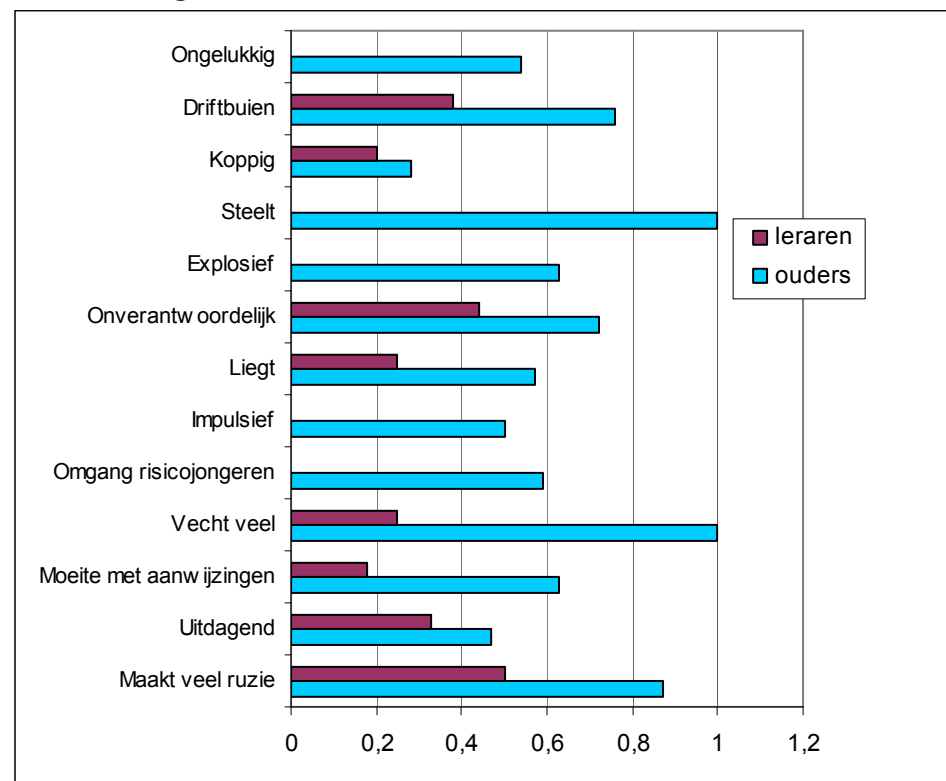
Tabel 16: Effectiviteit jongerenteam volgens docenten. (n=13.)

Op 24 vormen van gedrag	Aantal keer geantwoord
Geen verandering	71 (27%)
Verandering positief	83 (32%)
Verandering negatief	36 (14%)
Niet van toepassing	72 (27%)

Als we in de tabel kijken naar de frequenties per antwoordcategorie dan blijkt dat er over het algemeen een lichte verandering in positieve zin te constateren is. Opvallend is dat de docenten in totaal 36 keer hebben aangegeven dat de (probleem-) gedragingen van de jongeren in negatieve zin zijn veranderd.

De gemiddelden van de docenten en ouders zijn naast elkaar geplaatst en de resultaten hiervan zijn te vinden in figuur 4. De ouders en docenten konden hierbij vragen beantwoorden door middel van een driepuntsschaal; -1 geeft aan dat de jongere in *negatieve zin* is veranderd, 0 geeft aan dat de jongere sinds deelname aan het jongerenteam *niet* is veranderd en 1 geeft aan dat de jongere in *positieve zin* is veranderd. Ook kon aangegeven worden dat een item niet van toepassing is op de jongere wat betekent dat de jongere dit gedrag volgens de ouder/docent niet vertoont.

Figuur 4: Gemiddelden van docenten en ouders.

De items ongelukkig, steelt, explosief, impulsief en omgang met risicojongeren worden door de docenten met gemiddeld 0 gescoord. Op deze items wordt er dus geen verandering door de docenten geconstateerd. Uit figuur 4 blijkt dat er zowel door de ouders als de docenten gemiddeld bij geen één item een negatieve verandering aangegeven wordt.

Wanneer we de gemiddelden van de docenten met die van de ouders vergelijken valt op dat de ouders van de jongeren in alle gevallen een positieve verandering bij de jongeren i.t.t dan

de docenten zien. Bij het item 'steelt' wordt er in veel gevallen met 'niet van toepassing' geantwoord. Dit kan liggen aan het feit dat de docenten en ouders hierop onvoldoende zicht hebben en het niet weten. Daarnaast kan het zijn dat ze er wel van af weten, maar dit tegenover de buitenwereld niet snel zullen toegeven

Voor- en nameting bij experimentele - en controlegroep laat geen resultaten zien.

Er is naar de verandering van allerlei aspecten, middels een voor- en nameting onder begeleiders en jongeren gekeken. Onder andere naar de verandering van attitude, de verandering in het zich voegen naar een sociale context met conventionele waarden en de verandering van vaardigheden. Ook is gekeken naar veranderingen in de mate van stimulans vanuit de omgeving als externe factor. Wij hebben op al deze terreinen geen significante veranderingen kunnen waarnemen. Dat er door middel van deze meetmethode geen veranderingen zijn gemeten kan een aantal oorzaken hebben:

1. Binnen het Jongerenteam zijn in de tweede helft van 2003 weliswaar grote methodische veranderingen en verbeteringen doorgevoerd, maar de mogelijke effecten hiervan moeten nog zichtbaar worden.
2. Veel jongeren die al langer in het Jongerenteam zaten, dus die bijvoorbeeld al een jaar in het JT zaten, hadden hun verandering al meegemaakt voor de tijd van de onderzoeksperiode.
3. In de metingen is twee keer naar het "nu" gekeken (wat dus bij beide metingen was op het moment dat de jongeren al in het JT zaten) en de grootste attitude verandering vindt plaats op het moment dat men voor het jongerenteam kiest en dat is dus vóór de feitelijke opname in het team.
4. De periode van ongeveer een half jaar is te kort om significante veranderingen te kunnen constateren.
5. Er is mogelijk in de metingen bij de JT deelnemers te veel sprake is van sociaal wenselijke antwoorden waardoor de voor en nameting fouten bevatten.

4.2.3 Value for money onderzoek: kostenbesparing.

In het onderzoek is gekeken naar de materiele kosten en baten uitgedrukt in geld. De kosten zijn weergegeven in de begroting van het JT (JT, 2003b). Hiernaast is een inschatting gemaakt van de kosten veroorzaakt door crimineel gedrag van de jongeren tijdens de eerste 6 maanden na start van deelname aan het JT.

Baten komen naar voren door de "tegen-kosten" in beeld te brengen. Wat zijn de kosten die gemaakt zouden zijn wanneer de deelnemers niet in het JT zouden zitten. Om hier een beeld van te geven kunnen we uitgaan van de volgende indicaties:

- 1) Een indicatie van de (geschatte) kosten van schade en justitieel ingrijpen op basis van de (verdenkingen van) overtredingen van de deelnemers aan het JT in de 6 maanden voorafgaand aan deelname aan het JT (blijkend uit het BPS).
- 2) Een indicatie van de (geschatte) kosten van schade en justitieel ingrijpen, op basis van een vragenlijst die we de jongeren zelf hebben voorgelegd met betrekking tot hun justitiële carrière.

Het werkelijke aantal gepleegde delicten en dus de werkelijke schade en kosten liggen veel hoger. Ongeveer 10% van de misdrijven wordt opgelost. Dit betekent dat de bedragen wat betreft de schade met ongeveer 10 vermenigvuldigd kunnen worden. (CBS politiestatistiek 2000)

Om een overzicht te geven van de materiële kosten en baten van het JT zijn de schade van het criminele handelen en de kosten van justitieel ingrijpen (wat doet de overheid om jeugdige wetsovertreders aan te pakken en wat kost dit) bepaald. Dit is gedaan door een korte inventarisatie onder 10 jongeren in het JT en dossieronderzoek. Voor de verantwoording van de cijfers verwijzen we naar Bijlage 2.

Tabel 17: Indicatie van kosten/baten van het Jongerenteam.

Indicatie justitieel ingrijpen en schade van crimineel handelen bij 10 leden van het JT		6 mnd voor aanvang JT		6 mnd na aanvang JT	
		aantal	Kosten	Aantal	Kosten
Justitieel ingrijpen					
A	Een proces verbaal gehad (PV met dader = € 500)	47	23500	13	6500
B	Vanwege het oplossingspercentage van 10; vermenigvuldigen met 9 om aan het aantal PV's zonder dader te komen. Kosten € 75	423	31725	117	8775
C	Aantal dagen vastzitten op het politiebureau	31	3100	11	1100
D	Aantal keer inzet van de officier van justitie (OM)	12	2280	6	1140
E	Aantal keer voorkomen bij de rechtbank	8	4800	3	1800
F	Aantal keer gebruik maken van de advocatuur	8	8720	3	3270
G	Aantal dagen vastgezeten in een rijksinrichting	0	0	0	0
H	Aantal keer persoonlijkheidsonderzoek naar aanleiding van een zaak	0	0	0	0
I	Aantal keer een Halt traject gekregen	4	7360	3	5520
J	Aantal keer reclassering gekregen	1	4600	0	0
K	Aantal keer onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming	4	1212	1	303
Totaal Justitieel ingrijpen per ½ jaar			87297		28408
Schade van crimineel handelen					
L	Uit illegale activiteiten "verdienen" 10 jongeren voor het JT ongeveer € 1410 per week. Dit getal maal factor 10 vanwege helingwaarde	Per ½ jaar €	366600		0
Totaal per half jaar			453897		28408
Omgerekend naar een jaar		2 x	903234	2 x	56816
Kosten van justitieel ingrijpen <u>na</u> de start van het JT		Af	-56816	←	
Kosten volgens de begroting van het JT 2003 (1/2 van het totaalbudget omdat het om 1 team gaat)		Af	-186355		
Besparing per jaar		€	660063		
Besparing per jongere per jaar		€	66006,3		

Uit tabel 17 blijkt dat de kosten van het criminele handelen van de jongeren de kosten van de inzet van justitie ver overstijgen. Het is meer dan 3 keer zoveel. Ondanks het feit dat we voor veel gevallen de minimale kosten hebben berekend (bijvoorbeeld alleen de personeelskosten van medewerkers, geen overheadkosten en huisvestingskosten) wordt uit tabel 10 snel duidelijk dat de kosten bij het niet inzetten van het JT de kosten van het JT duidelijk overstijgen met meer dan een half miljoen euro. Hierbij zijn de besparingen die gedaan worden door alle voorkoming van criminaliteit tijdens het toezichthouden (de schade van eventuele braak, vernieling, ondersteuning van slachtoffers), die niet in het kader van deze studie zijn te berekenen, nog niet meegerekend. Uiteraard is ook niet te berekenen welk leed en welke kosten daaruit voortkomend bespaard zijn.

4.3 Logboek terugkoppeling: JT hard in verandering.

Gedurende het onderzoeksproces zijn veel gegevens verzameld van het JT waarvan het één en ander aan feedback is teruggegeven aan het JT. We geven een overzicht van de gegevens die aan de JT's werden aangereikt en vervolgens hoe dat is opgepakt. In veel opzichten verliep de communicatie tussen de onderzoekers en coördinator en medewerkers van het JT goed. Men stond uitermate open voor nieuwe informatie en de soms minder vrolijke boodschappen. Hierdoor was er snel tot consensus te komen over situaties die voorvielen.

24 februari 2003.

Na een bezoek aan een themabijeenkomst in Utrecht Noord is gesproken met de betrokken begeleiders. Hierbij zijn tips gegeven met betrekking tot de rollen van de diverse begeleiders en hoe afwisseling hierin de begeleiders meer mogelijkheden geven om verschillend te interveniëren. Het is niet bekend wat hiermee gedaan is.

25 maart 2003.

De coördinator gesproken en de eerste bevindingen teruggekoppeld. De observaties werden bevestigd door de coördinator.

Begin mei 2003.

Naar aanleiding van meerdere observaties en gesprekken in maart, april en mei is een samenhangend commentaar uitgewerkt en gepresenteerd in een powerpointpresentatie. Kern hierin is dat gewerkt zou kunnen worden met belangrijke uitgangspunten van de theorie van Kohlberg (Kroger, 1989).

Daarnaast werd het werken aan competenties van de jongeren en de begeleiders aanbevolen. We konden de coördinator in contact brengen met een ervaren trainer. Naar aanleiding van deze presentatie zijn er door de leiding binnen het JT stappen ondernomen om onder andere:

- Een traject in te zetten van deskundigheidsbevordering.
- Meer uniformiteit te krijgen binnen de JT's in de wijken.
- Het positieve leiderschap binnen de JT's te benadrukken.
- De methode van de positieve benadering te benadrukken.
- Meer aandacht te geven aan intakecriteria die overeen komen met de theorie van Kohlberg, namelijk dat jongeren open moeten staan voor groepsbeïnvloeding.
- Themabijeenkomsten niet meer te gebruiken voor incidentbespreking maar voor het doel waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk vaardighedenoverdracht.
- Meer nadruk te geven aan dossiervorming en hulpverleningsplanning.

Reactie: Er is door de coördinator ingezet door op korte termijn een trainingsdag te organiseren waarmee een eerste aanzet is gegeven tot een verandering in de JT's.

14-5-03.

Met de coördinator en de trainer is de deskundigheidsbevorderingsdag van 20 mei voorbesproken. Vanuit de onderzoekservaring werd het volgende geadviseerd:

- Steek in op het begrijpen van het principe van de autoriteit die buiten kijf dient te staan en geef daarin aandacht aan de rol van begeleiders en voorzitter.
- Geef aandacht aan empowerment.
- Geef ruimte voor het "leren van elkaar".
Reactie (hierop en op eerdere feedback): Er is een deskundigheidsbevorderingplan opgezet waarin ruimte is voor de genoemde elementen.

21-5-03.

Er is met de coördinator gesproken over deskundigheidsbevordering en het eventueel te volgen organisatietraject (wenselijkheid van meer directiviteit in de aansturing van de coördinator en invloed op beslismomenten).
Reactie (hierop en op eerdere feedback): Er is op 29 mei een bijeenkomst geweest met alle begeleiders van de JT's waar plannen werden ontvouwd voor veranderingen / verbeteringen binnen de JT's. Eén en ander komt naar voren in de notitie "Structuren neerzetten" van mei 2003 (Smeulders, 2003a).

10-6-03.

De coördinator gesproken over de behoefte aan deskundigheidsbevordering en de omvang van het team in Utrecht Noord.

Najaar 2003.

In de tweede helft van 2003 heeft het onderzoek zich vooral gericht op de tweede meting bij jongeren uit het Jongerenteam en de controlegroep. Er zijn een aantal gesprekken geweest met de coördinator waarin wederzijds informatie is uitgewisseld. Het was onze indruk dat er door de organisatie van het JT hard gewerkt is om zaken te verbeteren en/of om nieuw beleid in te zetten. Aangezien er deskundige ondersteuning was ingeroepen is feedback wat betreft de vormgeving van het Jongerenteam van onze zijde in onze optiek niet nodig geweest.

5 Conclusies en aanbevelingen.

De JT's in Utrecht zijn niet uniek. In veel steden zijn er projecten als Blauwe jasjes, Beware-Watch-Out's, etc. die een toezicht houden component bevatten. Vaak is het een project voor arbeidstoeleiding. Er zijn niet veel projecten waarbij politie en hulpverlening zo innig verbonden zijn als in de gemeente Utrecht. In het Jongerenteam is het toezicht houden ondergeschikt aan het hulpverleningsdoel. De deelnemende jongeren dienen in de eerste plaats aan een perspectiefrijkere toekomst geholpen te worden. In het onderzoekstraject zijn we alleen maar mensen tegengekomen die enthousiast achter het concept stonden, dan wel op zijn minst vinden dat dit project een goede kans verdient.

Wat we begin 2003 in de praktijk aantreffen waren twee teams die niet goed liepen en één team waar jongeren wel leken te floreren. Er bleken dus per team verschillen te zijn wat betreft de vormgeving en waarschijnlijk ook wat betreft de effecten. Van Yperen (2002, p. 333) geeft aan dat onderscheid gemaakt moet worden tussen algemeen werkzame factoren en specifiek werkzame factoren. Algemeen werkzame factoren zijn o.a. voldoende motivatie, goede relatie tussen cliënt en therapeut, uitvoering zoals de interventie uitgevoerd dient te worden, goede werkomstandigheden, etc. Specifiek werkzame factoren zijn die interventies die kenmerkend zijn voor dit project. In geval van de JT's het toezicht houden, themabijeenkomsten etc. We verwachtten dat door het in sommige gevallen niet goed vormgeven van de algemeen werkzame aspecten van de teams, de specifiek werkzame aspecten ook niet goed uit de verf komen.

Ontwikkeling van de JT's.

De teams en de ontwikkeling hiervan is alleen al divers verlopen door de verschillende startmomenten. Het JT Utrecht Noord draait begin 2003 op meerdere fronten beter door de veel langere tijdsinvestering van ca. 6 maanden, maar ook

omdat er een heldere hiërarchie bestaat en er binnen het team informele leiders met een positieve invloed zijn. Dit team heeft bijvoorbeeld een voorzitter die als een soort vertrouwenspersoon wordt gezien door de rest van de leden. Dat geeft meer cohesie dan in de andere teams. De beide andere teams hebben een "valse" start gemaakt met een team dat al snel uit elkaar is gevallen. Dit is achteraf wellicht te verklaren doordat niet alle deelnemers voldoen aan realistische instroomcriteria zoals die later zijn opgesteld. In alle teams is na de zomer hard gewerkt aan verbetering van de individuele begeleiding en nadere vormgeving van de themabijeenkomsten. In het team Utrecht Noord heeft de positieve lijn zich voortgezet ondanks enkele teleurstellende ervaringen met individuele jongeren. Het team is uitgegroeid tot 14 personen tegen het eind van het jaar (2003) en ontwikkelt zich voorspoedig. In het team Marco Polo zien we ongeveer hetzelfde gebeuren: de intakeprocedure wordt verscherpt en nadien zijn er meer behandelbare jongeren ingestroomd. Het telt aan het eind van het jaar zeven deelnemers. Het team Tolsteeg was in het najaar enkele maanden gehandicapt vanwege ziekte en een vacature van de jongerenwerker. Een en ander heeft ertoe geleid dat positieve effecten pas tegen het sluiten van het onderzoek merkbaar zijn. Het telt per 31-12-03 acht deelnemers.

In algemene zin is er binnen het JT in de tweede helft van 2003 veel veranderd. Een strakkere hantering van het concept in de uitvoering heeft ertoe geleid dat er nu sprake is van een meer eenduidige ontwikkelingslijn van de JT's.

Ingevoerde maatregelen zijn:

- Er is een strengere hantering van de intakeprocedure.
- Het doorlopen van het basispakket is voorwaarde voor deelname in het JT.
- Er is een standaard bepaling van individuele doelen per deelnemer.
- Er is deskundigheidsbevordering via scholing van de begeleiders.
- Ondersteuning van de projectleider.

Er zijn vooral betere resultaten geconstateerd m.b.v. kwalitatieve gegevens (observaties van themabijeenkomsten, observaties van de deskundigheidsbevorderaars, interviews begeleiders, interview trainer, drop-out analyse). Ofwel zoals een begeleider van het eerste uur zei: "Het team is professioneler geworden". In het oog lopen de volgende resultaten:

- De bijeenkomsten verlopen rustiger.
- De individuele begeleiding verloopt beter.
- De structuur van themabijeenkomsten is helder voor de betrokkenen.
- De inhoudelijke voorbereiding van themabijeenkomsten is grondiger.
- De levels zijn voor iedereen duidelijker afgebakend.
- Er zijn duidelijker plannen voor het vrijwilligerswerk en het werken met de 8-12 jarigen.

5.1 Procesevaluatie.

De leidende vraag is of het oorspronkelijke projectplan wordt uitgevoerd en zo nee hoe dit komt en wat er verbeterd kan worden. Onderstaande punten worden behandeld, beschreven en voorzien van aanbevelingen.

5.1.1 Toezicht houden als kern activiteit.

Hierop is inhoudelijk weinig aan te merken. Zowel de JT's in Utrecht Noord als Marco Polo hebben een vast winkelcentrum waar ze toezicht houden. JT-Tolsteeg houdt regelmatig toezicht op het rustige winkelcentrum Lunetten. Zij is ook enkele malen naar andere plekken geweest, waaronder Amelisweerd en zwembad Kromme Rijn.

Er zijn in de loop van het onderzoek regels en afspraken gemaakt om de bijeenkomsten goed te laten verlopen. In de tweede helft van 2003 zijn er meer richtlijnen en ondersteuning gekomen met betrekking tot het handhaven van het gezag en het neerzetten van een positief leiderschap door begeleiders en voorzitters.

In de zomer van 2003 is een erg geslaagd outdoor weekend in de Ardennen georganiseerd. Hieraan vooraf gingen een aantal

sportbijeenkomsten. De deelnemende jongeren hebben hier veel aan beleefd.

In het najaar van 2003 is een pilot voor nog een andere activiteit dan het toezicht houden, namelijk het organiseren van een "kids-weekend". De jongeren van het team Utrecht-Noord hadden hierin de rol van begeleiders van de kinderen. Ook deze activiteit geeft de JT jongeren een uitstekende mogelijkheid om te oefenen met andere rollen. Tevens zijn in het najaar de Jongerenteams ingezet als relschoppers op een ME-trainingsdag.

Aanbeveling 1: Meer variatie toezichtsituaties.

Er kan variatie worden aangebracht in de toezichtgebieden. Jongeren geven aan dat er een beetje spanning/uitdaging gewenst is. Zo lijkt het winkelcentrum op Lunetten - in vergelijking met de grote winkelcentra - niet de meest geschikte plaats om toezicht te houden. Wat betreft het JT-Tolsteeg kan ook worden gedacht aan het Smaragdplein en het winkelgedeelte aan beide kanten van de 't Goylaan of periodiek in zwembad Kromme Rijn. Het als team deelnemen in activiteiten zoals b.v. het kids-weekend in de hoedanigheid van begeleiders zal de jongeren helpen zich ook in andere rollen te bekwamen. Dit kan echter het beste georganiseerd worden door andere organisaties dan het Jongerenteam.

5.1.2 Themabijeenkomsten.

Anders dan in het projectplan staat omschreven werden de themabijeenkomsten begin 2003 veelal door bespreking van incidenten gevuld. Die zijn daar, gezien de tijd erg geschikt voor maar het gaat ten koste van andere inhoudelijke zaken met betrekking tot kennis en vaardighedenoverdracht. In de tussentijdse rapportage is de aanbeveling gedaan om incidenten *onmiddellijk* te bespreken. Eventueel door het toezicht houden voortijdig te stoppen zodat er nog tijd over blijft om het incident te bespreken. Hierdoor blijft de tijd van de themabijeenkomsten onaangetaast en kan deze gevuld worden met het bijbrengen van de nodige kennis en vaardigheden voor een beter functioneren van de jongeren. Inmiddels is dit

ook beleid geworden dat in de tweede helft van 2003 is geïmplementeerd. Daarnaast hebben wij tijdens de bijeenkomsten vaak gezien dat het niet makkelijk is om met deze doelgroep te werken. Vooral in themabijeenkomsten met een zittingsduur van twee uur is het veel gevraagd om de jongeren rustig te houden. Als we nagaan dat voor personeel in het speciaal onderwijs bepaalde kwalificaties nodig zijn dan is het begrijpelijk dat deze vaardigheid van politiemensen en hulpverleners niet zondermeer kan worden verwacht. Inmiddels is er voor de medewerkers een trainingstraject tot de zomer van 2004 ingezet met onder andere de ontwikkeling van een jaarprogramma van thema's voor bespreking.

Aanbeveling 2: Bieden van methodisch ondersteuning.

Het is aan te raden om de begeleiders ook na de zomer methodisch inhoudelijke ondersteuning te bieden. Zij kunnen de themabijeenkomsten dan meer gestructureerd laten verlopen. Er komt zodoende meer ruimte voor het bijbrengen van vaardigheden in plaats van dat er veel tijd wordt gestoken in het handhaven van de orde. Het is wenselijk dat Bureau Jeugdzorg structureel betrokken wordt bij het Jongerenteam om inhoudelijke ondersteuning te leveren door de begeleiders op onderdelen deskundiger te maken. Ook zou de geïndiceerde jeugdzorg betrokken kunnen worden bij of in de begeleiding van individuele jongeren.

Aanbeveling 3: Bestand van geslaagde thema's aanleggen.

Ook is aan te bevelen een digitaal en voor medewerkers toegankelijk bestand van geslaagde (en dus herhaalbare) themabesprekingen en bijbehorende didactieken te ontwikkelen, waaruit geput kan worden.

5.1.3 Invulling van de levels.

Sinds de invoering van het 'basispakket' als introductietraining is het level 0 ingevoerd. De gang van level 1 naar 2 staat in de praktijk bij de jongeren bekend als het moment dat ze zelfstandig met de portofoon kunnen opereren, en 'centrale

post' mogen zijn. Daarna – na ongeveer een half jaar – zijn ze toe aan level 3 waarbij je vrijwilligerswerk mag doen. Belangrijkste criterium is dat de voorbeeldfunctie voor acht tot twaalfjarigen in de buurt wordt uitgeoefend. Behalve in Noord waar twee teamleden een sportjongerenwerker hebben geassisteerd, gebeurt dit verder niet. In level 4 tenslotte wordt in een enkel geval de rol van voorzitter of mentor op zich genomen. Uit het zakboekje dat elke jongere bij het bereiken van een volgend level meekrijgt, zouden de vorderingen kunnen worden afgeleid, maar er is niet overal systematisch geregistreerd. We hebben gemerkt dat de jongeren, hoewel nog niet in level 4, een beroep kunnen doen op de positie van voorzitter.

Aanbeveling 4: Omzetting van levels 3 en 4.

Sommige activiteiten van de levels 3 en 4 kunnen worden omgewisseld. Dat wil zeggen dat een jongere in level 3 de mogelijkheid heeft om voorzitter te worden en dat een jongere in level 4 pas in aanmerking komt voor vrijwilligerswerk. Dat sluit ook beter aan bij een mogelijke werksituatie of andersoortig vervolgtraject.

5.1.4 Instroom.

In alle teams waren begin 2003 klachten over de instroom. De begeleiding meent dat de instroom te weinig is gereguleerd; er is onvoldoende rekening gehouden met de criteria. Vriendjes zijn meerdere malen ingepast, maar uiteindelijk blijken er dan toch jongeren in te zitten die niet voldoen aan de criteria. Sommigen hebben niet voldaan aan alle intake criteria en enkelen hadden ADHD of een andere gedragsstoornis. Tijdens onze observaties kwamen de teambegeleiders hier zelf achter en zijn er nieuwe regels ontworpen. Zo mag een potentieel lid na een eerste gesprek met de jongerenwerker een keer mee om sfeer te proeven voordat er weer een gesprek over de motivatie e.d. wordt gehouden. In Utrecht Noord wordt nieuwe instroom gekoppeld aan een ouder lid van het JT die als mentor optreedt. Zodoende kan een snellere inwerkperiode worden gerealiseerd. Ook worden enkele

teamleden bij de instroomprocedure betrokken. Tot het voorjaar 2003 bleek een behoorlijk aantal van de instromende jongeren een psychische of gedragsproblematiek te hebben die hen minder geschikt maakt om te functioneren binnen het JT.

Aanbeveling 5: Invoeren eenduidige instroomprocedure. De teambegeleiders doen er goed aan de ervaringen betreffende de instroom uit te wisselen zodat naar een eenduidige uniforme regeling kan worden toegewerkt die zwart op wit voor iedereen helder is (inmiddels is het basispakket ingevoerd).

Bij de instroom dient rekening gehouden te worden met de draagkracht van het team als er een jongere wil/kan instromen met een bepaalde problematiek of minder geschikte karaktertrekken. Uit het ontwikkelingsmodel van Kohlberg valt te ontlenuen dat jongeren minimaal aanspreekbaar moeten zijn door belangrijke anderen in het team. Ook dienen zij het conformeren aan de sociale omgeving als meerwaarde te kunnen zien. Met eenzelfde doel kan er naar de delicthistorie worden gekeken. Vooral jongeren die alléén opereerden zijn waarschijnlijk minder gevoelig voor groepsbeïnvloeding en minder geschikt als drager van de teamcultuur.

5.1.5 Dossiervorming en doelgerichte begeleiding.

We hebben geconstateerd dat de begeleiding in het begin niet is uitgegaan van het werken aan vooraf opgestelde doelen. Ook zijn de dossiers en het cliëntvolgsysteem van de JT's niet optimaal benut. In de tussentijdse rapportage was daarom een aanbeveling gedaan om de hulpverleningsplanning vorm te geven zoals dat in de jeugdhulpverlening gebruikelijk is. Na de zomer is het beleid en de uitvoering hiervan sterk gewijzigd. Er wordt meer en meer gestructureerd gewerkt met individuele doelstellingen. Per eind 2003 zijn door alle jongeren en hun opvoeders doelen gesteld die men wil bereiken. Ook is de richtlijn dat met iedere jongere wekelijks een gesprek plaatsvindt strakker aangehaald. Ook worden de jongerendossiers beter bijgehouden.

Aanbeveling 6: Balans tussen aandacht voor dossier en werkuitvoering.

Een maximale kwaliteit van het dossier kan ten koste gaan van de kwaliteit van de uitvoering van het werk omdat het te veel tijd opslokt. Hier is een goede afweging van de inzet voor een tijdige invoer van gegevens op zijn plaats.

5.1.6 Organisatorische aspecten.

a. Taakomschrijving en feedback.

Uit de beschrijvingen bij de drie teams blijkt dat de afgesproken taakverdeling niet altijd wordt aangehouden. Men beweegt zich in de praktijk wel eens op elkaars terrein. De politiemensen nemen veelal het voortouw in besprekingen, terwijl de jongerenwerker de inhoud van de themabijeenkomsten zou invullen. Overigens is inmiddels een taakomschrijving voor de politiemensen gemaakt. Van de hulpverleners bestond al een functiebeschrijving.

De ervaringen over taakuitvoering werden aanvankelijk afzonderlijk met de begeleiders besproken, zowel bij de politie als bij de hulpverleners. De coördinator heeft steeds de afzonderlijke begeleiding per team aangestuurd vanuit de gedachte dat elk team een eigen ontwikkeling doormaakt en eigen problematieken tegenkomt.

In de tussentijdse rapportage is de aanbeveling gedaan om meer met elkaars ervaringen te doen in het kader van deskundigheidsbevordering. Plenaire bijeenkomsten kunnen bijdragen aan de onderlinge uitwisseling van ideeën, synergie onderling en het samen zoeken naar de meest effectieve manier van functioneren. Aan de coördinator is aangegeven dat het niet verstandig is dat de verschillende teams verschillende kanten "uitgroeien", omdat de variatiebreedte voor een goed functionerend Jongerenteam met deze doelgroep naar ons idee niet groot is. Inmiddels is er een maandelijks stedelijk overleg gerealiseerd waar deskundigheidsbevordering en beleidsontwikkelingen centraal

staan. Ook lijkt het idee verlaten dat een, op hoofdlijnen gescheiden ontwikkeling van de teams wenselijk is.

Aanbeveling 7: Organiseren uitwisseling teamervaringen. Hoewel de afzonderlijke teams op onderdelen kunnen verschillen is het van belang dat de teams gebruik kunnen maken van elkaars inzichten om het eigen handelen te kunnen spiegelen. Hierom is voortzetting van een periodiek stedelijk overleg belangrijk voor methodieontwikkeling en onderlinge kruisbestuiving. Daarnaast kan de coördinator de terugkoppeling bevorderen als hij ook met leidinggevenden van Welzijn tegelijk de teams bespreekt. Taakafbakening en verantwoordelijkheden komen dan gemakkelijker tot stand.

b. Huisvesting.

Twee teams zijn nog niet tevreden met de huidige behuizing. Dit heeft te maken met de onderbrenging bij ruimtes die met anderen moet worden gedeeld. Het beleid streeft naar eigen ruimten.

Aanbeveling 8: Naar een vaste bruikbare ruimte.

Onder de huidige omstandigheden is het de vraag of men de eis kan stellen over een eigen ruimte te kunnen beschikken voor ieder JT waar per saldo maar een uur of 6 per week gebruik van zal worden gemaakt. Een vaste en geschikte ruimte is wel het minste wat verlangd kan worden. De ruimte zou moeten beschikken over goede kastruimte. Een betrekkelijk prikkelarme omgeving en de mogelijkheid om flap-overs of andere vaste attributen aan de muur te kunnen hangen.

c. Contacten met samenwerkingspartners

Halverwege 2003 heeft de politie de formatie per team uitgebreid van 0,5 FTE naar 1 FTE per team. De inzet van de welzijnsinstellingen kunnen begeleiding leveren van 0,5 FTE. Er is gezocht naar mogelijkheden om ook vanuit Welzijn begeleiding van ca. 1 FTE te krijgen. Uitkomst is dat voorlopig 26 uur per week beschikbaar komt.

Aanbeveling 9: Verhoging personele inzet jongerenwerkers. Gezien de vaak intense problematiek van de jongeren en de extra inzet die de hulpverleners plegen buiten of bovenop hun formele uren is het aan te bevelen de formatie van de medewerkers van Welzijn in dezelfde mate aan te passen als de politie.

Tijdens het omgevingsonderzoek is naar voren gekomen dat de bekendheid met de JT's nogal uiteen loopt. Winkeliers zijn niet in alle gevallen op de hoogte van de activiteiten van het JT, hoewel er gaandeweg het toezicht houden hierin wel verbetering is opgetreden. Afstemming van surveillancetaken met die van de beveiligingsdienst lopen wel goed. Soms neemt het JT klusjes over als er bijvoorbeeld tegelijkertijd op verschillende plekken problemen zijn. Naast de contacten met ouders en schoolfunctionarissen wordt meer verwacht van bureau Jeugdzorg.

Aanbeveling 10: Communicatie met alle betrokkenen.

Wij zijn van mening dat een goede introductie bij winkeliers en betrokkenen meer begrip en krediet zou kunnen opleveren. Ook zou het goed zijn als er meer naar structureel contact wordt toegewerkt en dat er meer overleg is tussen alle samenwerkingspartners. Het is een mogelijkheid om het naar buiten brengen van de resultaten hiervan bijvoorbeeld via een (digitale) nieuwsbrief of media van de winkeliersvereniging te laten verlopen.

d. Deskundigheidsbevordering.

We hebben geconstateerd dat in de eerste helft van 2003 ondanks de goede inzet van de medewerkers er een gebrek is aan vaardigheden met name op het gebied van het vormgeven van de themabijeenkomsten, het groepswork en het neerzetten van de hiërarchie. Hierover is in de tussenrapportage de aanbeveling opgenomen dat de medewerkers worden geschoold in de onderdelen van de methode van het JT. Daarbij is aanbevolen ook de

empowerment van de begeleider een belangrijk thema te maken. Vanwege hun zware taak moeten begeleiders datgene aangereikt krijgen waar ze op dat moment mee verder kunnen. Inmiddels is er een deskundigheidstraject tot de zomer van 2004 uitgezet (Bolt en Bellaart, 2003). Medewerkers geven aan veel op te steken van de trainingen die gegeven worden. In het voormalige Marco Poloteam bestond er begeleiding van de coördinator door een klankbordgroep waarin zitting is genomen door het wijkbestuur en het wijkwelzijnswerk. Sinds het najaar 2003 is er tot de zomer 2004 voor de coördinator supervisie beschikbaar met betrekking tot de organisatorische aspecten van het JT.

Aanbeveling 11: Continu feedback voor coördinator. Ook na de nu ingezette ondersteuning moet er aandacht blijven voor de begeleiding van de coördinator. Dit kan bijvoorbeeld door het opnieuw instellen van een klankbordgroep waarin deskundigen met betrekking tot inhoud en organisatie zitting nemen.

e. Groepsgrootte.
Per 31-12-03 is de omvang van de teams als volgt: JT Utrecht Noord 14 jongeren, JT Marco Polo 8 jongeren, JT Tolsteeg 8 jongeren. Volgens plan zou JT Utrecht Noord naar 24 jongeren doorgroeien, maar er bestaan ook plannen om de teams naar dezelfde grootte van ca. 15 jongeren te laten doorgroeien. Daaraan kan dan een vaste begeleiding worden gekoppeld.

Aanbeveling 12: Maximumgrootte van 12 jongeren. Gezien ervaringen in de jeugdhulpverlening is het niet aan te bevelen om aan het werk te gaan in één team van 24 jongeren. De interacties binnen een team van deze omvang zijn te complex om nog te kunnen hanteren. Drie teams van maximaal 12 jongeren lijkt de aangewezen weg. Ook is een uitbreiding van het aantal teams naar meer wijken te overwegen, bijvoorbeeld in het kader van de versterking van het wijkgericht werken.

5.1.7 Inhoudelijk methodisch.

a. Hiërarchie.
In het voorjaar hebben we geconstateerd dat er in twee teams moeite is om de structuur te bewaren. Jongeren luisteren niet of hebben te veel beperkingen om zich te voegen naar het gezag. In het najaar is hierin veel verbeterd. Hieronder valt de aanstelling van een voorzitter die een aantal huishoudelijke en coördinerende taken voor zijn rekening neemt (overigens staat de rol van voorzitter niet expliciet in het handboek vermeld). In de eerste helft van 2003 is gebleken dat de voorzitter en op de achtergrond daarvan als eindverantwoordelijke, de begeleiding niet in staat is deze afspraken te handhaven. Op verstoringen is niet consequent gereageerd en het gezag en de hiërarchie zijn geen vanzelfsprekendheid.

Aanbeveling 13: Sterke voorzitter via begeleiding. Gezien het feit dat uit de literatuur bekend is dat jongeren in deze ontwikkelingsfase zich min of meer automatisch identificeren met de sterkste leider (goede of slechte) uit de omgeving (Kroger, 1989), is het een voorwaarde voor de JT's dat het positieve leiderschap steeds buiten kijf staat. Dit betekent dat:

- Het gezag van de begeleiders evident dient te zijn.
- Er niet getolereerd kan worden dat een voorzitter slecht functioneert. Slecht functioneren van de voorzitter dat getolereerd wordt tast het gezag aan van de begeleiders. Hierom dient de voorzitter steeds geïnstrueerd, gecoacht en geëvalueerd te worden. De begeleiders dienen er voor te zorgen dat het voorzitterschap een succes wordt. Indien een van de jongeren daartoe (tijdelijk) niet in staat is dan neemt een van de begeleiders dit expliciet waar. De rol van de voorzitter dient nader omschreven te worden in het handboek.

b. Positieve sfeer en benadering.
Geconstateerd is in het begin van 2003 dat in sommige teams geen sprake is van de (overigens niet uitgebreid beschreven) als positief veronderstelde jongerenteamcultuur. Soms waren

jongeren uitgesproken onaangenaam tegenover elkaar en werd daar niet steeds tegen opgetreden. Hierbij durfden niet zo op de voorgrond tredende leden zich minder te uiten. Hierin is veel in positieve zin veranderd in de tweede helft van 2003. De begeleiding nam meer het voortouw om te normeren en de sfeer in de teams is veiliger geworden.

Aanbeveling 14: Explicitering JT-cultuur.

De jongerenteamcultuur wordt meer omschreven in waarden die bij begeleiders en de jongeren bekend zijn (= meer abstract: De sfeer binnen het team is altijd veilig; wij zijn er om elkaar te ondersteunen) en ook in normen (= concreet handelen: Wij begroeten elkaar vriendelijk; wij schelden niet; wij spreken elkaar aan; etc.). Bij overtreding van de normen wordt stilgestaan.

c. Ontwikkelingsrichting.

De belangrijkste kracht van het JT gelegen is in de groepsprocessen en het zich eigen kunnen maken van groepsrolgedrag. De groep stelt eisen aan de jongere en dat heeft een regulerende werking. De theorie van Kohlberg stelt dat jongeren die starten in het JT waarschijnlijk vooral aanspreekbaar zijn op hun relatie met belangrijke personen en hun functioneren in een groep (Kroger, 1989). In hun verdere ontwikkeling groeien ze naar het zien van het belang van groepsbelangen en later groepsregels. Pas daarna is er oog voor abstractere algemeen geldende leefregels. De theorie van Kohlberg kan ook richtlijnen leveren voor groepsdoelen. Voor verdere ontwikkeling van de JT's achten wij de volgende punten van belang:

Aanbeveling 15: Groepsbelang voorop!

Grotere aandacht voor groepssamenhang, waarbij vooral aandacht is voor de belangen van de groep (bijvoorbeeld: de goede eer en naam van het JT of het niet in de steek laten van teamgenoten in plaats van eerlijkheid) en minder nadruk wordt gelegd op individuele belangen. Pas als jongeren de belangen van de groep helder hebben is er ook aandacht voor de

normen van de groep. Dit kan gestimuleerd worden door groepsnormen te ritualiseren (een yell of jargon of ritualiseren van de regels zoals bij de AA, het hijsen van de vlag zoals bij scouting).

d. Aandacht voor de domeinen thuis en school.

Uit het onderzoek begin 2003 bleek de betrokkenheid van ouders in het onderzoek niet gestructureerd plaats te vinden en af te hangen van situationele factoren. Inmiddels is de invloed en betrokkenheid vergroot doordat ouders ook doelen benoemen voor hun kinderen. Ze worden bijvoorbeeld uitgenodigd bij de rituele momenten als de uitreiking van het certificaat bij het behalen van het basispakket. Ook bleek dat docenten over het algemeen minder tevreden zijn over de contacten met de begeleiders van de teams.

Aanbeveling 16: Gezien het feit dat ouders levenslang betrokken zullen blijven bij de jongeren is het belangrijk ouders en familie zo veel mogelijk te betrekken bij het Jongerenteam en meer identificatiemogelijkheden zoeken in familie (structureel, maar vooral aan het eind van het JT).

Aanbeveling 17: Het is belangrijk om structureel docenten in te lichten/te betrekken bij JT ontwikkelingen.

5.2

Productevaluatie.

Ondanks het feit dat we met de kwantitatieve methoden (net) geen significante positieve resultaten konden vinden is het algemene beeld van de effecten van de Jongerenteams positief. Dit beeld komt ondubbelzinnig naar voren in de meningen over vooruitgang van de betrokkenen bij het Jongerenteam en als we in ogenschouw nemen dat de teams ten tijde van het onderzoek nog niet echt "op stoom" waren gekomen, dan is een "net niet" significante vooruitgang bij jongeren nog zo'n slecht resultaat niet. Hieronder een opsomming van de gevonden resultaten.

5.2.1 Vermelding in de politieregistratie.

Uit de politieregistratie (BPS) blijkt een forse teruggang van het aantal meldingen als verdachte namelijk van gemiddeld 1,9 meldingen in de zes maanden vóór aanvang in het JT naar 0,4 meldingen als verdachte in de zes maanden na de aanvang in het Jongerenteam. Dit is een effectgrootte van 0,54 (Cohen's *d*) wat een gemiddeld effect te noemen is. (Becker, 1999). Getoetst met de T² toets bleek dit een niet significant verschil in groei ($t = 1,8$, $df = 36,9,2$ $p = 0,07$).

5.2.2 Resultaten uit de selfreportmeting.

Uit de selfreport blijkt dat er een behoorlijke afname van het aantal meldingen van wetsovertredingen is bij de jongeren uit de experimentele groep. Ook bij de controlegroep was er een afname van het aantal meldingen van overtredingen, maar niet zo sterk als bij de experimentele groep. Bij hen was er namelijk een afname van gemiddeld 10 meldingen naar gemiddeld 5,9 meldingen. Dit is een effectgrootte van (Cohens *d*) 0,716 en daarmee een gemiddeld effect. De vooruitgangverschillen tussen de jongeren uit het jongerenteam en de controlegroep zijn echter niet significant. (T= toets: $t = 2$, $df = 46$, $p = 0,0505$).

5.2.3 Verandering in gedrag en problemen.

Aan jongeren en begeleiders is gevraagd naar verandering. Zowel de begeleiders als de jongeren geven aan dat er gemiddeld minstens een behoorlijke verandering is opgetreden bij de jongeren. Jongeren scoren wat dit betreft hoger. Zij vinden meer dat ze heel erg veranderd zijn. De begeleiders zien vooral op het gebied van attitude en vaardigheden verandering en in mindere mate in de omgeving van de jongeren. Ook van de ouders geeft het merendeel aan dat hun kind veranderd is (17 van de 21) wat betreft gedrag en wat betreft schoolresultaten geeft 50% van de ouders verbeteringen aan. In de houding naar ouders vinden ongeveer driekwart van de ouders dat de houding is verbeterd. Op één na zien alle ouders een positief of zelfs veel effect van deelname aan het Jongerenteam.

De docenten van de jongeren uit het Jongerenteam zijn gematigder in hun oordeel. Met de *Teachers Report Form* is gekeken naar het gedrag en de schoolprestaties. De docenten zijn over het algemeen iets meer dan gemiddeld positief over de schoolresultaten. Het gedrag van de jongere wordt als 'gemiddeld' ervaren vergeleken met een normgroep. Hard werken scoort nog iets lager. Over het contact met de begeleiders van het jongeren oordeelt men minder dan gemiddeld. Wat betreft de effectiviteit van het jongerenteam geeft ongeveer 2/3 aan dat er zeer veel of aanzienlijk effect is.

Voor- en nameting bij de experimentele groep en de controlegroep.

Een aanzienlijk onderdeel van het onderzoek was de voor en de nameting van gedragsaspecten. Hierbij zijn begeleiders en jongeren bevestigd en ook is hierbij de controlegroep gebruikt. We hebben moeten constateren dat op geen van de terreinen in vergelijking met de controlegroep significante vooruitgang is geboekt. We vermoeden dat een aantal aspecten een rol speelt: De methodische veranderingen gingen pas in de 2^e helft van 2003 in; jongeren die langer in het team zaten maakten hun 'groeispurt' mee in de periode voorafgaand aan het onderzoek; misschien vinden veel veranderingen in attitude wel plaats met de keuze voor het jongerenteam en dus vóór het eerste meetmoment; een half jaar is aan de korte kant om de vooruitgang te meten; er is mogelijk sociaal wenselijkheid in het spel bij het beantwoorden van de vragen.

5.3 Doelstellingen uit het convenant.

In het convenant zijn de volgende concrete doelen beschreven. We beschrijven hier of die doelen geheel of gedeeltelijk zijn behaald.

a. 50 % van de jongeren pleegt na deelname geen delicten meer.

Dit doel blijkt nog niet behaald te zijn omdat er maar 2 jongeren regulier zijn uitgestroomd. Van deze jongeren had er één voor die tijd geen antecedenten en na die tijd ook niet. De

ander had zowel voor als na het jongerenteam vermeldingen als verdachte in de BPS. Van de jongeren die aan het JT deelnemen, kunnen we zeggen dat 47,8% niet meer als verdachte voorkomt in de politieregistratie BPS. Uit de selfreport blijkt een vooruitgang van 26,1%. Als we het BPS bekijken zien we een gemiddeld grote teruggang van het aantal vermeldingen met de code "verdachte" van gemiddeld 2,5 voor de start naar 0,4 vermelding ná de start in het JT.

b. Bij 80 % van de jongeren vindt een positieve gedragsverandering plaats.

Dit doel is ruimschoots gehaald als we afgaan op de respons van de begeleiders, jongeren en hun ouders. Begeleiders en jongeren geven voor 91,3% van de jongeren aan dat ze in positieve zin zijn veranderd. Van de ouders geven 17 van de 21 (81%) aan dat hun kinderen in hun voordeel veranderd zijn. Middels de voor- en nameting was geen significante vooruitgang te constateren en de docenten gaven een betrekkelijk kleine positieve verandering aan.

c. 80% van de jongeren doet na deelname vrijwilligerswerk.

Dit doel is niet behaald zijn omdat er twee jongeren regulier zijn uitgestroomd en beiden doen voor zover bekend geen vrijwilligerswerk. We kunnen opmerken dat er twee jongeren uit het team van Utrecht Noord zijn die vrijwilligerswerk doen (sportjongerenwerk) in samenwerking met Welzijn. Er zijn plannen om structureler samenwerking aan te gaan met Welzijn om hierin te voorzien.

d. Elke jongere krijgt na deelname een vorm van nazorg.

Dit doel is eigenlijk niet behaald omdat er per 31-12-03 nog maar twee jongeren regulier zijn uitgestroomd. Hen is weliswaar nazorg aangeboden, maar zij maken daar geen gebruik van ondanks dat het met hen niet heel goed gaat.

Aanbeveling 18: Inschakelen hulpverlening.

Het is aan te bevelen om jongeren bij wie begeleiders zich zorgen maken en bij wie dat geïndiceerd lijkt "warm" over te dragen aan aanvullende hulp ofwel te bespreken in het netwerk 12+ met de vraag hoe men het beste kan aansluiten bij de bestaande problematiek.

e. Bewoners en ondernemers van de betreffende wijken zijn positief over de inzet van het JT.

In plaats van bewoners zijn in het onderzoek bezoekers van het winkelcentrum bevroegd. De helft van deze mensen weet niet van het bestaan van de JT's, maar de mensen die er van weten hebben een positief beeld van het JT, alhoewel men niet altijd veel van de effecten verwacht. De winkeliers in de toezichtgebieden zijn over het algemeen positief over het JT.

5.3 Andere effecten.

a. Het aantal meldingen per surveillancegebied.

We hebben geen teruggang kunnen constateren in de surveillancegebieden in de vergelijking eerste kwartaal 2002 met het eerste kwartaal 2003 die toe te schrijven zou zijn aan het JT of waarin het JT van invloed was.

b. Bespaarde kosten.

Hoewel het niet de eerste opzet is van het JT om de gemeenschap geld te besparen leert een rekensom van de maatschappelijke materiële kosten en baten dat de inzet van het JT de maatschappij behoedt voor kosten van meer dan €50.000 per deelnemende jongere per jaar.

5.4 Overige aanbevelingen.

Aanbeveling 19: Continu volgen van de JT's.

Het is aan te bevelen om in de toekomst de jongerenteams met behulp van een monitor te evalueren. Deze monitor dient standaard in het project ingebouwd te zijn.

We stellen voor om naast beschrijving van (veranderingen van) het beleid zoals die normaal gesproken in jaarverslaglegging aan de orde komen jongeren extra vast te

leggen in welke mate de gestelde individuele doelen zijn behaald. Hiervoor kunnen de bestaande intake- en doelenlijsten gebruikt worden. Daarnaast kan bij het intake en exitgesprek een korte vragenlijst voor gelegd worden met daarin de volgende onderdelen:

- Aspecten van de CBCL (m.n. externaliserend gedrag).
- Onderdelen van het Transparent Box model (maken vergelijkbaarheid mogelijk met andere projecten).
- Een Selfreport met betrekking tot veel voorkomende criminaliteit.

Bij het vertrek zou een vragenlijst ingevuld kunnen worden met daarin een tevredenheidsmeting voor ouders en jongeren.

Het is belangrijk te kijken of de uitvoerenden van het project wel tevreden zijn.

Tenslotte dient er gekeken te worden of de effecten die het project heeft op bepaalde condities ook daadwerkelijk effecten van het project zijn of dat andere invloeden, zoals een natuurlijke trend, hierop van invloed kunnen zijn (Rossi, Freeman & Lipsey, 1999).

Monitoren is geen doel op zich. Het dient evenwichtig ingezet te worden. Ook hier is het beste de vijand van het goede. Een perfecte kwaliteitscontrole komt ten laste van de kwaliteit van de interventies.

Integrale benadering en pedagogisch concept.

Het JT-concept bevat een aantal interventies die betrekking hebben op de verschillende domeinen waarmee jongeren te maken hebben. Zo wordt de positie van de jongere in de openbare ruimte enigszins gestructureerd op 3 momenten in de week, maar ook de contacten met ouders, school en eventuele andere hulpinstanties zijn onderdeel van de methodiek. Wij hebben in het onderzoek gemerkt dat de informatie uit deze verschillende domeinen van wezenlijk belang is voor een kwalitatief goede benadering van de jongere. Als de kennis over de jongere gedeeld wordt, ontstaan vanzelf nieuwe inzichten hoe het (nog) beter zou kunnen. Normaal bepaalt waarschijnlijk de zwakste schakel de

progressie en op deze manier kan deze zwakke schakel versterkt worden. We zien de noodzaak van een intensieve samenwerking tussen personen in de diverse domeinen, en dat kan alleen door een onderling hechte samenwerking.

Aanbeveling 20: Naar een sluitende samenwerking in een pedagogisch concept.

Gezien de uitkomsten van dit onderzoek, en gezien voorgaande ervaringen met 12+-jongeren in de openbare ruimte constateren we de behoefte aan een pedagogisch concept/beleid voor deze groep waar alle betrokkenen als ouders, docenten, hulpverleners, ondersteuners zich in kunnen vinden en waaruit een heldere aanpak is te destilleren voor alle betrokkenen.

Het JT in andere wijken van Utrecht.

Om inhoud geven aan wijkgericht werken, veiligheid en leefbaarheid in de stad zouden Jongerenteams ook in andere wijken in de stad ingevoerd kunnen worden. Te denken valt onder andere aan de Binnenstad en Leidsche Rijn/Vleuten de Meern.

Aanbeveling 21: Het JT door de hele stad.

De JT-formule als een integrale preventiemethodiek kan in meer wijken worden toegepast.

Literatuur en bronnen

- Amse, A.K. en H. Gras (1999). Jonge daders, jonge slachtoffers, Crimineel gedrag jongeren meestal een tijdelijk probleem. In: *Index*. No. 4, p.10-11. Uitg: CBS
- Becker, L.A. (1999). *Syllabus: Psychology 590. Basic and Applied Research Methods*. Columbine: University of Colorado Springs. Zie ook: <http://web.uccs.edu/becker/psy590/es.htm>.
- Bolt, A. en H. Bellaart (2003) *Plan training en ontwikkeling jongerenteams*. Utrecht: ongepubliceerd
- Convenant Jongerenteams stad Utrecht 2002-2003, Utrecht: mei 2002.
- Kroger, J. (1989). *Identity in adolescence*, New York: Routledge.
- Kruijver, E, en C. Smeulders (2001). *Jongerenteams Methodisch handboek*. Utrecht: Politie Utrecht (ongepubliceerd).
- Horjus, B. (1998a) *Eindrapport Project Keerpunt*. Utrecht: OKU
- Horjus, B. (1998b) *Evaluatie van het Jongerenteam: Marco Poloteam*. Utrecht: OKU.
- Hurk, R. van den (2003) *Verwervingscriminaliteit van drugsverslaafden*. Utrecht: Politie district Paarendveld (ongepubliceerd).
- Kievit, Th., Wit, J. de, Groenendaal, J.H.A., Tak, J.A. ((1998) *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen*. Maarssen: Elsevier/De Tijdstroom
- Luijpers, E. (2000). Eric Luijpers onderzocht delinquent gedrag van Nederlandse jongeren: 'Jongeren kunnen met braaf gedrag iets te verliezen hebben'. *Ublad van 25 mei 2000*.
- Pinedo, D. (2000). Het komt nooit uit de lucht vallen. *NRC Handelsblad van 10 februari 2000*.
- Rossi, P.H., Freeman, H.E., Lipsey, M.W. (1999). *Evaluation. A systematic approach*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Rovers, B. (1996) *Criminografie van Rotterdam. Jeugdigen en veel voorkomende criminaliteit in de periode 1990-1994*. Arnhem: Gouda Quint.
- Smeulders, C. (2003a) *Structuren neerzetten*. Utrecht: Politie Utrecht. (ongepubliceerd)
- Smeulders, C. (2003b) *Jaarrekening 2002*. Utrecht: Politie Utrecht. (ongepubliceerd)
- Steinberg, L. (1999). *Adolescence*. United States: Mc Graw-Hill
- Verhulst, F.C., Ende, J. van der, Koot, H.M. (1997) *Handleiding voor de Teacher's Report Form (TRF)*. Rotterdam: Afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie, Sophia Kinderziekenhuis/Academisch Ziekenhuis Rotterdam/Erasmus
- Vries, H. de (1993) Determinanten van gedrag. In: Damoiseaux V. H.T. van de Moolen & G.J Kok. *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering*. Assen: van Gorcum
- Webster, C.D. & Jackson, M.A. (1997). *Impulsivity: theory, assesment and treatment*. New York: Guilford Press.
- Yperen, T.A. (2002) Antisociaal gedrag en jeugddelinquentie, valt het te keren. In: *Kind en Adolescent*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Bijlagen:

Bijlage 1: Het Transparent Box model .

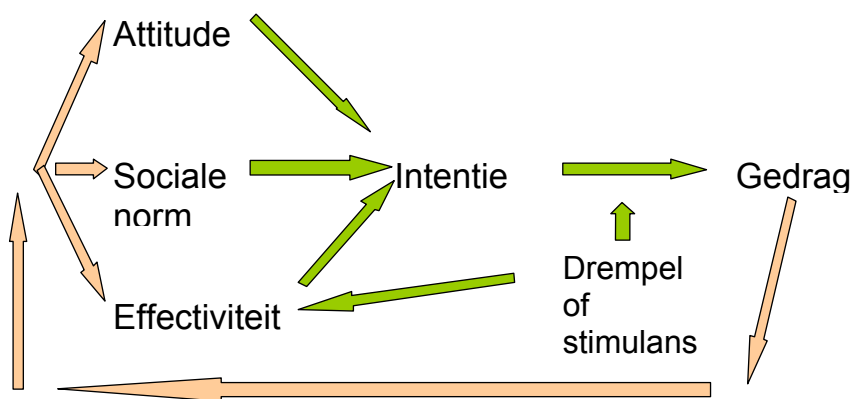
Design Transparent Box.

Het Transparent Box model is gebaseerd op de termen uit een model wat veel gebruikt wordt in de gezondheidspreventie. Hierin staan de termen Attitude, Sociale invloed, Eigen-effectiviteit, Drempel/Stimulans centraal. We geven allereerst een uitleg van deze termen.

Termen uit het Transparent Box model

Met het Transparent Box Model kan goed in beeld worden gebracht op welke punten je gedrag van mensen kunt verklaren en vervolgens beïnvloeden. De hier volgende tekst is gebruikt bij de analyse van straatgroepen, waarbij als “hang” gedrag als voorbeeld is genomen.

Figuur 6: Transparent Box model.

Ter verduidelijking van de bovenstaande figuur introduceren we hier Bertus en de straatgroep waarmee hij bijna dagelijks op een straathoek bijeenkomt. Ze noemen zich de “Toffeeboys”. Ze staan daar te kletsen en te drinken en scheuren rond met o.a. het scootertje van Bertus. Dat levert nogal eens herrie op en de bierflesjes hebben de onhebbelijke gewoonte om kapot te vallen en dat geeft ook vervelende overlast. ‘s Zomers voetballen ze op een pleintje in de buurt. Afgelopen zomer zijn ze met z’n allen naar Spanje op vakantie geweest. De Toffeeboys hebben in het verleden wel eens geknokt met andere groepen in de buurt of uit andere plaatsen. Bertus’ kameraad heeft daarvoor 1 maand gezeten.

Gedrag (rechts) wordt in de meeste gevallen ingezet na het hebben van een plan of een intentie. *Bertus is van plan om vanavond de straat op te gaan.*

De intentie staat weer onder invloed van factoren die het gedrag in zekere mate bepalen.

We beginnen bovenaan: de Attitude

Dit is in dit geval de houding ten opzichte van hangen. Onderdeel van de attitude is de voordeel/nadeel overwegingen en moraal. Voordeel/nadeel is: Wat levert gedrag mij op en wat kost het mij.

Voorbeeld: *De Toffeeboys vinden het OK om op straat te hangen en Bertus neemt altijd zijn pas verdiende scootertje mee om daar wat rond te rijden en de blits uit te hangen. Hij ontmoet daar zijn vrienden en dat zijn allemaal leuke dingen. Nadeel van thuis blijven is dat iedereen voor de TV hangt en daar is vaak niets aan. Het heeft dus vaak voordelen om niet thuis te hoeven zijn. De zomer heeft voordelen boven de winter wat hangen betreft, dus in de zomer komt men vaker en langer buiten dan in de winter.*

Nu kan de voordeel/nadeel afweging van gedrag een uitkomst opleveren die haaks staat op de waarden/moraal van Bertus (*hangen kan overlast geven aan anderen en dat is eigenlijk niet goed*). De gewetensdruk is dan in de voordeel/nadeel afweging opgenomen als een van de nadelen.

De factor daaronder: Sociale norm

Hoewel de attitude een directe invloed (groene pijl) op de intentie (= *het van plan zijn om op de straathoek te gaan hangen*) heeft, is het niet de enige factor die invloed heeft op een intentie. Iemand kan bijvoorbeeld een negatief staan tegen over geweld, maar toch onder invloed van een groep tot geweld overgaan.

De sociale norm is de inschatting van de persoon (Bertus) over hoe andere jongens van de Toffeeboys denken over zijn gedrag en de mate waarin hij zich iets aantrekt van hun mening. De sociale norm heeft een heel sterke invloed op de planvorming (intentie). Dit is zeker het geval bij adolescenten. Twee aspecten zijn van belang: 1 de (waargenomen) inhoud van de norm; 2 de mate van bereidheid tot conformeren / weerstand bieden aan die norm.

Voorbeeld: *Bertus kan maar matig met zijn vader opschieten en zijn vader vindt het niet OK dat hij iedere avond op straat hangt. Hij verzint echter geen alternatieven voor Bertus. Om zich af te zetten tegen pa komt Bertus makkelijker tot het plan om 's avonds weg te gaan. Als hij daarbij een sympathieke "Toffee-boy" als kameraad heeft is het willen conformeren aan de norm van de vriend een belangrijke stimulans om 's avonds buiten op straat de tijd door te brengen.*

De onderste factor: Effectiviteit

De eigen-Effectiviteit (geloof in eigen capaciteiten) is de inschatting door de persoon dat hij/zij in staat is het gedrag (het hangen) ook in werkelijkheid uit te voeren.

Voorbeeld: *Bertus is behoorlijk ad-rem en kan leuke grappen verzinnen en vertellen. Dat zijn vaardigheden waar je goed mee scoort in een straatgroep als de Toffeeboys. Deze vaardigheid kan stevig bijdragen aan het besluit om naar buiten te gaan.*

De eigen-Effectiviteit is gekoppeld aan de eigen historie van successen en aan het toeschrijven van dat succes aan eigen inspanning/slimheid. Ook speelt het zelfbeeld hier een rol. Als Bertus zich een "echte Toffee-boy" vindt zal hij uit loyaliteit aan dit deel van zijn wereldbeeld sneller tot het besluit komen om de straat op te gaan.

Drempel of stimulans

Een Drempel zorgt er voor dat een reeds gemaakt plan (intentie) om niet in gedrag kan worden omgezet, of het is juist een omstandigheid die een gemaakt plan in een stroomversnelling brengt zodat het eerder/makkelijker tot uitvoering gebracht wordt. Het is in veel gevallen de (soms materiele) omgevingsfactor of onvoorziene omstandigheid in het model.

Voorbeeld: *Bertus heeft een positieve attitude t.o.v. hangen en ook de sociale omgeving en zijn set van vaardigheden vallen uit in het voordeel van "er op uit gaan". Hij gaat naar zijn scootertje, maar die blijkt een lekke band te hebben en de bandenplak is op. Tja, daar heeft hij net niet van terug. Bertus ziet van zijn plan af om vanavond de straat op te gaan.*

De drempel heeft sterk verband met de Eigeneffectiviteit, want als Bertus in het voorbeeld wel is staat is de band te plakken, zou hij misschien wel de straat op gaan.

Soms is de omgevingsfactor een stimulans.

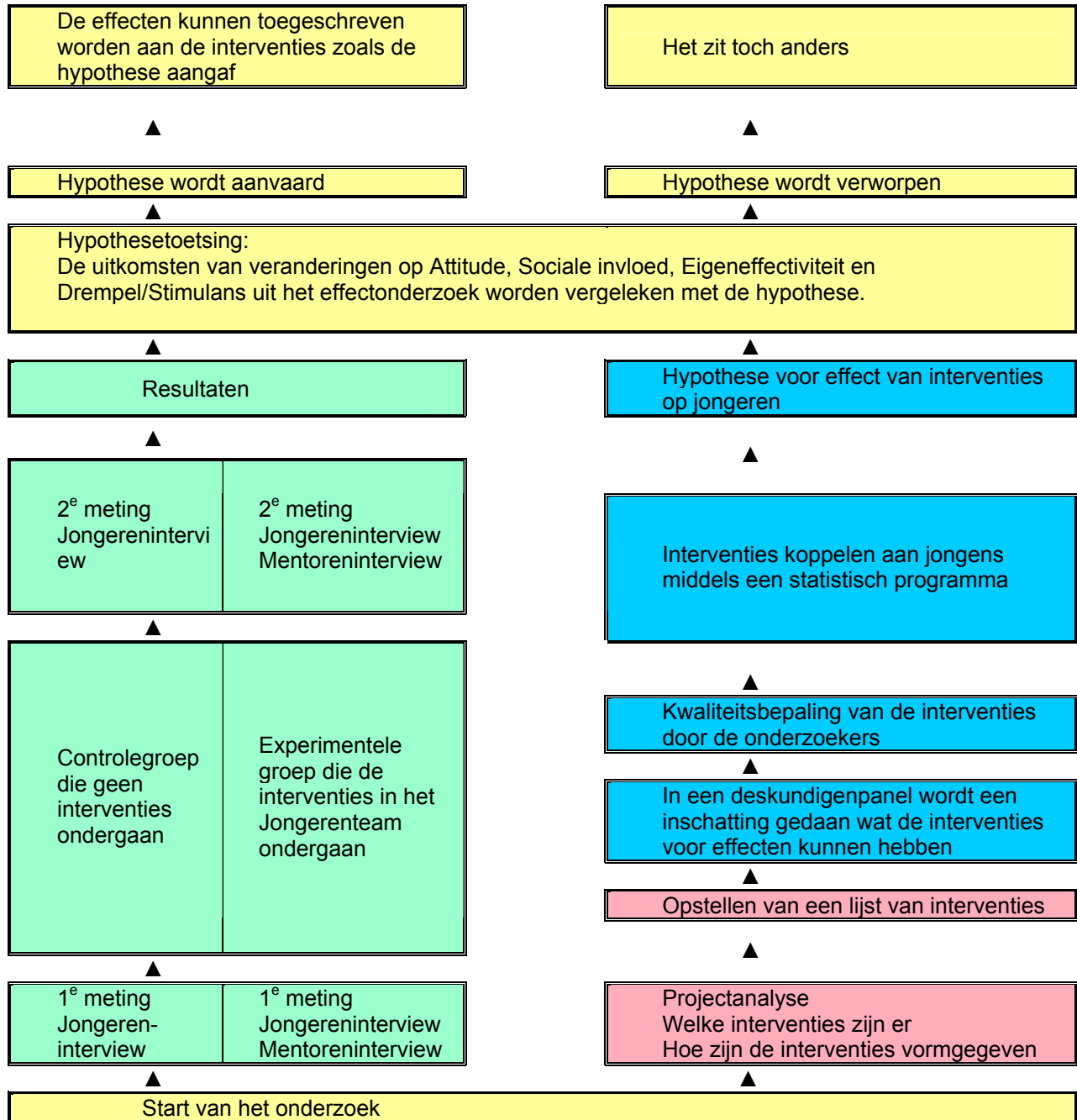
Voorbeeld: *Als Bertus hoort van een uitdagend voetbaltoernooi waar het actieve deel van de Toffeeboys ook heengaat, is er ook een goede kans dat het hangen voor die avond niet door gaat, maar de sluimerende positieve attitude ten aanzien van "lekker voetballen" gewekt wordt.*

Het uiteindelijk vertoonde gedrag levert weer nieuwe informatie voor de Attitude, Sociale norm en Eigen effectiviteit doormiddel van feedback (oranje lijnen) en daarmee wordt er een nieuwe ronde van keuzes ingezet.

Het Transparent Box model in het onderzoek.

In het onderzoek wordt op de volgende manier gebruik gemaakt van het model. Zoals in onderstaande figuur is aangegeven bestaat dit gedeelte van het onderzoek uiteen in drie onderdelen (groen, blauw en paars)

Figuur 7: Het Transparent Box model in schema.

De praktijkanalyse (paarse gedeelte in de figuur 7).

Het doel van de praktijkanalyse is te komen tot een nauwkeurige beschrijving van de gevoerde methoden van de JT's door middel van een kwalitatieve onderzoeksmethode. De belangstelling bij het praktijkonderzoek ging uit naar de volgende aspecten: wat zijn de doelstellingen van het JT; welke expliciete methoden hanteert men; hoe is de kwaliteit van de vormgeving van de bejegening; wat zijn de belangrijkste knelpunten bij de uitvoering van de methoden. Informatie hierover kunt u vinden in het onderdeel procesevaluatie in hoofdstuk 4.

De praktijkanalyse werd uitgevoerd tijdens de observaties binnen de JT's. Ook in de latere periode van de effectmeting werden er gesprekken gevoerd, interviews afgenomen en observaties gedaan. De gegevens die de basis vormen van de praktijkanalyse zijn afkomstig uit verschillende bronnen. Zo werden er veel gesprekken met de begeleiders en de coördinator gehouden. Met begeleiders werden veel open interviews gevoerd. Er is een inhoudsanalyse van beleidsplannen, handboek en overig werkmateriaal gedaan. Het beeld dat zo van de JT's ontstond werd aangevuld door vrije observatie van de bejegening en informele gesprekken met deelnemende jongeren. De praktijkanalyse vond plaats van februari tot juni 2003. Bij de praktijkanalyse is de aandacht voor de betrouwbaarheid en de validiteit een integraal onderdeel van de dataverzameling. De belangrijkste waarborg om tot goede data te komen is de triangulatie. Dat wil zeggen dat de informatie komt uit meerdere bronnen (medewerkers, jongeren, bij de instelling betrokkenen) en door middel van meerdere methoden (interviews, lezen van documenten, observatie gedurende bijeenkomsten en ander overleg). We menen dat de betrouwbaarheid en de validiteit van de praktijkanalyse voldoende zijn door de veelheid van bronnen die geraadpleegd zijn. De gegevens hiervan zijn integraal in de procesevaluatie verwerkt.

Het opstellen van een hypothese van de effecten (blauw in figuur 7).

Om effecten van de interventies te bepalen is gebruik gemaakt van de Transparent Box methode die een voorspelling van de effecten van de interventies mogelijk maakt. Dit werd als volgt gedaan:

Door middel van een praktijkanalyse is bepaald welke interventies bij het JT worden aangeboden.

Vervolgens is door een vijftal deskundigen gescoord op basis van theorie en ervaring wat de effecten van iedere interventie kunnen zijn op iedere gedragsdeterminant Attitude, Sociale invloed, Eigen effectiviteit en de Drempel ofwel Stimulans van het gedrag. Deze deskundigen hebben ervaring met jeugd, jeugdhulpverlening en jeugdcriminaliteit en kennen het JT in meerdere of mindere mate en zijn door middel van een tekst op de hoogte gesteld van de vorm van de interventie³. Door de deskundigen een inschatting te laten maken van de effectiviteit van een interventie op sociaal gedrag (niet meer stelen, geen geweld gebruiken etc.) en een niet-criminele carrière te kiezen, ontstaat een intersubjectief⁴ beeld van de effectiviteit. De scores worden omgezet in Z-scores (waarbij het gemiddelde altijd 0 is en de standaarddeviatie altijd 1). Deze beoordelingen worden in een statistiekprogramma aan individuele jongeren gekoppeld, waardoor de hypothese in feite per jongere te toetsen is in een effectmeting. (zie tabel 18 op de volgende pagina). In tabel 11 is te zien we de 15 hoogste scores aangegeven in groen en de 15^e tot de 30^e plaats wordt aangegeven in geel. De uitgesproken negatief uitwerkende aspecten zijn in rood uitgevoerd.

Uit de hierna volgende tabel blijkt dat bij totalisering van de kolommen de grootste effectiviteit verwacht wordt van de Eigen effectiviteit. Als tweede scoort de Sociale invloed hoog. De planning van de interventies zijn niet gekoppeld aan een theorie of methode, maar wel doelbewust. We kunnen dus aannemen dat de bedenkers van de methode voor het JT Eigen-effectiviteit en Sociale invloed de belangrijkste insteek voor verandering bij de doelgroep achten (het bevorderen van een goed gevoel over jezelf, vergroten van competentie of empowerment). Van het insteken op Waarden wordt het minst verwacht. Dit is niet geheel onlogisch, want uit het ontwikkelingsmodel van Kohlberg (Kroger, 1989) wordt duidelijk dat jongeren uit een lager ontwikkelingsstadium niet goed benaderbaar zijn met betrekkelijk abstracte waarden. Uitgesproken negatieve invloed (rood) wordt verwacht van 'Weerstand vanuit oude kameraden'. Deze is het hoogst op de Sociale invloed en de Drempel/Stimulans. Ook al heeft de jongere goede intenties, wanneer ze via deze kameraden in aanraking komen met criminaliteit, is er een grote kans dat de jongere vervalt in oud, niet wenselijk gedrag.

(NB: vanwege de omvorming naar Z-scores vindt u een aantal negatieve getallen in de tabel. Dit betekent niet dat deze een averechtse werking zouden hebben, maar slechts dat ze onder de gemiddelde score uitkomen. Echt averechtse uitwerking hebben de rode cellen.)

³ De uitkomsten correleren op één combinatie van respondenten na significant met een gemiddelde Spearman rho van 0,32 (two-tail). Opgevat als een (schaalconstructie) betrouwbaarheidstoets per term scoorden de termen: Kosten/Baten .86; Waarden .89; Sociale invloed .81; Eigen-effectiviteit .53; Drempel/Stimulans .76.

⁴ Intersubjectiviteit: Onderzoekers zijn het met elkaar eens over uitspraken gedaan over de werkelijkheid (Swanborn, 1987, p.29). B. Spiecker (1977) maakt onderscheid tussen kwantitatieve intersubjectiviteit : "De gemeenschappelijke mening van meerdere onderzoekers." kwalitatieve intersubjectiviteit: "De gemeenschappelijke mening van zowel onderzoekers als subjecten (onderzochten).

Tabel 18: De interventies binnen het Jongerenteam Utrecht met de gemiddelde waardering van de deskundigen.

Interventie	Attitude		Sociale invloed	Eigen effectiviteit	Drempel / stimulans
	Kosten / baten	Waarden			
Surveilleren	,72	,35	,35	,44	-,27
Voor en nabespreken toezicht	-,74	-,06	,02	-,42	-,54
Introductie: Surveillancetraining	,1	,03	,12	,94	-,28
Introductie: Soc.vaard. training	-,3	,33	,4	,92	-,35
Samen sporten	,14	-,97	,15	-,33	,07
Gesprekken met ouders	,05	,26	,65	,28	,39
Wekelijkse gesprekken	,09	-,22	-,65	,04	,18
Loon tot €3,40 per toezichtuur	,35	-,85	-,23	,11	,25
Groepsprocessen	,74	-,03	1,44	,09	,73
Relatie opbouwen met de begeleiders	,02	-,08	,56	-,19	,34
Respect van surveillanceomgeving	-,06	-,53	-,23	,88	-,4
Respect van belangrijke anderen	,55	-,05	1,4	1,06	,98
Groei in hiërarchie door levels, voorzitter	,11	-,46	,66	1,05	-,21
Ondersteuning in de schoolgang	,67	-,44	-,09	,67	,28
Vulling van vrije tijd	,49	-,97	-,32	-,14	,73
Uiterlijke kenmerken	-,31	-,97	,36	,51	-,56
Themabesprekingen	-,88	,46	-,05	,06	-,97
Vrijwilligerswerk	,33	,22	-,1	,78	-,19
Weerstand vanuit oude kameraden	-2,17	-1,53	-2,55	-1,64	-2,7
Preventieve activiteiten	-,47	,45	,05	1,15	-,07
Totalen	-0,57	-5,06	1,94	6,26	-4,05
Hoogste scores 1-15	2	0	2	8	3
Hoogste scores 15-30	4	3	6	2	1

Na de bovenstaande exercitie is er door de onderzoekers beoordeeld welke kwaliteit de interventie had die gegeven werd uitgedrukt in een vijfpuntsschaal waarvan u de uitslag hebt kunnen lezen in hoofdstuk 4.1.3

Effectevaluatie (groen in figuur 7)

Tot de zomer van 2003 vond het eerste deel van het effectonderzoek plaats. Dit gebeurt na de praktijkanalyse en maakt deels gebruik van de uitkomsten daarvan (de keuze en omschrijving van variabelen). Er is gebruik gemaakt van twee metingmethoden.

De eerste methode is die van het quasi-experimenteel onderzoek door middel van het afnemen van een gestructureerd interview met vaste antwoordalternatieven in een voor- en nameting bij opgenomen jongens. Bij het effectonderzoek werden 31 jongeren bevroegd. Hiervan waren er 13 opgenomen in het JT Utrecht Noord, 8 in het JT Tolsteeg en 10 jongeren in het JT Marco Polo. Deelname aan de interviews was vrijwillig. De interviews van de 1e meting werden één op één gedaan. Op die manier was er de mogelijkheid te observeren hoe men met de vragenlijst omging. Om de gegevens die uit de interviews kwamen te ijkten

werden tegelijk bij alle jongens open vragen gesteld. Hierdoor was het mogelijk om bevreemdende uitkomsten te beoordelen en te interpreteren.

De tweede methode is die van het halfgestructureerde interview met medewerkers over de jongeren die geïnterviewd zijn. In dit interview werd gevraagd naar een aantal controlevariabelen en de strategische variabelen. Aan de hand van de beschrijving van de interviews van de medewerkers is een kwantitatief databestand opgesteld dat in de analyse betrokken is. Bij het interview met de medewerkers werden meestal meerdere cases achter elkaar besproken. Daarbij is het van belang te realiseren dat met de mening van de geïnterviewde medewerker ook de mening van het team naar voren komt. Immers in jongerenbesprekingen wordt naar een consensus gezocht wanneer het gaat om een probleemomschrijving m.b.t. een jongere. In feite is hier sprake van de weerslag van een zekere intersubjectiviteit.

Bijlage 2: Methodologische verantwoording.

De Controlegroep.

In het onderzoek is een controlegroep gebruikt. Het grootste probleem hierbij was het werven van de controlegroepleden. Aanvankelijk werd gekoerst op het aanbod dat vanuit de welzijnswerkers die betrokken waren bij de JT's. Dit leverde een aantal jongeren op die kort betrokken waren geweest bij het jongerenteam en wilden meewerken. Daarnaast konden we een aantal jongeren in de controlegroep betrekken die eerder in een intake voor het JT betrokken waren en uiteindelijk toch niet wilden.

Aangezien we mikten op een controlegroep van rond de 25 jongeren leverde deze methode onvoldoende mensen op. In mei en juni hebben we op straat gezocht naar jongeren die we betaalden voor hun bijdrage. Aanvankelijk lukte het helemaal niet om jongeren geïnteresseerd te krijgen, maar op een gegeven moment leek het alsof we een methode te pakken hadden die aansloeg en we hadden binnen twee weken voldoende jongeren die wilde medewerken. Aangezien we hen voor een tweede gesprek wilden spreken werd naar namen en adressen gevraagd, liefst via een legitimatie. Toen we bij een tweede meting weer wilden benaderen bleken een aantal van hen valse namen en adressen opgegeven te hebben ondanks dat we van sommigen een legitimatie hadden gezien. Van hen hebben we een aantal toch weten te achterhalen, maar men wilde (met hun echte namen?) niet meer meewerken. We hebben uiteindelijk met 11 controlegroepleden kunnen werken.

Wat we hieruit leren is dat we pas betalen als blijkt wat hun echte NAW gegevens zijn. Methode kan zijn om de verdienste op een bankrekening over te maken.

Uit de controlegroep bleek een jongen in september '03 te zijn ingestroomd in het jongerenteam en een ander stroomt in in het Jongerenteam per januari '04. Er bleek geen samenhang met deelname in het onderzoek te bestaan.

Verder bleek het met de jongeren die we de tweede keer konden bevragen tot onze verrassing vrij goed te gaan. Bij twee van deze jongeren met een behoorlijke staat van overlast bleek een dreigende veroordeling hen tot bezinning te hebben gebracht.

Moment van eerste meting van effecten.

In het rapport is aangegeven dat een van de redenen van het niet kunnen vinden van verschillen tussen de eerste en de tweede meting mogelijk veroorzaakt wordt door het feit dat om reden van methodische zuiverheid in de eerste meting is gevraagd naar de situatie van het moment van bevraging. Voor iedereen was toen al sprake van deelname aan het JT. Voor sommigen was dat een paar weken, voor anderen was dat al meer dan een jaar. Nu is het denkbaar dat verandering in attitude met betrekking tot criminaliteit met name plaatsvindt rond het keuzemoment voorafgaand aan deelname aan het Jongerenteam en niet gedurende deelname aan het Jongerenteam. De theorie van Prochaska en Diclemente (de Vries, 1993) geeft aan dat van de genoemde gedragsbepalende factoren de attitude het eerst zal veranderen, waarna de factor sociale invloed - en nog later de eigen effectiviteit volgen. Vervolgonderzoek zal hiermee rekening moeten houden en bij de eerste meting zeker waar het de attitude en de sociale invloed betreft moeten vragen naar de situatie voorafgaand aan keuze voor deelname aan het Jongerenteam.

Verantwoording berekening Value for money .

Om een overzicht te geven van het economisch nut is het nodig om alle kosten en baten van het JT in beeld te brengen. Daarbij spelen marges altijd een rol. We kunnen uitgaan van "duur" of "uitgebreid" of "complex" of goedkopere of minder tijdsintensieve alternatieven. Hierbij hebben we over het algemeen zeer voorzichtig ofwel ten nadele van het JT gerekend door in veel gevallen alleen de personele kosten van inzet van justitieambtenaren etc. te berekenen. Dit is gedaan omdat overhead-/ faciliterings- en huisvestingskosten zich slecht lieten berekenen naar één case.

We maken twee categorieën.

Alle kosten die in het nadeel zijn van de Jongerenteams:

- Kosten van het JT volgens de begroting van het JT (JT, 2003b)
- De geschatte kosten van schade van crimineel handelen in de eerste 6 maanden na de start in het JT
- De kosten van justitieel ingrijpen van delicten die gepleegd zijn tijdens de eerste 6 maanden na start van deelname aan het JT.

Alle kosten die in het voordeel zijn van de Jongerenteams:

Dit zijn kosten die gemaakt worden wanneer de deelnemers niet in het JT zouden zitten. Maat hierbij is het aantal delicten gemaakt in de 6 maanden voorafgaand aan het JT. We zien hier

- De (geschatte) kosten van justitieel ingrijpen die gemaakt zijn op basis van de vragenlijst die we de jongeren zelf hebben voorgelegd met betrekking tot hun justitiële carrière in.

- De (geschatte) kosten van schade op basis van de vragenlijst die we de jongeren zelf hebben voorgelegd met betrekking tot hun justitiële carrière in de 6 maanden voorafgaand aan het JT.

Hiertoe brengen we in beeld:

- a. PV's per stuk gemiddeld met verdachte. PV's waarbij een verdachte in beeld is vergen veel werk en dito arbeidsuren. Uitgegaan wordt van een simpele zaak zoals een eenmalige auto-inbraak. Hier worden alleen de personele uren gerekend die geïnvesteerd worden. Bron: Bert Smit, wijkagent Bureau Tolsteeg. Geschatte kosten per PV: € 500
- b. PV's per stuk gemiddeld zonder dader. PV's zonder dader zijn betrekkelijk weinig arbeidsintensief. Het aantal PV's wordt indirect berekend omdat is aangegeven dat bij ongeveer 1 op de 10 strafbare feiten wat betreft vermogenscriminaliteit een dader gevonden kan worden. Op die manier worden per PV die een jongere heeft opgelopen (met dader) 9 PV's zonder dader gerekend. Hier worden alleen de uren gerekend die geïnvesteerd worden door de agent (zeer voorzichtige berekening van de kosten). Bron: Bert Smit, wijkagent Bureau Tolsteeg. Geschatte kosten per PV: € 75
- c. In verzekeringstelling gemiddeld per dag. Aan de hand van berekening van wat de accommodatie kost is een schatting gemaakt van de lasten. Bron: Politie Bureau Tolsteeg. Geschatte kosten bezetting: € 100 per dag
- d. Behandeling door OM gemiddeld per incident: Aan de hand van de duur dat een officier van justitie bezig is met een zaak (1 u). Bron: OM parket Utrecht. Persvoorlichter. Geschatte kosten: € 190
- e. Behandeling Arrondissementsrechtbank: Aan de hand van kosten van een simpele zaak zoals een eenmalige auto-inbraak. Berekend is hier de tijdsinvestering van al het personeel hier omheen om een indicatie te kunnen geven van de kosten per case. Bron: OM parket Utrecht. Persvoorlichter. Geschatte kosten: rond de € 600 per case
- f. Advocatuur gemiddeld per incident : Aan de hand van kosten gedeeld door het aantal cases. Men doet rond de 100.000 cases per jaar en heeft een budget van € 109 miljoen. Bron: Bureau voor rechtshulp Amsterdam Jaarplan 2003. http://www.rvr.org/NW/NWjp_am.htm. Geschatte kosten: Kosten zijn ongeveer € 190 per uur. Gemiddelde kosten: rond de € 1090 per case.
- g. Detentie rijksinrichting. Dagprijsvergoeding. Bron: RIJ De Heuvelrug. Prijs opname per persoon per dag. Kosten: Opvang: € 189, Gesloten behandeling: € 213, Open behandeling: € 200. Gemiddeld rond de € 200.
- h. Persoonlijkheidsonderzoek: Per onderzoek. Bron: Forensisch Psychiatrische Dienst, arrondissement Alkmaar. Kosten: de tarieven zijn (vastgesteld op 4 dec 2002) Min. van Justitie, - uurtarief psychologisch onderzoek € 61,71; psychiatrisch onderzoek € 81,23; Max. vergoeding per rapportage opdracht: - monodisciplinair 12 uur, - dubbelrapportage 16 uur, - triple rapportage 20 uur. voor een testpsychologisch onderzoek bij een jongere mag nog 2x 4uur extra gerekend worden. Dus minimaal 20 uur à € 61,71 = € 1234,20.
- i. Halt traject: Aan de hand van kosten gedeeld door het aantal cases. Bron: Halt Utrecht en WODC (1999). Geschatte kosten: Extrapolatie WODC cijfers uit 1999: +/- € 1840.
- j. Inzet Reclassering: Gemiddeld per case. Aan de hand van kosten gedeeld door het aantal cases. Bron: WODC (1999). Geschatte kosten: Extrapolatie WODC cijfers uit 1999: +/- € 4600.
- k. Inzet Raad voor de Kinderbescherming (RvdK): Gemiddelde kosten per case. RvdK deed 24252 onderzoeken en 15431 coördinaties taakstraffen in 2000. Bron: RvdK: Een maatschappelijk werkster. Ze heeft een caseload van 12-13 en doet raadsonderzoeken (basis 30 dagen, en 90 dagen uitgebreid) tegen een bruto jaarsalaris van rond de € 44.000. Dat is per case € 303 tot € 909 (alleen de personeelskosten). We nemen het goedkoopste bedrag.
- l. Materiële schade van crimineel handelen gemiddeld: De inschatting aan de hand van wat er gestolen/vernield werd. In de Self Report interviews is gevraagd naar de verdiensten uit diefstal. Het bedrag wat hieruit naar voren komt moet ongeveer vermenigvuldigd worden met 10 omdat de helingwaarde ongeveer 10% is van de vervangings-/nieuwwaarde (van der Hurk, 2003). Bron: Schriftelijke enquête onder 10 jongeren uit het Team Utrecht Noord. Geschatte kosten: € 141 per jongere per week (helingwaarde).

Op deze manier komen we tot de volgende berekening

Tabel 19: *Indicatie van kosten/baten van het Jongerenteam*

Indicatie justitieel ingrijpen en schade van crimineel handelen bij 10 leden van het JT	6 mnd voor aanvang JT		6 mnd na aanvang JT	
	aantal	Kosten	Aantal	Kosten
Justitieel ingrijpen				
A Een proces verbaal gehad (PV met dader = € 500)	47	23500	13	6500
B Vanwege het oplossingspercentage van 10; vermenigvuldigen met 9 om aan het aantal PV's zonder dader te komen. Kosten € 75	423	31725	117	8775
C Aantal dagen vastzitten op het politiebureau	31	3100	11	1100
D Aantal keer inzet van de officier van justitie (OM)	12	2280	6	1140
E Aantal keer voor komen bij de rechtbank	8	4800	3	1800
F Aantal keer gebruik maken van de advocatuur	8	8720	3	3270
G Aantal dagen vastgezet in een rijksinrichting	0	0	0	0
H Aantal keer persoonlijkheidsonderzoek naar aanleiding van een zaak	0	0	0	0
I Aantal keer een Halt traject gekregen	4	7360	3	5520
J Aantal keer reclassering gekregen	1	4600	0	0
K Aantal keer onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming	4	1212	1	303
Totaal Justitieel ingrijpen per ½ jaar				
		87297		28408
Schade van crimineel handelen				
L Uit illegale activiteiten "verdienen" 10 jongeren voor het JT ongeveer € 1410 per week. Dit getal maal factor 10 vanwege helingwaarde	Per ½ jaar €	366600		0
Totaal per half jaar				
		453897		28408
Omgerekend naar een jaar				
	2 x	903234	2 x	56816
Kosten van justitieel ingrijpen na de start van het JT				
	Af	-56816	←	
Kosten volgens de begroting van het JT 2003 (1/2 van het totaalbudget omdat het om 1 team gaat)				
	Af	-186355		
Besparing per jaar				
	€	660063		
Besparing per jongere per jaar				
	€	66006,3		

10. Hoe lang draai je in totaal mee met het team? (m.a.w. ben je er wel eens even tussenuit geweest?)
11. Wat heeft voor jou de doorslag gegeven om mee te doen met het team?
Wat is er zo leuk of voordelig aan?
12. Wat heb je ervoor op moeten geven om voor het Jongerenteam te werken?
13. Zijn je ouders actief betrokken bij jouw deelname aan het Jongerenteam?
niet sterk
betrokken 0 0 0 0 0 betrokken
14. Aan welke activiteiten van het team doe je mee?
0 individuele gesprekken met de begeleiders
0 themabijeenkomsten
0 toezicht houden
0 vrijwilligerswerk
0 sport
0 anders; namelijk ...
15. Wat wil je bereiken door mee te werken in het Jongerenteam?
16. Hoe denk je dat deelnemen aan het Jongerenteam jou kan helpen?
17. Hoe vind je dat je in het Jongerenteam begeleid wordt?
slecht 0 0 0 0 0 goed
18. Wat vind je van de andere jongeren in het team?
19. Wat heb je geleerd van het Jongerenteam?

Vrienden / relatie

20. Behoor je buiten het Jongerenteam tot een vriendengroep? Zo ja, wat voor een vriendengroep is het en wat doen jullie zoal samen?
21. Wat is er wel en niet leuk aan je vriendengroep?
22. Is het soms ook lastig om deel uit te maken van deze groep?
nooit 0 0 0 0 0 altijd
23. Wat vinden je vrienden ervan dat je in het Jongerenteam zit?
keuren het keuren het
af 0 0 0 0 0 goed
24. Heb je verkering? Zo ja, hoe lang en wat vind je vriendin ervan dat je in het Jongerenteam zit?

Vrije tijd

25. Wat wil je over vijf jaar bereikt hebben? En over tien jaar? (conventionele waarden)
26. Hoe denk je dat te bereiken?
27. Wat vind je leuk om te doen in je vrije tijd?

Werk/school

28. Zit je nog op school of werk je ?

- 29. Vind je het leuk om naar school of je werk te gaan?
- 30. Zijn er door het Jongerenteam dingen veranderd op school of op je werk?

Criminaliteit

- 31. Hoe zou je jezelf in vijf woorden omschrijven? En waarom?
- 32. Wat zijn volgens jou zaken die je ervoor kunnen zorgen dat je terugvalt in criminaliteit?
- 33. Welke dingen zouden er volgens jou voor kunnen zorgen dat je op het rechte pad komt en blijft?
- 34. Als jij later een zoon zou hebben die de dingen doet die jij deed / doet, wat zou je daar dan van vinden?
goedkeuren 0 0 0 0 0 afkeuren
- 35. Ben je gelovig? Heeft dat invloed gehad op je verleden en beïnvloedt dat nu je deelname aan het Jongerenteam

1. Wat klopte er voor jou vóórdat je in het Jongerenteam kwam.	klopt helemaal niet	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	klopt helemaal
Ik kon goed met anderen omgaan.					
In de buurt had bijna iedereen een hekel aan me.					
2. Welk antwoord past het beste bij jou?	hele-maal niet	niet meer dan gewoonlijk	meer dan gewoonlijk	veel meer dan gewoonlijk	
Ben je de afgelopen vier weken het vertrouwen in jezelf kwijtgeraakt?					
Heb je je de afgelopen vier weken als een waardeloos iemand beschouwd?					
3. Wat ga je doen als je klaar bent met het Jongerenteam?	zeker niet	waarschijnlijk niet	weet ik niet	waarschijnlijk wel	zeker wel
Verwacht je dat je goed om zult gaan met conflicten als je klaar bent met het Jongerenteam?					
4. Ben je het met de volgende uitspraken eens of niet?	hele-maal niet mee eens	niet mee eens	er tus-sen in	wel mee eens	helemaal mee eens
Wat ik bereik in het leven heb ik aan mezelf te danken.					
5. Hoe graag wil je het volgende hebben?	wil ik per se niet	wil ik niet	maakt niet uit	wil ik wel	wil ik heel graag
Vast werk					
Leuk werk					
Vaste vriendin					
Gezin					
Respect					

6. Ben je het met de volgende uitspraken eens of niet?	hele-maal niet mee eens	niet mee eens	er tussen in	wel mee eens	hele maal mee eens
Ik vind het positief als ik uit de criminaliteit blijf.					
Als iemand zijn fiets niet op slot zet, mag ik die fiets meenemen zonder om toestemming te vragen.					
Ik vind dat ik het recht heb om in drugs te handelen als mensen daar om vragen.					
Ik vind dat ik het recht heb om in te breken.					
7. Wat klopt er voor jou wel of niet?	klopt hele-maal niet	klopt niet	klopt een beetje	Klopt wel	klopt hele-maal
Ik kan veel verdienen door delicten te plegen.					
Een vaste baan vind ik erg saai.					
Meedoen met criminele activiteiten is heel avontuurlijk.					
Vast werk levert weinig inkomen voor me op.					
In de criminaliteit krijg ik waardering van mensen die ik belangrijk vind.					
Het is voor mij voordelig om door te gaan met het plegen van delicten.					
8. Wat klopt er met betrekking tot je (stief)ouders wel of niet? Als je <i>geen</i> (stief)ouders hebt kun je deze vraag overslaan.	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	weet ik niet	
Mijn (stief)ouders vinden dat ik moet stoppen met criminaliteit.					
Mijn (stief)ouders vinden dat ik werk/school moet doorzetten.					
Mijn (stief)ouders vinden me goed zoals ik ben					
Mijn (stief)ouders zijn erg belangrijk voor me.					
9. Wat klopt er met betrekking tot je partner wel of niet? Als je <i>geen</i> partner hebt kun je deze vraag overslaan.	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	weet ik niet	
Mijn partner vindt dat ik moet stoppen met criminaliteit.					
Mijn partner vindt dat ik werk/school moet doorzetten.					
Mijn partner vindt me goed zoals ik ben					
Mijn partner is erg belangrijk voor me.					
10. Wat klopt er met betrekking tot je vrienden wel of niet? Als je <i>geen</i> vrienden hebt kun je deze vraag overslaan.	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	weet ik niet	
Mijn vrienden vinden dat ik moet stoppen met criminaliteit.					
Mijn vrienden vinden dat ik werk/school moet doorzetten.					
Mijn vrienden vinden me goed zoals ik ben					
Mijn vrienden zijn erg belangrijk voor me.					

11. Wat klopt er met betrekking tot je teamgenoten wel of niet?	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	weet ik niet
Mijn teamgenoten vinden dat ik moet stoppen met criminaliteit.				
Mijn teamgenoten vinden dat ik werk/school moet doorzetten.				
Mijn teamgenoten vinden me goed zoals ik ben				
Mijn teamgenoten zijn erg belangrijk voor me.				
12. Wat klopt er met betrekking tot je begeleiders in het Jongerenteam wel of niet?	klopt niet	klopt een beetje	klopt wel	weet ik niet
Mijn begeleiders vinden dat ik moet stoppen met criminaliteit.				
Mijn begeleiders vinden dat ik werk/school moet doorzetten.				
Mijn begeleiders vinden me goed zoals ik ben				
Mijn begeleiders zijn erg belangrijk voor me.				

Bijlage 4: Vragenlijst Mentoren.

Datum:

ID:

1. Hoe is de gezinssituatie waaruit de jongere komt?

instabiel	0	0	0	0	0	0	stabil
-----------	---	---	---	---	---	---	--------

2. Wat valt er te zeggen over de relatie tussen de jongere en zijn ouders?

slecht	0	0	0	0	0	0	goed
--------	---	---	---	---	---	---	------

Als deze "slecht" is, vanaf welke leeftijd is dit het geval? ...

3. Bestaat er binnen het gezin een consistente afwijzende houding t.o.v. criminaliteit?

afwijzende	0	0	0	0	0	0	goedkeurende
houding							houding

4. Zijn de materiele omstandigheden waarin het gezin verkeert toereikend?

ontoereikend	0	0	0	0	0	0	toereikend
--------------	---	---	---	---	---	---	------------

5. Is er sprake van een pathologie?

6. In hoeverre is de jongen beïnvloedbaar richting criminaliteit?

niet beïnvloedbaar	0	0	0	0	0	0	sterk beïnvloedbaar
--------------------	---	---	---	---	---	---	---------------------

7. Wat is de positie van de jongere in de groepshierarchie?

8. Hoe was het zelfbeeld van de jongere voorheen / bij start in het Jongerenteam?

negatief	0	0	0	0	0	0	positief
----------	---	---	---	---	---	---	----------

9. Was er sprake van een vaardighedenachterstand?

Op sociaal gebied	0	Nee	0	Ja
Op school	0	Nee	0	Ja
Op andere gebieden	0	Nee	0	Ja

Zo ja, welke andere gebieden?

10. Welke interventies heeft de jongere binnen het Jongerenteam ondergaan?

11. Is er sprake van middelengebruik en/of gokken?

12. Hoe schat u de kans dat de jongere terugvalt in oud gedrag onder invloed van de omgeving?
 klein 0 0 0 0 0 groot

13. Wat valt er te vertellen over de volgende punten?
- Grip op het eigen bestaan
 - Zelfwaarde
 - Inzicht om tot verandering te komen
 - Beïnvloedbaarheid richting criminaliteit
 - Veiligheid en structuur geboden door de omgeving
 - Normen
 - Inzicht in kosten en baten van criminaliteit
 - Plannen voor de toekomst
 - Vaardigheden

14. Wat zijn uw verwachtingen wat betreft de volgende punten (in %)
- Terugval in criminaliteit
 - Doorzetten school
 - Doorzetten werk
 - Stimulans omgeving

15. Wat zijn de grootste hindernissen/struikelblokken in de nabije toekomst die maatschappelijke integratie zouden kunnen tegenhouden?

16. Wat zouden mogelijke stimulerende factoren kunnen zijn die maatschappelijk integratie bevorderen?

17. Zal succesvolle deelname aan het Jongerenteam afhangen van de jongere zelf of van de omgeving? Dit zal voornamelijk afhangen van
 de jongere 0 0 0 0 0 de omgeving

18. Moet de jongere vaak in zijn gedrag gecorrigeerd worden?
 nooit 0 0 0 0 0 vaak
 Had dat effect?
 geen effect 0 0 0 0 0 veel effect

19. Hebben zich in de periode dat de jongere meedraait in het Jongerenteam veranderingen voorgedaan binnen de volgende gebieden?
 Attitude
 onveranderd 0 0 0 0 0 veranderd
 Sociale omgeving

onveranderd 0 0 0 0 0 veranderd

Vaardigheden

onveranderd 0 0 0 0 0 veranderd

Waar hadden deze veranderingen mee te maken?

20. Hoe zou u de stemming van de jongere over het algemeen typeren?

Gespannen

nooit 0 0 0 0 0 altijd

Depressief

nooit 0 0 0 0 0 altijd

Vrolijk

nooit 0 0 0 0 0 altijd

Wisselend

nooit 0 0 0 0 0 altijd

Onverschillig

nooit 0 0 0 0 0 altijd

21. Hoe intelligent is de jongere naar inschatting op de volgende gebieden?

Sociale intelligentie

laag 0 0 0 0 0 hoog

Performale intelligentie

laag 0 0 0 0 0 hoog

Emotionele intelligentie

laag 0 0 0 0 0 hoog

Bijlage 5: Selfreport Jongerenteams.

Deze vragen gaan over het half jaar **VOÓRDAT** je bij het JT zat. Niemand van ons zal te weten komen wie deze vragen beantwoordt, dus je hoeft niet bang te zijn dat je hiervoor nog straf krijgt.

	Nooit	1 keer	2 keer	3 keer	4 keer	5 keer of meer
1. Ben je in het half jaar voor het JT wel eens meegereden met de bus of trein zonder te betalen?						
2. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen?						
3. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens iets met opzet kapot gemaakt of beschadigd?						
4. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens dingen beklad of vol gekliederd met stiften of met een spuitbus, zoals een muur of de binnenkant van een trein of bus?						
5. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens iets meegenomen zonder het terug te brengen?						
6. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens iemand bedreigd met een mes of met een ander wapen?						
7. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens een brandje aangestoken bijvoorbeeld in een kelder, een fietsenhok, een houten keet of ergens anders?						
8. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens met opzet op straat, op school, in de disco of in een café iemand geslagen of geschopt?						
9. Ben je in het half jaar voor het JT wel eens zonder toestemming ergens binnen geklommen, bijvoorbeeld in een school of huis, met de bedoeling iets mee te nemen?						
10. Heb je in het half jaar voor het JT wel eens iets verkocht of gekocht waarvan je eigenlijk wel wist of het idee had dat het gestolen was?						